
Årsrapport
2016

Visjon

Vi skaper verdier for Den norske kirke

Verdier som vi strekker oss etter

Framtidsrettet

Vi møter framtiden med høy kompetanse, endringsvilje og profesjonalitet. Ved å ligge i forkant ser vi muligheter for forbedringer og løsninger, både på de oppgaver vi har i dag og de vi vil møte i morgen.

Engasjert

Som ansatte i Opplysningsvesenets fond er vi dedikerte og engasjerte, og stolte av arbeidet og våre kolleger. Vi er aktivt oppsøkende, ansvarlige og støttende. Vi deler kunnskap, lærer av hverandre og står sammen om å løse vårt samfunnsoppdrag.

Etterrettelig

Vi er kjent for vår høye etiske standard. Ansatte i Opplysningsvesenets fond er troverdige, profesjonelle og til å stole på. Vi holder det vi lover. Fondets langsiktige verdiskaping er avhengig av et godt omdømme og gode relasjoner til eiere, kunder, samarbeidspartnere og kolleger.

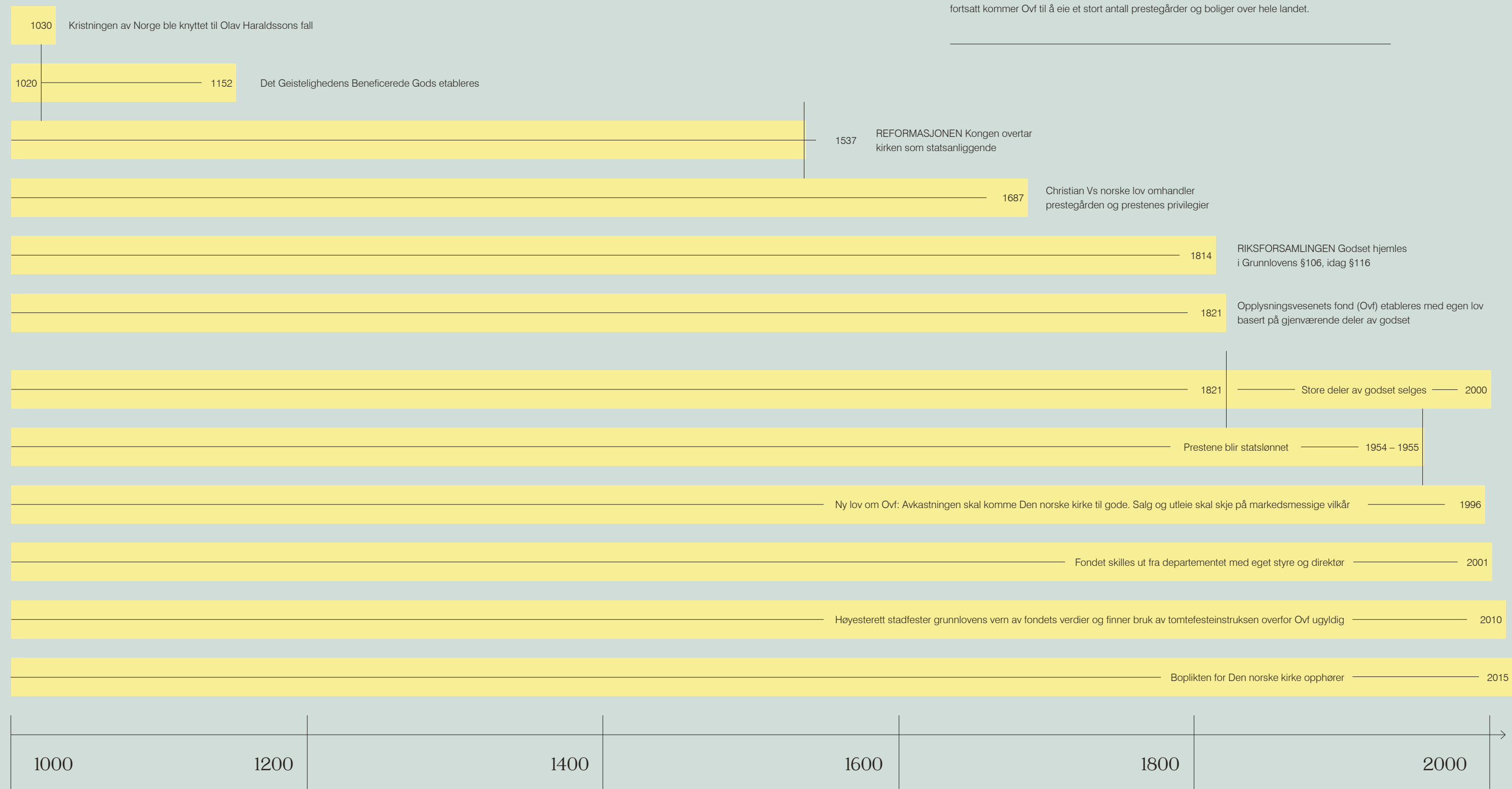
Åpen

Åpenhet, nytenkning og samfunnsbevissthet kjennetegner Opplysningsvesenets fond og preger våre strategier og mål. Våre beslutninger og vedtak er åpne og forståelige. Vår atferd preges også av åpenhet og respekt for andre – og deres verdier og synspunkter.

Innhold

Fondets historie	4
Om Ovf	6
Verdivurderinger	7
Oversikt over Ovfs presteboliger	8
Nøkkeltall	9
Midler til kirkelige formål	10
Leder: Langsiktig og viktig bidragsyter	12
Organisasjon	16
Styret	17
<u>MED OVF NORGE RUNDT</u>	
Moderne løsninger i en fredet bygning	20
Med hammer og høvel	24
Store rehabiliteringer i 2016	25
Aktiviteter i 2016	
<i>Gammel prestegård får nytt liv</i>	26
<i>Utsikt på kjøpet</i>	28
<i>Låvesang</i>	28
<i>Løsning i Lødingen</i>	29
<i>Pensjonistprest kjøpte prestebolig</i>	30
<i>Grønne fingre på Eidanger prestegård</i>	31
<i>Ovf-midler til reformasjonsjubileet</i>	32
<u>VIRKSOMHETEN</u>	
Kapitalforvaltning	36
Klimaregnskap i pluss	38
Fra boplikt til boligordning	40
Salg av presteboliger	42
Landbruk: Verdier verdt å ta vare på	44
Tomtefeste: Bedre kontakt gir mer fornøyde kunder	46
<u>DATTERSELSKAPER</u>	
Clemens Kraft	50
Clemens Eiendom	54
Clemens Skog	58
Kirkepartner IKT	60
<u>REGNSKAP</u>	
Styrets beretning	64
Årsregnskap Opplysningsvesenets fond	69
Årsregnskap Ovf konsern	91
Årsregnskap Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond	103
Revisors beretning	107

Fondets historie

Fondets historie går tilbake til middelalderen og har sin opprinnelse i det såkalte prestebordsgodset, som skulle være en inntektskilde for prestene. Før prestene fikk statslønn var de avhengige av inntektene fra prestegårdene. I dag er det gårdsdrift på ca. 160 av Ovfs prestegårder. Av disse er 25 forpaktningsbruk. Landbruket bidrar til et mangfoldig kulturlandskap over hele landet.

Fra 1.9.2015 har prester i Den norske kirke ikke lenger boplikt. Bortfall av boplikt innebærer slutten på én epoke og starten på en ny. En ny boligordning erstatter den gamle boplikten, og Ovf har fortsatt ansvar for å holde bolig for prestene der kirken trenger det. En del presteboliger vil bli solgt, men fortsatt kommer Ovf til å eie et stort antall prestegårder og boliger over hele landet.

Opplysningsvesenets fond

– Opplysningsvesenets fond ble opprettet i 1821. Fondet er hjemlet i Grunnloven § 116 og ble i 1996 regulert i egen lov. Fondet er underlagt Kulturdepartementet.

– Fondets verdier består av fast eiendom og verdipapirer.

– Fondet har ingen ansatte, men drift, forvaltning og utvikling av fondets verdier finner sted i et eget forvaltningsorgan som har 71 ansatte, samt ansatte i datterselskaper. Totalt hadde Ovf-konsernet 135 ansatte i 2016.

– Fondets virksomhet skal komme Den norske kirke til gode. Dette skjer gjennom å holde boliger for prester og ved å yte pengestøtte i form av ulike tilskudd. Fondet skal dessuten ivareta sin store portefølje av kulturhistoriske viktige bygninger. Verdien av samlet ytelse til kirken er for 2016 beregnet til 115,3 millioner kroner.

– § 116 Så vel kjøpesummer som inntekter av det gods som er benefisert geistligheten, skal bare anvendes til geistlighetens beste og til opplysningens fremme. Milde stiftelsers eiendommer skal bare anvendes til gagn for disse.

Kongeriket Norges Grundlov

Verdivurderinger

Ved utgangen av 2016 er verdien av fondets egenkapital beregnet til rundt 3,5 milliarder kroner. Verdien har økt med i overkant av 400 millioner kroner siden 2015. Økningen er først og fremst knyttet til at oppregulering av deler av kontraktsmassen i

festetomtporteføljen antakelig vil gi noe mer inntekter enn det som tidligere er lagt til grunn. For de øvrige områdene er det kun mindre endringer i beregnet egenkapitalverdi.

Som redegjort for i tidligere årsrapporter, ble prinsippene for verdsettelse av fondets

aktiva endret i 2014. Siden 2014 blir verdiene beregnet ut fra de kontantstrømmer eiendelene i fondets portefølje skaper. Årsrapporten for 2014 gir mer informasjon om omleggingen.

Forretnings-/forvaltningsområde	2016		
	2015	Inntekt ¹⁾	Egenkapital ²⁾
Festetomter/kontraktsservice	2 886	4 054	3 128
Finans	1 803	2 020	1 840
Kraft ³⁾	338	N/A	395
Næringseiendom ⁴⁾	292	N/A	318
Skog	217	984	207
Salg eiendom datterselskaper	135	337	169
Eiendomsutvikling	114	258	100
Jordleiebruk	-82	142	-10
IKT ⁵⁾	-24	N/A	-28
Forpaktningsbruk	-131	119	-171
Prestebolig	-1 162	1 129	-1 225
Sum verdi Ovf før tilskudd	4 386	9 043	4 722
Tilskuddsforpliktelser ⁶⁾	-1 221		-1 200
Gjeld i Ovf ikke inkludert for øvrig	-53		0
Sum verdi Ovf etter tilskudd og gjeld	3 112		3 522

1) Inntekt uttrykker nåverdi av alle fremtidige inntekter, regnet fra 01.01.2017

2) Egenkapital er nåverdi av alle fremtidige inntekter etter fradrag for kostnader og/eller investeringer

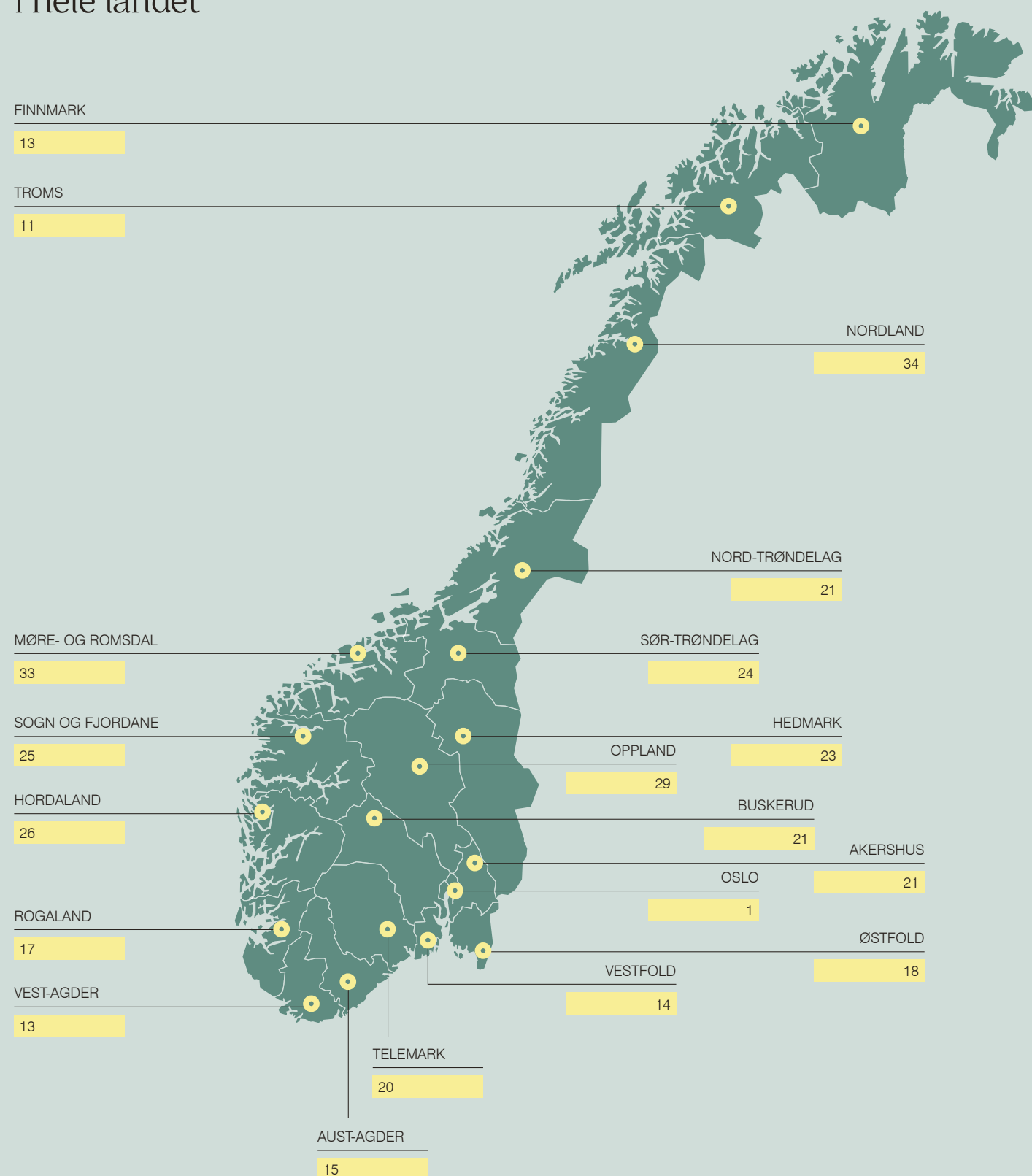
3) Egenkapitalverdien av Kraft er eksternt vurdert

4) Egenkapitalverdien av Næringseiendom er fastsatt basert på eksterne vurderinger av brutto eiendomsverdi

5) IKT- virksomheten omfatter datterselskapet Kirkepartner IKT AS. Selskapet er verdsatt til null for fradrag for konsernkostnader

6) Tilskuddsforpliktelser er uttrykt ved nåverdi av alle antatte og fremtidige finansielle utgiftsforpliktelser

Ovf eier preste- og bispeboliger i hele landet

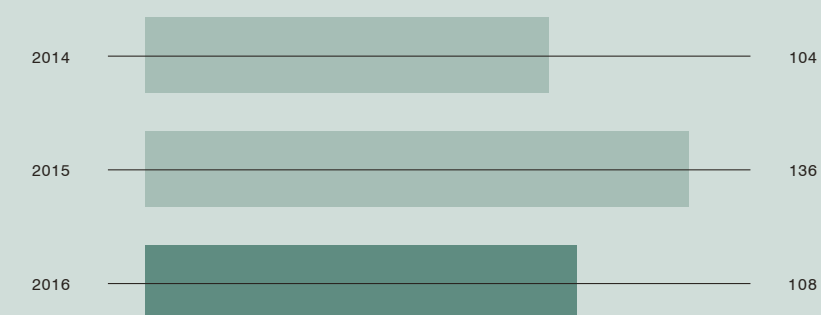

Festeavgifter (mill. kroner)

6800

Festeavtaler

Ovf har i alt ca. 6 800 festeavtaler. Av disse er ca. 5 000 knyttet til bolig- eller fritidsformål og de øvrige til forskjellig andre formål. Nedgangen i festeavgifter fra 2015 til 2016 skyldes i hovedsak en ekstraordinær inntekt i 2015 som følge av etterbetaling.

NØKKELINFORMASJON

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
BYGNINGER							
Antall bygninger totalt	1 421	1 442	1 455	1 485	1 500	1 500	1 500
Bruttoareal i m ²	252 000	260 000	260 000	265 000	270 000	270 000	270 000
Antall fredede bygninger totalt	312	315	315	315	315	315	316
Antall bispe- og presteboliger	379	408	421	430	436	436	433
Antall fredede bispe- og presteboliger	105	105	105	105	105	105	105
NÆRINGSEIENDOMMER EID AV DATTERSELSKAPER							
Antall	10	11	11	11	11	11	10
Bruttoareal i m ²	26 214	29 003	29 003	29 003	22 150	22 150	22 150
Leieinntekter (mill. kroner)	45	45	40	35	22	21	20
FINANS							
Bokført resultat finansposter (mill. kroner)	77	83	157	27	67	-38	118
Markedsavkastning finansportefølje i %	3,1 %	6,5 %	10,9 %	4,0 %	5,4 %	-2,6 %	6,3 %
FESTETOMTER							
Antall festekontrakter	6 800	7 000	7 200	7 600	7 898	8 226	8 500
Antall fakturerte innløsninger	270	367	388	298	328	572	705
Verdi innløsninger (mill. kroner)	62	145	124	90	101	93	47
Festeavgifter (mill. kroner)	108	136	104	86	77	66	60
SKOG OG UTMARK							
Areal skog og utmark daa	897 000	895 000	889 000	889 000	880 000	889 000	889 000
Andel produktiv skog daa	500 000	502 000	499 000	498 000	482 000	485 000	483 000
Avvirket volum m ³	89 000	88 000	85 000	93 000	88 000	70 000	58 000
Tilvekst volum m ³	126 000	124 000	120 000	110 000	120 000	100 000	80 000
Driftsinntekter (mill. kroner)	39	39	39	38	38	33	28
JORDBRUK							
Antall forpaktingsbruk	25	26	26	29	29	35	34
Antall jordleiebruk	130	130	131	128	127	123	128
Driftsinntekter (mill. kroner)	9	11	10	13	13	12	11

Midler til kirkelige formål

BRUKT TIL KIRKELIGE FORMÅL

Tall i mill. kroner

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Netto tilskudd kommunale presteboliger	10,9	18,1	18,2	21,0	22,0	20,5	20,1
Medlemsregister og tilskudd middelalderkirker	0,0	0,0	1,2	-	4,4	1,2	1,8
Tilskudd kirken via Kirkerådet	24,7	24,8	23,1	24,3	26,2	25,9	25,2
IKT-tilskudd til Den norske kirke	15,3	28,6	14,6	14,0	13,6	13,4	13,3
Finansielle tilskudd kirkelige formål	50,9	71,5	57,1	59,3	66,2	61,0	60,4
Fondets presteboliger	80,1	72,2	82,9	83,6	92,9	92,0	79,3
Husleieinntekter, fondets presteboliger	16,9	15,6	15,5	15,6	16,4	15,2	14,8
Nettoutgifter, fondets presteboliger	63,3	56,6	67,4	68,0	76,5	76,8	64,5
Subsidieeffekt utlån til kirkelige formål	1,2	1,3	1,5	1,5	1,9	1,4	1,7
Andre ytelser	1,2	1,3	1,5	1,5	1,9	1,4	1,7
Totale ytelser til Den norske kirke	115,3	129,4	126,0	128,8	144,5	139,2	126,6

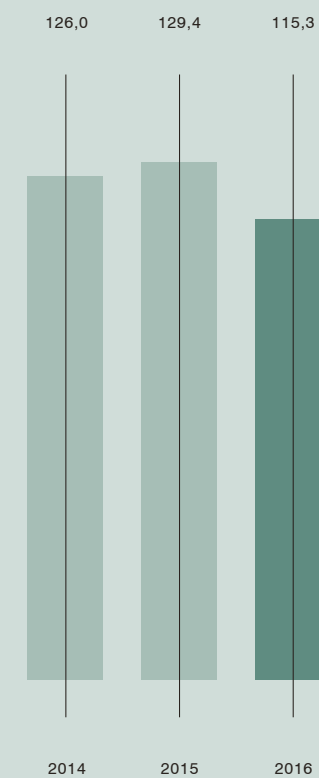

Verdal prestegård ligger på Stiklestad. Dagens prestebolig står på det gamle, opprinnelige firkanttunet. Prestegården har vært fylkets representasjonssted.

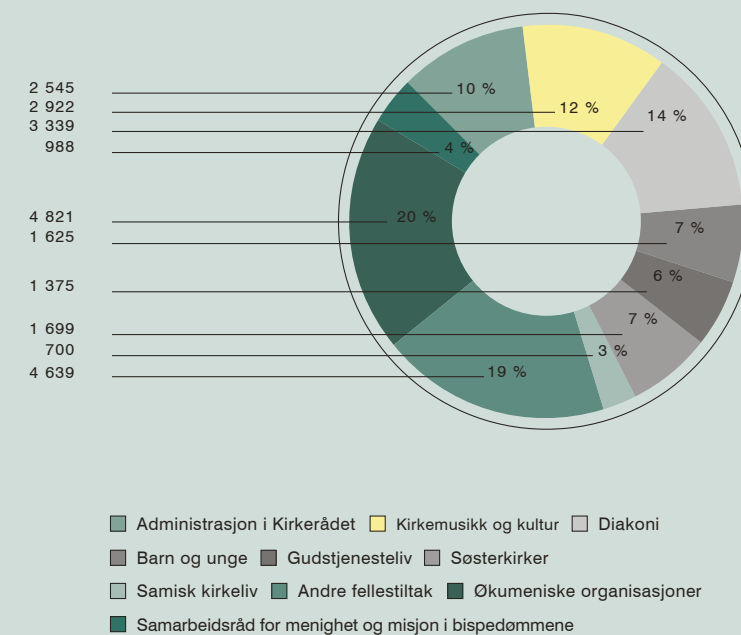
326 kommunale presteboliger har mottatt tilskudd i 2016

Tall i mill. kroner

Ytelser til Den norske kirke totalt

Tilskudd via Kirkerådet 24,7 millioner. Tall i 1000 kroner

Opplysningsvesenets fond yter bidrag gjennom tilskudd og lån til mange prosjekter i Kirke-Norge. Det er landets bispedømmeråd som fordeler en stor del av midlene fra Ovf. Det gjelder blant annet tiltak innenfor barne- og ungdomsarbeid, diakoni, gudstjenesteliv, samisk kirkeliv, økumenisk organisasjonsarbeid og samarbeid mellom menighet og misjon.

Utlån til kirkelige formål

75,8

I 2016 ble 57 prosjekter lånefinansiert med et utlån på til sammen 75,8 millioner

Langsiktig og viktig bidragsyter

Opplysningsvesenets fond skal være en langsiktig bidragsyter til kirken. Det er et viktig oppdrag. Gjennom fondets mangslungne virksomhet arbeider vi hele tiden for å skape verdier for kirken.

S killet mellom kirke og stat har bidratt til økt oppmerksomhet om fondet, og til ytterligere å synliggjøre fondets betydning for kirken. Selv om boplikten for prester er avviklet, skal fondet sørge for bolig til prester der kirken trenger det. Fondet skal også ivareta det lovpålagte kulturminneansvaret knyttet til prestegårdene, og sikre og utvikle grunnkapitalen. Oppgaven er så omfattende at fondet bare lykkes gjennom å fortsette sitt langsiktige arbeid med å utvikle gode og lønnsomme virksomheter, redusere kostnader og øke effektiviteten.

BIDRAR TIL UTVIKLING

Ovf har vært, og er, viktig for by- og stedsutviklingen i store deler av Norge. Som en av landets største grunneiere er fondet en viktig forutsetning og premissgiver for utviklingen av mange lokalsamfunn rundt om i landet. Det ansvaret er vi oss bevisst. Opplysningsvesenets fond ønsker å bidra positivt til utviklingen av Distrikts-Norge. Store deler av fondets verdiskaping skjer i lokalsamfunn rundt om i landet. Både som kommersiell aktør innenfor alle sine

virksomhetsområder, og gjennom sin rene forvaltningsvirksomhet, har fondet betydelig investerings- og byggeaktivitet. Vi driver jord- og skogbruk, og kjøper varer og tjenester i stort omfang fra lokale leverandører.

Fondet vil fortsette å prioritere dette, og bidra til verdiskaping og arbeidsplasser mange steder i Distrikts-Norge.

MANGE FORVENTNINGER

Mange har forventninger til fondet som fondet ikke kan innfri. Det kan skyldes fondets formelle rammebetingelser og kravet om å drive markedsmessig, eller fordi fondets økonomi ikke gjør det mulig å påta seg nye oppgaver. Fondet møter også forventninger om å stille areal eller andre ressurser vederlagsfritt eller billig til disposisjon for formål som faller utenfor fondets mandat. Det har fondet ikke anledning til.

NY BOLIGORDNING

Selv om boplikten er avviklet har fondet fortsatt et lovpålagt ansvar for, i henhold til fastsatte kriterier, å sørge for bolig til prester

Ole-Wilhelm Meyer,
direktør

Meldal prestegård i Sør-Trøndelag er en stor gård med flere fredete bygninger.

Selv om boplikten er avvirket har fondet fortsatt et lovpålagt ansvar for, i henhold til fastsatte kriterier, å sørge for bolig til prester der kirken trenger det.

der kirken trenger det. Fondet må derfor også fremover regne med vesentlige forpliktelser av økonomisk, finansiell og operasjonell karakter knyttet til boligordningen. I tillegg må fondet kunne ivareta sitt lovpålagte kulturminneansvar knyttet til prestegårdene. Salg av ledige presteboliger er i mange tilfeller komplisert og tar lang tid. Fordi salgssummene ikke kan benyttes til drift, men må legges til fondets grunnkapital, er det heller ikke mulig raskt å frigjøre midler til andre og nye formål.

UROLIGE TIDER

Opplysningsvesenets fond er både som næringsaktør og i sin forvaltning påvirket av de politiske og samfunnsøkonomiske utsiktene og driverne, og av utsiktene for næringslivet og finansmarkedene. Den usikre politiske situasjonen internasjonalt påvirker utsiktene til avkastning for fondets kapitalforvaltning. Dette påvirker også utsiktene for de øvrige kommersielle virksomhetene; eiendom, jord- og skogbruk og småkraft. Markedsutsiktene for småkraft er utfordrende, med forventet lave priser også på mellomlang sikt. Aksjemarkedet er preget av

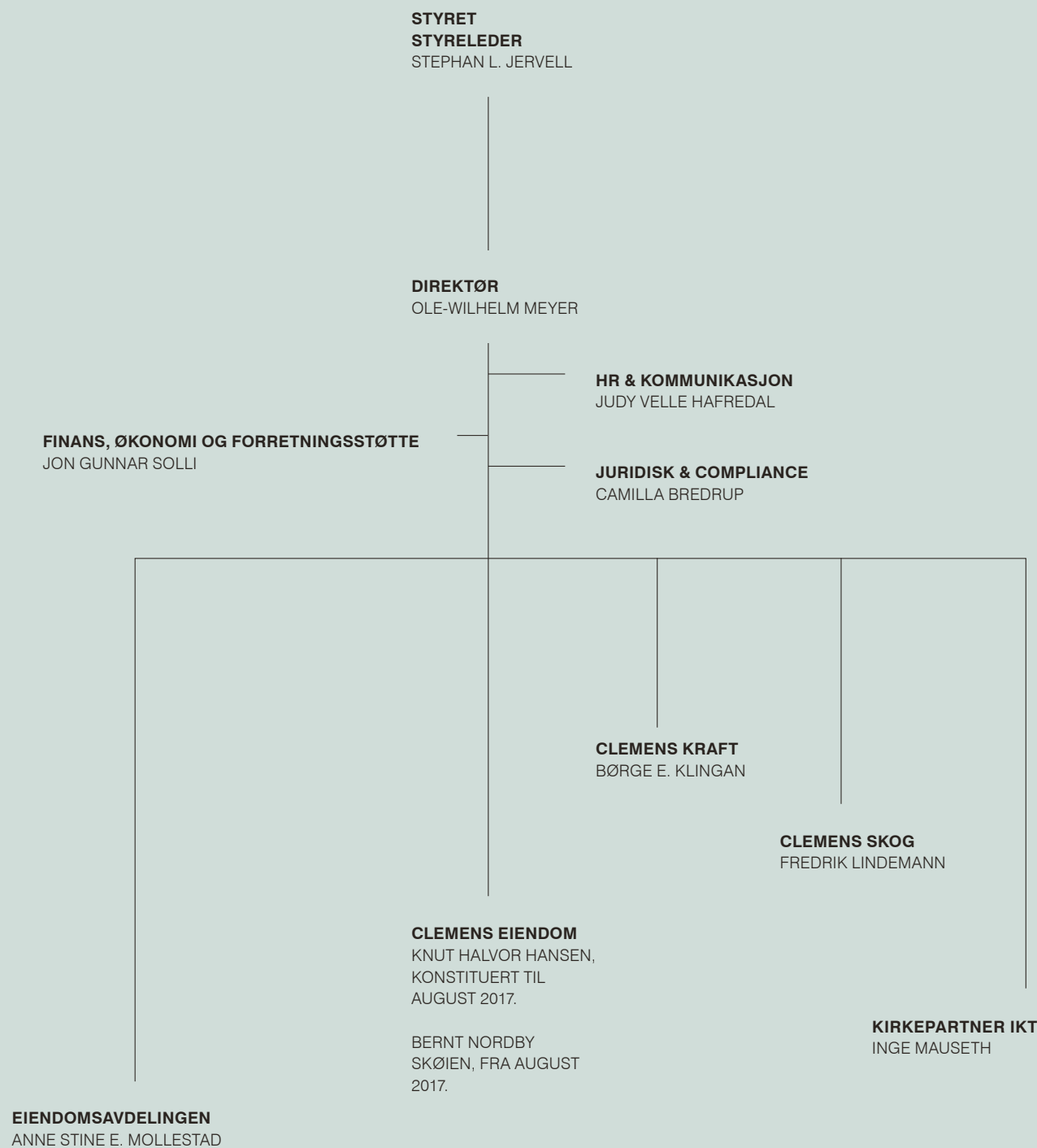
stor usikkerhet. Rentenivåene i de markedene hvor fondet plasserer deler av sine midler er fortsatt lave. Dette gjør det krevende å oppnå en avkastning fra investeringsporteføljen som er tilstrekkelig til å møte fondets forpliktelser.

STADIG UTVIKLING

Situasjonen og utfordringene stiller store krav til god planlegging, drift og forvaltning innenfor alle fondets virksomhetsområder. Det er kun gjennom riktig tilgang på kompetanse og ressurser, god organisering, drift og utvikling at fondet vil være i stand til å ivareta og utvikle verdiene i overensstemmelse med sitt mandat og oppgave. Bare slik kan Opplysningsvesenets fond være langsiktig økonomisk bærekraftig til glede for kirken.

Ole-Wilhelm Meyer
Direktør

Organisasjon

Styret

1 STEPHAN L. JERVELL
STYRELEDER

2 LARS MARTIN LUNDE
NESTLEDER

3 KRISTIAN DAHLBERG
HAUGE
STYREMEDLEM

4 BIRGIT AGNETE
BRÅTHEN LOCKERTSEN
STYREMEDLEM

5 KARIN-ELIN BERG
STYREMEDLEM

6 HELGE AARSETH
VARAMEDLEM

7 OLE-WILHELM MEYER
DIREKTØR

VARAMEDLEMMER
Kjersti Thoen, CFO Telenor
Eiendom, Bærum
Aud-Karin Hovi, Økonomsjef
Kirkerådet, Oslo
Jan Rune Fagermoen,
administrasjonsdirektør
Kirkerådet, Ski
Gunnar Mindestrømmen,
sokneprest Søreide menighet,
Bergen
Kjersti Brakestad Boge,
sokneprest Voss menighet, Voss

1 Stephan L. Jervell (f.1965, Nes på Romerike)
Advokat og partner og styreleder i
advokatfirmaet Wiersholm. Styreleder for
Riksteatret. Styreleder siden 2013.

2 Lars Martin Lunde (f.1961, Oslo)
Administrerende direktør i MP Pensjon
(TINE-konsernets pensjonskasse). Styreverv
i selskaper innen eiendom, forsikring og
fiskeoppdrett. Styremedlem siden 2013.

3 Kristian Dahlberg Hauge (f.1977, Trondheim)
Sivilingeniør og direktør i Entreprenør-
foreningen for bygg- og anlegg (EBA) og
Håndverkerforeningen i Trøndelag. Tidligere
statssekretær (FrP) i Arbeids- og
sosialdepartementet. Styremedlem siden 2017.

4 Birgit Agnete Bråthen Lockertsen (f.1972,
Tromsø) Sokneprest Kroken menighet, Tromsø.
Oppnevnt etter forslag av Den norske kirkes
presteforening. Styremedlem siden 2017.

5 Karin-Elin Berg (f.1978, Fredrikstad)
Festningsforvalter Forsvarsbygg, Fredrikstad.
Leder i Borg bispedømmeråd og medlem av
Kirkerådet. Styremedlem siden 2017.

6 Helge Aarseth (f.1947, Molde)
Advokat (H) og partner i Larhammer Aarseth
advokatfirma. Fast møtende varamedlem.
Varamedlem siden 2009.

7 Ole-Wilhelm Meyer (f.1956) Direktør Ovf.

Med Ovf Norge rundt

- 20 MODERNE LØSNINGER I EN FREDET BYGNING
- 24 MED HAMMER OG HØVEL
- 25 STORE REHABILITERINGER I 2016
- 26 GAMMEL PRESTEGÅRD FÅR NYTT LIV
- 28 UTSIKT PÅ KJØPET
- 28 LÅVESANG
- 29 LØSNING I LØDINGEN
- 30 PENSJONISTPREST KJØPTE PRESTEBOLIG
- 31 GRØNNE FINGRE PÅ EIDANGER PRESTEGÅRD
- 32 OVF-MIDER TIL REFORMASJONSJUBILEET

MODERNE LØSNINGER I FREDET BYGNING

Å rehabilitere en nesten 300 år gammel fredet bygning er en både kostbar og krevende oppgave. Kunsten er å finne den rette balansen mellom moderne krav og antikvariske hensyn.

Siden sommeren 2016 har håndverkere vært i sving med å rehabilitere den gamle prestegården på Østre Toten. Hit til det åpne landskapet ved Lena kom den danske presten Ole Hannibal Hoff som sokneprest i 1730, og fikk det store huset oppført samme år. Presteskiftene har vært mange etter den tid. Nå skal en ny familie flytte inn, og da er det behov for å sette huset i stand.

– Presteboligen har ikke vært pusset opp siden 1971, så det var helt nødvendig å ta tak i både vedlikeholdsetterslepet og behovet for nødvendig oppgradering, sier Kjetil Aarstrand, prestegårdsinspektør i Opplysningsvesenets fond. Presteboligen ble fredet av Riksantikvaren i 1991, og Fylkeskonservatoren har vært aktivt med under restaureringen.

– Det har vært en stor og krevende jobb. I tillegg til nytt sanitæranlegg både i hovedbygningen og forpakterboligen, er det lagt inn bergvarme i det 600 kvadratmeter store våningshuset. Samtidig skal husets egenart og antikvariske verdi tas vare på.

ORIGINALE FARGER

Håndverkerne har revet tapet og sponplater, trukket ut tusenvis av spiker, og laget fargetrapper som dokumenterer bygningens opprinnelige interiørfarger. Malingen er fra senbarokken, men også fra 1800-tallet, da huset ble forlenget.

– Til de originale panelveggene har vi plukket gamle farger, men valgene er i noen grad tilpasset smaken i vår tid, sier Aarstrand.

KOSTBAR REHABILITERING

De gamle prestegårdsbygningene er dårlig isolert, etter dagens standard. En hovedutfordring er å finne løsninger som sikrer god varmekomfort uten for høye kostnader, og sørge for at sentrale funksjoner som kjøkken, bad og vaskerom har god standard.

– Ved rehabiliteringen har vi brukt pustende trefiberisolasjon der det var mulig å komme til uten å rive mer enn nødvendig. De fleste vinduene er restaurert etter

Den gamle prestegården på Østre Toten ble oppført i 1730. Nå er den renoveret og modernisert.

Sogneprest Eystein Eide gleder seg til å flytte med familien tilbake til det «nye» huset og til hagen, sentralt beliggende nært til Hoff kirke og Hoffsvangen skole.

Presteboligen er omgitt av en stor hage med både nytte- og prydevekster. Hagen ble restaurert ved en tidligere anledning.

I den grad det har vært mulig, er interiøret malt med opprinnelige farger fra den gang huset var nytt.

FAKTA

Ole Hannibal Hoff var dansk prestesønn som kom til Østre Toten, og ble sogneprest i et av de rikeste kallene på Østlandet bare 31 år gammel. Han oppførte den store embetsboligen i 1730, og beskrev den slik: «To loft høy, med 6 logementer oven og 6 neden...» Andre etasje ble brukt til gjester, som biskopen på visitas, mens første etasje var «daglige værelser». Ole Hannibal Hoff var en initiativrik prest, og utviklet gård og grunn. Han gravde ut vinkjeller og anla en stor prestegårdshage med nytte- og prydevekster. En hage som Ovf tidligere har restaurert, og som lever i beste velgående idag.

Mange prester har etterfulgt Hannibal Hoff, og boligens interiør og romfordeling er blitt endret. Våren 2017 er boligen nyrestaurert og innflyttingsklar for Eystein Elde med familie som har bodd midlertidig i Totenvika mens arbeidene har pågått.

antikvariske prinsipper. Til tross for dette blir fyringsutgiftene høye i et så stort hus.

– Det er ingen tjenestejenter lenger som kan holde etasjeovnene varme, sier Aarstrand. Løsningen ble å bygge et bergvarmeanlegg der varme hentes fra tre 120 meter dype borehull i hagen. En kraftig varmepumpe sørger for vannbåren varme til tappevann, radiatorer og gulvvarme. I tillegg er det gjort omfattende rørleggerarbeid i huset, og store deler av det elektriske anlegget er fornyet for å tilfredsstille dagens krav.

– Dette er en stor og kostbar oppgave, men målet er å rehabilitere med en slik håndverksmessig kvalitet at boligene tåler bruk i mange tiår etter at jobben er gjort, sier Aarstrand.

NY OVERFLATEBEHANDLING

I alt 16 rom i hovedbygningen er rehabilitert, deriblant kjøkkenet.

– Det gamle kjøkkenet ble revet for å få nye overflater og innredning på plass. Badet og vaskerommet i andre etasje ble også revet helt ned til bjelkelaget, og bygd opp på nytt, sier Kjetil Aarstrand. Hadde byggherre og prest Ole Hannibal Hoff vendt tilbake, hadde han nok ristet på hodet over blanke flater, vask og pene kjøkkenskap. Samtidig hadde han kanskje smilt over å se kjente farger og paneler.

KREVENDE KOMPROMISSER

Ansvar for prestegårdene som kirkelige kulturminner er en av Ovfs viktigste samfunnsoppgaver.

– Vi ønsker å holde liv i prestegårdene ved å oppgradere dem til moderne og attraktive boliger slik at prester fortsatt ønsker å leie dem og bo der, avslutter prestegårdsinspektøren.

– Modernisering bør likevel skje slik at kulturminneverdiene blir tatt vare på.

Jens Lyshaugen har hatt en spennende og utfordrende oppgave som arbeidsformann for håndverkerne som har restaurert prestegården.

Med hammer og høvel

Jeg har alltid vært interessert i gammel byggeskikk, så dette har vært spennende og trivelig arbeid, sier Jens Lyshaugen. Han har vært arbeidsformann ved restaureringen av Østre Toten prestebolig. Siden sommeren 2016 har han koordinert arbeidet for tre malere, fem snekkere, en rørlegger, en elektriker og en murer. Alle er lokale håndverkere fra området.

STOR JOBB

Den store jobben begynte med malerne. De har skrappt og malt, og sørget for nye strøk på gammel kledning.

– Selv har jeg arbeidet mye både med vegger og gulv, både på presteboligen og på forpakterboligen, forteller snekker Lyshaugen.

– Arbeidet har vært veldig omfattende, og det har gått mange timer. Våren 2017 er boligen klar for innflytting for en ny prestefamilie.

MYE HISTORIE

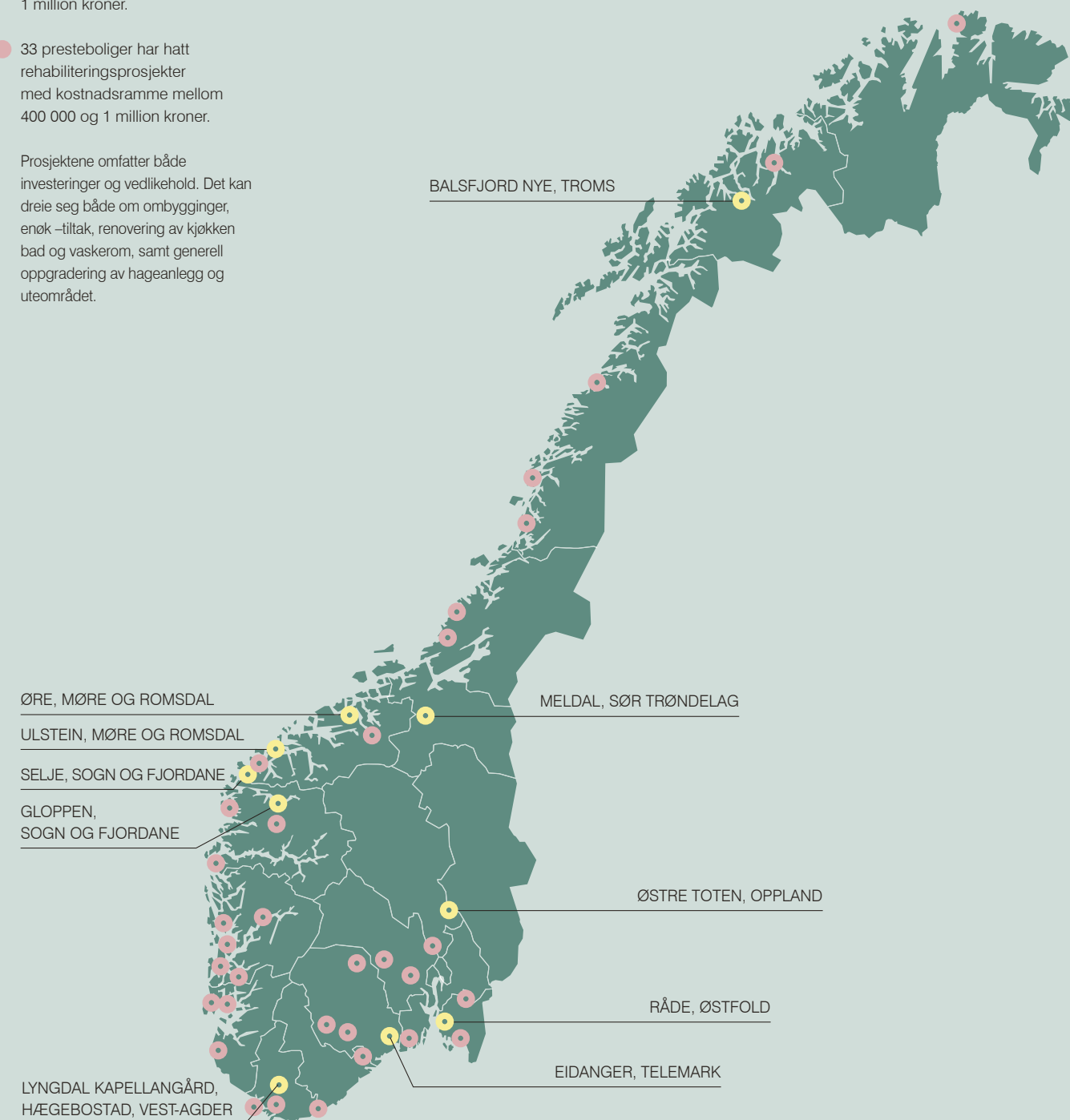
Jens Lyshaugen forteller at det er mye historie å finne i presteboligen.

– Prestene som har bodd her har skrevet ned mye om reparasjoner og fornyelser i kallsboka. Det har vært interessant og viktig informasjon, siden huset er fredet. Fredningen gir noen begrensninger, men jeg vil ikke si at arbeidet har bydd på vanskeligheter, understreker Lyshaugen. – Jeg vil heller kalle det utfordringer.

Store rehabiliteringer i 2016

- 10 presteboliger med fullførte store rehabiliteringsprosjekter med kostnadsramme på over 1 million kroner.
- 33 presteboliger har hatt rehabiliteringsprosjekter med kostnadsramme mellom 400 000 og 1 million kroner.

Prosjektene omfatter både investeringer og vedlikehold. Det kan dreie seg både om ombygginger, enøk-tiltak, renovering av kjøkken bad og vaskerom, samt generell oppgradering av hageanlegg og uteområdet.

GAMMEL PRESTEGÅRD FÅR NYTT LIV

Berg prestegård, ved Halden, går inn i en ny epoke når det gamle hovedhuset tas i bruk til samlinger og møter for kirken og bygdefolket.

Nå er det ikke lenger presten, men menigheten, som skal få glede av Berg prestegård.

Et hyggelig møte ved overtakelsen av Berg prestegård fra høyre: Terje Skaug, Ovf, Turid Myhren, Berg Kirkestuer, Sigrunn Berdal, Ovf og Jens Myhren, Berg Kirkestuer.

Den gamle presteboligen fra 1782 vil fungere litt som et forsamlingslokale, sier Jens Myhren. Siden 2011 har han fulgt opp ønsket fra siste prest og fra menighetsrådet om å få kjøpt presteboligen. Hvorfor var det så viktig?

– Vi hadde behov for et mer egnet lokale enn menighetshuset nedenfor Berg kirke. Ofte var det slik at kirkens møter og konfirmantundervisningen kolliderte med barnehagens bruk. På den andre siden stod presteboligen tom etter at den ikke lenger skulle brukes som tjenestebolig. Som menighetsrådsleder dro jeg til biskopen i Borg og la fram saken, og deretter fikk Opplysningsvesenets fond søknad fra oss.

PRESTEBOLIG TIL ALLMENT BRUK

Under arbeidet med å få til en arvtaker ble Foreningen Berg Kirkestue stiftet i 2016, med egne vedtekter og organisasjonsnummer, og med en majoritet av styremedlemmer fra menighetsråd og kirkesammenhenger.

– For Ovf ble det en sterk søker, sier Terje Skaug. Han har lang fartstid både med kulturminner, landbruk og salg i Ovf.

– Når vi ikke lenger skulle beholde presteboligen i fondets eie var det en god løsning å la den gamle presteboligen like ved middelalderkirken få en lokal forening som kjøper og arvtager.

Han synes Foreningen Berg kirkestue tar vare på prestegårdshistorien på en god måte ved å tilrettelegge for bruk for allmennheten og lokalmiljøet.

– Modellen som Berg menighet har fått til kan inspirere andre menigheter der det vil bli spørsmål om salg av presteboligen, sier Skaug.

FRA BERG TIL BERG

– Det er noe eget med navnet Berg, forteller Jens Myhren. Han forklarer at den nye etableringen, Foreningen Berg Kirkestue ligger i Berg menighet, i tidligere Berg kommune. Finansieringen er søkt gjennom banksjef Jørn Berg i Berg Sparebank. Sparebanken er et produkt av Berg sogneselskap som ble etablert i 1812 av prostens prestegården Peder Ulrich Magnus Hount og gardbruker John Hansen Sørbrøden.

– De var sammen om sogneselskapet og dro sammen til Eidsvoll i 1814. Ellers hadde de

nok lite til felles, i hvert fall i religiøse sammenhenger. Prosten var en motstander av det han kalte Hans Nielsen Hauges fanatisme, som bonden Sørbrøden var en tilhenger av, forteller Jens Myhren. I kommunens matrikkel har Berg prestegård gårdsnummer 1 og bruksnummer 1, noe som vitner om at prestegården fikk en høy klassifisering i gammel tid.

TIL GLEDE FOR BYGDEFOLKET

Finansieringen av presteboligen er blitt mulig gjennom menighetens egne midler og lån fra sparebanken.

– Men vi er nødt til å tjene penger også. Vedtektene til Foreningen Berg Kirkestue åpner for å leie ut til selskaper knyttet til barnedåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser i kirken, sier styremedlem Turid Myhren.

– Veien til kirken er kort, så det er absolutt flere muligheter for å ha mange slags selskaper i stuene. Ellers er bruken av presteboligen i første rekke forbeholdt barn, unge og trosopplæring, menighetsrådsmøter og utvalgsmøter, avslutter Jens Myhren fra Berg prestegård, ved Halden.

Dverberg prestegård har en synsrand med høye fjell og ligger nært til Dverberg kirke, oppført i 1843.

Utsikt på kjøpet

Dverberg prestegård ligger på Andøya, på 69 grader nord. I juni 2016 ble presteboligen fra 1888 solgt. Boligen ble utskilt fra prestegården og beholdt som tjenestebolig i fondets eie etter at prestegårdens landbruksdel ble solgt i 1993. For seksti år siden var Dverberg prestegård en betydelig landbrukseiendom med store torvmyrer og stort beiteareal for sauer og kyr. Gården hadde fjøs, låve, drengestue, stall, redskapshus, sommerfjøs, forpakterbolig og naust. Presten selv hadde høner. Panoramaet er der fortsatt med nærheten til havet, fjellene og den åttekantede, fredete tømmerkirken.

Låvesang

Det var en dag jeg begynte å synge mens jeg feide gulvet på låven at jeg oppdaget akustikken i rommet, forteller Trond Løfsgaard, forpakter på Sørums prestegård. I likhet med et flertall av forpakterne på fondets 25 forpaktingsbruk driver han med kornproduksjon. – Denne dagen var kornet levert og låven stod helt tom. Siden stemmen bar så bra tenkte jeg at kornlåven var et ypperlig sted for konsert, for vårt eget Sørums bygdekor, Fossegrimen. Et blandet kor med ca 40 glade sangere.

– Den første konserten var så vellykket at vi måtte fortsette, og i fjor var det niende gang folk kom til låvekonsert på prestegården. Podium og stoler til et publikum på rundt hundre ble ordnet på dugnad.

En driftsbygning med dyr kan gi lyd fra seg. På Sørums prestegård lager kornet i den store låven svært lite lyd. Men en dag er altså annerledes. – Nå er det blitt en fin tradisjon at den tause låven på Sørums prestegård synger en gang i året, smiler Trond Løfsgaard.

Sommeren 2017 blir det tiende gang Fossegrimen synger på låven på Sørums prestegård i Akershus.

Løsning i Lødingen

Ordfører Atle Andersen i Lødingen kommune er fornøyd med sin nye avtale med Ovf. I en lang periode har kommunen jobbet for å få tilgang til et 103.000 kvadratmeter stort areal i Hamndalen for å kunne utvikle nærmiljøanlegg for idrett og friluftsliv.

Kommunen har vært i dialog med fondets tidligere tjenesteleverandører helt siden 2003. Etter at fondet selv tok over all kontraktsforvaltning i 2016, kom partene til enighet. Både kommunen som leietaker og Ovf som grunneier, er godt fornøyd med avtalen som er kommet i stand. Den legger til rette for en god forvaltning av denne delen av utmarka på Lødingen prestegård.

Festeavtalen er på 80 år, og gir kommunen mulighet til å utvikle arealet på ulike måter til beste for innbyggerne i Lødingen.

– Vi er glad for at vi har fått det arealmessige i orden, slik at vi kan jobbe videre med Hamndalsområdet til beste for idrett og friluftsliv hos lokalbefolkningen, sier ordfører Atle Andersen.

John Ove Thaulle er storfornøyd med at han kan fortsette å bo i den gamle presteboligen som pensjonist.

Pensjonistprest kjøpte prestebolig

Vi er veldig godt fornøyd, smiler John Ove Thaulle etter at han i vinter kunne signere kjøpsavtale og overta ansvaret for Vossastrand prestebolig. Nå kan han fortsette å bo i presteboligen som pensjonist.

Gjennom 26 år har han hatt den gamle Ovf-boligen som hjem og arbeidssted. – Dialogen med Ovf har hele tiden vært

god, og boligen har blitt modernisert og godt vedlikeholdt i alle år, sier den tidligere soknepresten.

Da presteboligen ikke lenger inngikk i boligordningen, søkte Thaulle om å få kjøpe den. Da var han også blitt pensjonist. – Vi hadde en annen bolig på hånden i Hardanger, men ble veldig glad for at det gikk i orden med Ovf, sier Thaulle.

Grønne fingre på Eidanger prestegård

I 2016 ble Eidanger prestegård i Porsgrunn utleid til Porsgrunn andelsgård. Avtalen omfatter presteboligen og 15 mål jord, fordelt på to parseller.

– På Eidanger prestegård har vi fått gode utviklingsmuligheter, forteller styreleder i Porsgrunn andelsgård, Gunn Marit Christenson. Prestegården har en flott beliggenhet og er godt egnet til bruken som økologisk andelsgård. Til sammen vil 140 andelshavere dyrke grønnsaker og urter, og prestegården har god plass til både veksthus og hønsehus.

Etter at presteboligen var utleid som kommunal prestebolig i drøyt 50 år har den blitt pusset opp. Skader er utbedret og huset fra 1818 har fått maling både ute og inne. Mens boligen sto tom en periode ble den utsatt for hærverk flere ganger, og i 2015 brant låven ned.

Porsgrunn andelsgård har store planer både for låven og for driften. Christenson har visjoner om at prestegården blir en grønn møteplass, og barnehager og skoler har allerede blitt invitert til grønn glede innerst i Eidangerfjorden.

Med styreleder Gunn Marit Christenson og daglig leder Anne Sofie Willumsen får Eidanger prestegård ny gårdsdrift.

Henrik Sørensen,
«Den unge Kristus».
Altertavle bestående
av seks paneler.
1955–1958.
Holmsbu Billedgalleri
Henrik Sørensens
samlinger.

500 år med kirkekunst

I anledning reformasjonsjubileet har Agder og Telemark bispedømme og Tunsberg bispedømme produsert den nasjonale kunstutstillingen Sola Gratia (nåde alene) med støtte fra Ovf.

Utstillingen viser kirkekunst fra reformasjonen og frem til vår egen tid. Totalt inngår 22 hovedverk og en rekke mindre gjenstander i utstillingen. I tillegg til utstillingen er det utgitt en rikt illustrert

kunstmotiv. Verk og gjenstander er lånt inn fra museer og kirker i Norge.

Utstillingen blir vist ved Drammens Museum våren 2017 og ved Telemarksgalleriet på Notodden høsten 2017.

Ovf har støttet Agder og Telemark bispedømme og Tunsberg bispedømme med 25 000 kroner hver, til sammen 50 000 kroner for prosjektet.

Reformasjonsjubileet

– Vi vil bruke reformasjonsjubileet til å bygge relasjoner og bedre samarbeidet med både norske kirkesamfunn og organisasjoner, og internasjonale økumeniske organisasjoner, sier Vidar Kristensen, prosjektleder for reformasjonsjubileet i Kirkerådet. – Uten midler fra Ovf ville det ikke vært mulig å investere så mye tid i dette arbeidet.

Kirkerådet har benyttet Ovf-midler til planlegging og gjennomføring av denne markeringen i 2015, 2016 og 2017. I 2015 ble det brukt kr 700 000 og i 2016 kr 1 200 000.

– Reformasjonsjubileet er en unik mulighet til å løfte fram og synliggjøre kristen luthersk tro og tradisjon i det norske samfunnet. Dette er en anledning til å peke på de grunnleggende lutherske innsiktene, og til å frimodig fastholde vår kirkes lære og tradisjon, sier Kristensen.

Jubileet legger vekt på hvilken betydning impulsene fra reformasjonen og de etterfølgende århundrene har hatt for kirken og samfunnet i Norge i dag. Derfor ble hovedtemaene mer dagsaktuelle enn historiske: «Frelsen er ikke til salgs.» «Mennesket er ikke til salgs.» «Skaperverket er ikke til salgs.» Menneskesyn, menneskeverd og ansvar for skaperverket kommer til å prege flere arrangementer.

Fellesfeiring i Fredrikstad

I 2017 er det 500 år siden Martin Luther slo opp sine berømte teser mot avlatshandel på kirkedøra i Wittenberg. Det ble et vendepunkt, og starten på den lutherske tro og lære som har betydd mye for kirke og samfunnsutviklingen i vårt eget land.

Kirkene i Fredrikstad har fått 75 000 kroner av Ovf-midler til Reformasjonsjubileet, som markeres sammen med Fredrikstads eget 450-års jubileum i 2017.

– Takket være disse pengene har vi kunnet lage et konsert- og kulturprogram som det står respekt av, sier Jo Edvardson. Han er koordinator for Reformasjonsjubileet i byen og i Borg Bispedømme.

– Programmet peker på Luther som språkfornyere, bibeloversetter og salmedikter. Dette vil vi gjøre levende gjennom salmesang, konserter og i eget teaterstykke, forteller Edvardson. Både kommunen, byens litteraturhus og Bibelskapet er med på arrangementet.

– Den lutherske salmesangen fornyet gudstjenesten, og inspirerte til nyskaping og deltakelse. Vi vil at publikum skal få oppleve hvordan dette har skjedd gjennom historien, og fortsatt skjer i vår tid, sier Edvardson.

Fredrikstad markerer 500-årsjubileet for reformasjonen sammen med byens 450-årsjubileum.

Virksomheten

- 36 KAPITALFORVALTNING
- 38 KLIMAREGNSKAPET I PLUSS
- 40 FRA BOPLIKT TIL BOLIGORDNING
- 42 SALG AV PRESTEBOLIGER
- 44 LANDBRUK: VERDIER VERDT Å TA VARE PÅ
- 46 TOMTEFESTE: BEDRE KONTAKT GIR MER FORNØYDE KUNDER

KAPITAL- FORVALTNING

Opplysningsvesenets fond hadde ved utgangen av 2016 en finansportefølje på mer enn to milliarder kroner. Det aller meste er investert i aksjer, obligasjoner, pengemarked og bankinnskudd.

Fondets kjerneportefølje hadde ved utgangen av året en samlet verdi på 1 863 millioner kroner. Den består av investeringer i aksjer, obligasjoner, pengemarked og bankinnskudd. I tillegg er det en liten eiendomsplassing. Plasseringene gjøres gjennom investering i fond, og inntil halvparten av globale aksjeinvesteringer sikres mot valutasingninger. Den øvrige porteføljen består av formålsinvesteringer, gjenværende del av avviklingsporteføljen, utlån til kirkelige formål og driftslikviditet i form av bankinnskudd. Denne del av porteføljen hadde en samlet verdi på 157 millioner kroner.

RESULTATER

Kjerneporteføljen ga i 2016 en avkastning på 3,13 prosent. Dette er 0,5 prosent svakere enn indeks. Aksjeplasseringene oppnådde 4,12 prosent sammenlignet med indeks på 6,01 prosent, mens obligasjonsporteføljen ga en avkastning på 3,08 prosent mot indeks på 2,41 prosent. Mindreavkastningen innenfor aksjer kan i særlig grad knyttes til at den globale porteføljen var undervektet i forhold til sektorer som hadde høyere avkastning enn

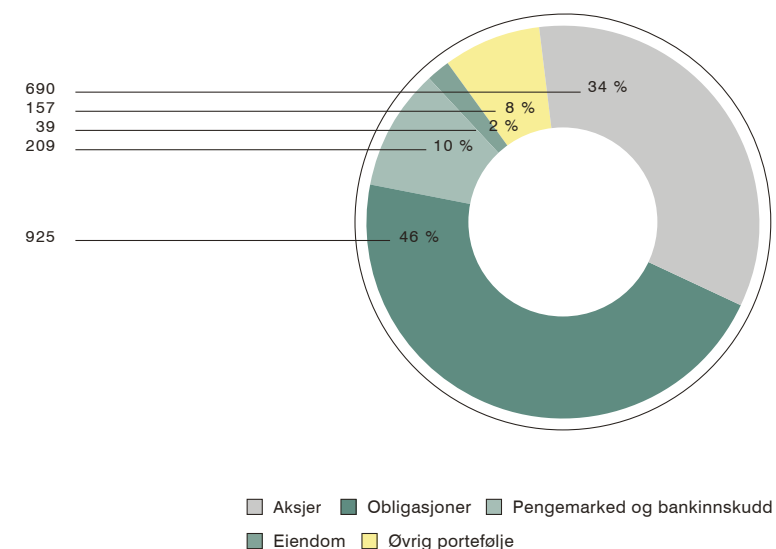
markedet i 2016. Dette gjelder særlig energi og finans. I tillegg var aksjefondene overvektet i sektorer som leverte mindreavkastning sammenlignet med indeks, som helse og telekom. Utover at sektorallokeringen bidro til mindreavkastning, var porteføljen også overvektet mot Europa og Japan, og undervektet mot emerging markets og USA. Også dette var forhold som ga lavere avkastning enn indeks i 2016. Den globale aksjefondporteføljen er endret vesentlig gjennom året, og har en betydelig større dreining mot vekst enn tidligere.

Avviklingsporteføljen ble redusert med rundt 300 millioner kroner i 2016 ved at det fant sted salg av mange illikvide plasseringer, særlig innenfor Private Equity.

STRATEGI

Strategien ble i 2016 endret noe ved at det er gitt anledning til å plassere inntil 20 prosent av kjerneporteføljen i såkalte alternative aktivklasser. Alternative aktivklasser er i denne sammenheng infrastruktur, eiendom og Private Equity Secondaries. Investeringer i disse aktivklassene kan muliggjøres ved at allokeringen til obligasjoner, pengemarked og

Fordeling av finansportefølje. Tall i millioner kroner.

bankinnskudd reduseres. Andel aksjer i porteføljen holdes uendret. Bakgrunnen for endringen er at nevnte aktivklasser antas å bidra til noe høyere markedsavkastning uten at risikoen øker tilsvarende, sammenlignet med en portefølje bestående utelukkende av aksjer og renteplasseringer. Gjennomføring av strategien avhenger av at man finner produkter som oppfyller de krav som er satt, både finansielt og etisk.

SAMFUNNSANSVAR

Ovf har i 2016 videreført og forsterket sitt arbeid med å skape en finansportefølje som i størst mulig grad oppfyller de krav som er satt i rammeverket for etikk. Fondets instruks for samfunnsansvarlig finansforvaltning ble revidert i andre halvår ved at kapitalforvaltningen, i tillegg til andre områder, også skal søke å unngå investeringer i selskaper hvis hovedvirksomhet er basert på termisk kull.

Fondet har i 2016 gjennomført to screenings av kjerneporteføljen med sikte på å avdekke om porteføljen inneholder selskaper som er i strid med regelverket. Ingen av fondene var i åpenbare brudd med

rammeverket. Ovf har likevel funnet det nødvendig å gjennomføre dialog med flere forvaltere, både for å drøfte enkelte funn, men også for å forbedre forvalternes tilbud av fond som tilfredsstill Ovf's og andre investorers krav.

Aksjefondporteføljen ble vesentlig endret i 2016. Dette har sammenheng med arbeidet for å skape en portefølje som i størst mulig grad bidrar til å oppfylle av regelverket. Per mars 2017 er det investert i fem nye fond som er valgt bl.a. fordi de tilfredsstill fondets krav til etikk. Ett aksjefond er solgt. Også obligasjonsporteføljen er gjenstand for løpende vurderinger. Som et resultat av dette arbeidet er ett av fondene innenfor den globale renteporteføljen byttet ut.

I tillegg til å gjennomgå porteføljene og føre dialog med forvalterne, har Ovf engasjert seg i ett enkeltstående utenfor kjerneporteføljen. I tillegg er fondet deltaker i Norsif og Chuch Investor Group. I egenskap av å være medlem i UNPRI (United Nations Principles for Responsible Investments) har Ovf også i 2016 rapportert til denne organisasjonen om fondets arbeid innenfor ansvarlige investeringer.

Strategien ble i 2016 endret noe ved at det er gitt anledning til å plassere inntil 20 prosent av kjerneporteføljen i såkalte alternative aktivklasser.

KLIMAREGNSKAP I PLUSS

Skogen gir klimaregnskap i pluss. Trærne i fondets skoger har en positiv effekt på CO₂-regnskapet gjennom at skogen tar opp mer CO₂ enn Ovf forbruker.

Klimaregnskapet gir et bilde av virksomhetens påvirkning på miljøet. Det identifiserer områder der utslipp og forbruk kan reduseres. Samtidig tar trærne i fondets skoger årlig opp nok klimagasser til å bringe fondets CO₂-regnskap i pluss.

Det er gjort beregninger som viser at skog eid av Ovf i 2016 tok opp rundt 97 000 tonn CO₂, mens fondets virksomhet bidro til utslipp på rundt 2000 tonn CO₂.

Fra 2016 har Ovf startet arbeidet med å utarbeide et klimaregnskap for virksomheten. Klimaregnskapet er satt opp for alle forretningsområder og datterselskaper. Arbeidet er gjort i samarbeid med DNV GL, som har en etablert praksis for hvordan dette gjøres. Fondet følger ISO standard 14064 og «The Greenhouse Gas Protocol – A Corporate Accounting and Reporting Standard» (GHG-protokollen).

UTSLIPP

Klimaregnskapet deler utslipp i tre kategorier. Dette er angitt som:

1. Direkte utslipp – Estimert forbruk av fossilt brensel i fondets kjøretøy (eiet, leiet, leaset)
2. Innkjøpt energi – Faktisk forbruk av elektrisitet i egneide eller leide lokaler/bygg
3. Andre indirekte utslipp – Fly- og forretningsreiser: Målt i antall flyreiser per region (Norge/utland)
Bruk av kjøretøy der det er betalt kilometeravgift
Energiforbruk hvor Ovf ikke har direkte kontroll over forbruket

For Ovf havner de fleste utslippene i kategori 3, som omhandler flyreiser, bilbruk med kjøregodtgjørelse samt energiforbruk på eiendommer. Det siste er et område hvor Ovf ikke har direkte kontroll over energibruken, fordi bygningene er utleid.

FLYREISER GIR MEST

I gjennomgangen av fondets karbonavtrykk er det tre hovedfaktorer med negativt fortegn: bil- og flyreiser, strømforbruk og oljefyring. Avtrykk fra flyreiser er beregnet med utgangspunkt i antall reiser Ovf har gjort nasjonalt og internasjonalt. Det er så gjort en gjennomsnittbetraktning på forskjellige distanser reist, og gjort et estimat for totalt antall kilometer. I Ovf-konsernet er det særlig kraft og boligforvaltning som krever omfattende reisevirksomhet. Dette skyldes at disse områdene er spredt over hele landet.

OLJEFYRING FASES UT

Ovf har i dag om lag 20 presteboliger der oljefyring brukes som oppvarmingskilde. Disse benytter i gjennomsnitt 4000 liter per år. I løpet av de neste par årene vil oljefyring fases ut. Boligene vil gå over til oppvarming via strømmettet, slik at denne posten vil minke i karbonregnskapet.

Strømforbruket knytter seg til kontorlokalene, presteboligene og fondets øvrige eiendommer.

SKOGEN BIDRAR POSITIVT

I tillegg til utslippene, tar også klimaregnskapet med den positive effekten av fondets store skogeiendommer. Ovf er i dag Norges åttende største grunneier, med skogeiendommer over det meste av landet. Skogen gjør landet mer klimavennlig, og bidrar positivt til karbonregnskapet. Gjennom sin årlige vekst bidrar skogene til en betydelig nettobinding av CO₂.

Skog eid av Ovf tok opp rundt 97 000 tonn CO₂, mens fondets utslipp utgjorde rundt 2 000 tonn. Samlet sett bidrar dermed Ovf og fondets virksomhet til et positivt karbonavtrykk på rundt 95 000 tonn CO₂.

FORNYBAR ENERGI

Ovfs datterselskap Clemens Kraft produserte 112 GWh fornybar energi i 2016. Dette inngår imidlertid ikke i karbonregnskapet, ettersom Norge praktisk talt bare produserer fornybar energi. Fondets produksjon erstatter dermed ikke mer forurensende energi, slik tilfellet ville vært i mange andre land.

2016 er det første året der Ovf setter opp regnskap for sitt karbonavtrykk. Dette skal følges opp i årene fremover, og både registreringen og kvaliteten på data antas å bli bedre år for år.

FRA BOPLIKT TIL BOLIGORDNING

Opphør av boplikten har ført til flere endringer i Ovfs forvaltning av presteboligene. Flere presteboliger blir solgt, samtidig som kulturhistorisk viktige eiendommer fortsatt skal tas vare på. Fondet skal også tilby en god boligordning for Den norske kirke.

2016 var det første året etter boplikkens opphør og innebar en ny situasjon for Ovfs mange presteboliger. Den nye boligordningen for Den norske kirke begynner å finne sin form. Boligordningen er kommet i stand i samarbeid med kirken, og innebærer at Ovf skal tilby kirken prestebolig i et avtalt omfang. Dette gjelder som regel på mindre steder, og der hvor tilbud om bolig er viktig for rekruttering av prest.

BOLIGORDNINGEN

Boligene som inngår i den nye boligordningen utgjør en kombinasjon av kulturhistorisk viktige presteboliger, og mer alminnelige boliger, i områder der det av rekrutteringshensyn er klart at det er viktig å tilby bolig.

Ovf har sammen med bispedømmene funnet akseptable husleienivåer på presteboligene basert på lokal markedspris. Overgangen fra gammel til ny ordning har medført at en del prester har flyttet fra presteboligen. Dette innebærer at en større

andel av presteboligene midlertidig er leid ut i markedet.

Etter oppheving av boplikten har Ovf startet et omfattende salg av presteboliger for å tilpasse tilbudet til den nye boligordningen. Samtidig er det i 2016 også kjøpt inn tre nye boliger.

Ovf eide rundt 380 presteboliger ved utgangen av 2016. 212 prester bor fortsatt i gammel ordning. Dette er over halvparten av prestene. Litt under 10 prosent av prestene har flyttet inn i prestebolig på ny ordning. Omlag 20 prosent av presteboligene er eksternt utleid, og det er til dels store regionale forskjeller. I deler av landet bor mange prester i gammel ordning, men nesten ingen i ny ordning. I andre områder flytter prestene også inn i presteboligene i ny ordning. Andelen av kommunale boliger i ny ordning er foreløpig relativt lav.

KULTURMINNEFORVALTNINGEN

Fondet skal også ta vare på, og formidle, prestegårdshistorien i hele landet.

Ringsaker. Selv om flere presteboliger blir solgt, skal Ovf fortsatt ta vare på prestegårder med stor kulturhistorisk verdi.

Kulturminneforvaltningen er derfor en viktig del av fondets samfunnsoppdrag, men det er ikke fondets oppgave å drive museum. Boligene og historien ivaretas best ved at boligene er i bruk, enten som presteboliger eller ved at det blir lagt til rette for nye aktiviteter i boligene.

Presteboliger som skal være med i den nye boligordningen blir prioritert ved større oppgraderinger. Dette gjelder særlig de kulturhistoriske eiendommene. Energi- og komfortiltak, samt vedlikehold av ytterkledning og tak, er hovedoppgaver. I tillegg kommer istandsetting av uthus og hage. Boliger som skal fases ut av boligordningen får løpende, nødvendig vedlikehold.

VEDLIKEHOLDSETTERSLEP

Fondet har utarbeidet en tiårs forvaltningsplan som viser et betydelig vedlikeholdsetterslep, hovedsakelig på de kulturhistoriske eiendommene. Alle boligene i den nye ordningen er kalkulert inn, og salget av alle fristilte boliger gjennomføres i løpet av samme periode. I et

tiårs perspektiv er etterslepet beregnet til 930 millioner kroner. Det fremtidige behovet for vedlikehold og investeringer i boligene er dermed langt høyere enn hva fondet kan stille til disposisjon.

Den nye ordningen, med i overkant av 220 boliger, er trolig også for omfattende. Det er et fungerende boligmarked på flere steder enn antatt, og prestene oppfordres da til å finne egen bolig selv.

Arbeidet med kulturminnevurderinger før salg er en stor faglig utfordring for fondet. Det opprinnelige utvalget av kulturminneboliger er under press, og eiendommer som oppfattes som viktige lokale kulturminner kan bli solgt. Etter hvert som prester flytter ut og bispedømmene frigjør boliger fra boligordningen gjør Ovf en løpende vurdering av hvilke kulturhistoriske eiendommer som skal beholdes.

SALG AV PRESTEBOLIGER

Etter at boplikten opphørte, har Ovf startet salget av presteboliger. Enkelte prester ønsker å kjøpe sin tidligere bolig, men de fleste som ble solgt i 2016 ble lagt ut i det åpne markedet.

Mange av Ovfs presteboliger har gått gjennom en lang prosess før de legges ut på markedet. Åseral prestegård ble solgt i 2017.

25

Totalt ble 25 presteboliger solgt i 2016, av disse ble 20 solgt i markedet

Ovf var forberedt på at flere prester kunne være interessert i å kjøpe boligen de bodde i, og at mange prester ville flytte da boplikten opphørte i 2015. Dette var grunnen til at det i 2016 ble inngått en rammeavtale med fast eiendomsmegler for å styrke kapasiteten innenfor boligsalg.

INTERESSE FOR Å KJØPE

Flere prester har vist interesse for å kjøpe presteboligen de bor i. 24 prester har fremmet søknad om å kjøpe boliger som ikke inngår i fremtidig boligordning. Seks av disse har senere takket nei til kjøp, mens fem har kjøpt. De resterende er til behandling. I tillegg har 16 prester ønsket å kjøpe bolig som skal inngå i ny boligordning, og disse har følgelig fått avslag. Totalt er 25 presteboliger solgt i 2016. Av disse ble 20 solgt i det åpne markedet.

Fondets inntrykk er at mange prester har valgt å bli boende i tjenestebolig etter at de økonomiske betingelsene knyttet til bl.a. fordelsbeskatning og markedsleie ble avklart.

KULTURARV BEVARES

Det er et mål at de kirke- og kulturhistoriske verdiene som mange av fondets eiendommer

representerer, skal bevares for fremtiden, jf. fondets tildelingsbrev for 2016. Flere av boligene representerer kulturhistoriske verdier som må kartlegges i forkant av salg. Dette er et viktig og tidkrevende arbeid. Samtlige boliger skal også vurderes når det gjelder potensial for eiendomsutvikling. I påvente av at boligene klargjøres for salg, søkes de utleid.

GEOGRAFIEN KAN AVGJØRE

Interessen for å kjøpe presteboliger i markedet varierer med boligens geografiske beliggenhet. Noen av boligene er mer krevende å selge enn andre, og mange har aldri blitt omsatt tidligere. Behov for fradeling og avklaring av rettigheter og heftelser kan ta tid. I noen av boligene er det også historiske gjenstander og dokumenter som må vurderes før salg.

I salgsarbeidet er god samhandling internt og eksternt viktig, spesielt i dialogen med berørte parter. Fondet er opptatt av å bidra til forutsigbare salgsprosesser og til å svare på informasjonsbehovet på en aktiv måte.

60 SALGSPROSESSER I 2016

I 2016 var 60 boliger i prosess for salg. Om boliger som legges ut for salg faktisk blir

solgt, og eventuelt hvor lang tid det vil ta før salgene blir gjennomført, avhenger av faktorene som er beskrevet ovenfor. Generelt vil boliger som er, eller har vært, en del av et gårdsbruk ta lengre tid å få solgt.

ØVRIG EIENDOMSFORVALTNING

Ovf har egne ansatte som tar hånd om fondets grunneierinteresser etter at de siste oppgavene ble tilbakeført fra tjenesteleverandør fra 1. januar 2016. Gjennom ny organisering er målsettingen å få til en mer effektiv saksbehandling, økt kundefokus og mer samordnede beslutninger.

Eiendomsforvaltningen krever betydelig intern samhandling, og forvaltningen er organisert i distriktsteam.

VERDIER VERDT Å TA VARE PÅ

Ovfs jordbruksvirksomhet skal gi økonomisk avkastning, men kulturelle og historiske verdier skal også forvaltes. Mange av prestegårdene er viktige lokale og nasjonale kulturhistoriske eiendommer.

Fra midten av 1980-tallet ble en rekke av prestegårdene solgt. Før det omfattende salget ble om lag 180 prestegårder drevet som forpaktingsbruk. I dag gjelder dette bare 25 prestegårder. Både samfunnsutviklingen generelt, og utviklingen i landbruket spesielt, har gjort det vanskeligere å rekruttere forpaktere til å drive prestegårdene. Gjennom flere generasjoner har sønn eller datter overtatt etter foreldrene som forpaktere av prestegården. Forpakterne er både leietakere og viktige samarbeidspartnere for Ovf, og de er gjennomgående svært gode kulturminneforvaltere og viktige ambassadører for prestegårdene. Det samme kan sies om lokale bønder og naboer som leier tilleggsjord fra Ovf og fondets øvrige ca. 130 gårdsbruk. Forpaktere og jordleiere bidrar til å holde kulturlandskapet vedlike og holde den norske landsbygda levende.

BEHOV FOR NYE LØSNINGER

Bortfallet av boplikt, og ny boligordning for prestene, gir nye muligheter og utfordringer for forvaltningen av fondets gårdsbruk. Ovf arbeider aktivt med utvikling av gårdsbrukene i tråd med utviklingen av moderne jordbruk.

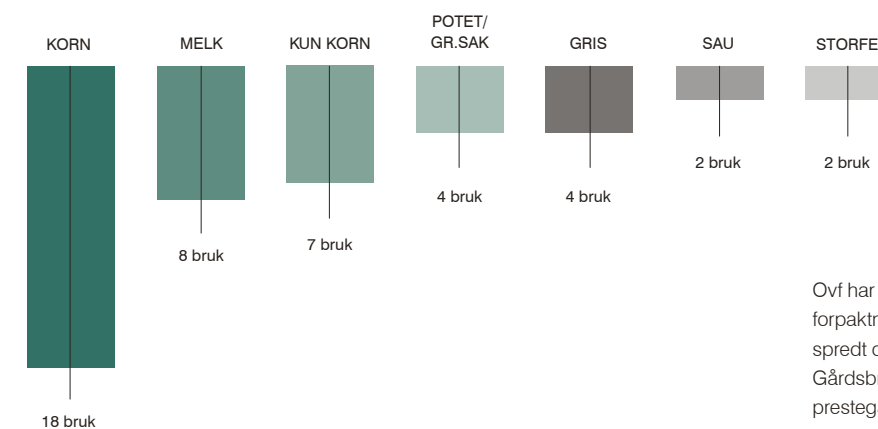
De mest ressurssterke gårdsbrukene blir prioritert for investeringer. Det er gjennomført flere utviklingsprosjekter på prioriterte bruk, men mange gode prosjekter må enten utsettes eller kan ikke gjennomføres. Årsaken kan være for lav avkastning på det aktuelle gårdsbruket, eller manglende investeringskapital. Investeringene på jordbrukseiendommene er under press som følge av fondets krevende finansielle situasjon. Drift og vedlikehold på jordbrukseiendommene er likevel generelt på et forsvarlig nivå.

Flere steder er det nødvendig å finne alternativ bruk for gårdsbruk og bygninger. Eidanger, Asker og Stokke er eksempler på prestegårder der Ovf arbeider for å finne nye, gode løsninger sammen med leietakere og samarbeidspartnere.

SALG

I 2016 er det er solgt ett forpaktingsbruk, Sør-Fron prestegård, og ett jordleiebruk, Onsøy prestegård. Som følge av at fondet har styrket bemanningen og overtatt oppgaver som tidligere ble utført av tjenesteleverandør, har også kontraktsrulleringen for landbrukskontraktene fått økt kapasitet.

Våre bønder driver gårdsbruk som produserer

Ovf har 25 forpaktingsbruk spredt over hele landet. Gårdsbrukene på prestegårdene er ofte kombinasjonsbruk.

Østre Toten. Opphør av boplikten skaper utfordringer for forvaltningen av fondets egne gårdsbruk.

Ovfs arkiv har festekontrakter langt tilbake i tid.

BEDRE KONTAKT GIR MER FORNØYDE KUNDER

I 2016 ble for første gang alle oppgaver knyttet til forvaltningen av tomtefeste utført av Ovfs egen organisasjon. Kundene setter pris på å få mer direkte kontakt med fondet.

FAKTA Tomtefeste. Forretningsområdet tar hånd om fondets portefølje av festekontrakter. Ved utgangen av 2016 hadde Ovf ca. 6 800 feste- kontrakter, hvorav rundt 5 000 til bolig- eller fritidsformål. Ca. 130 kontrakter gjelder hele boligfelt festet bort til kommuner som så har frembortfestet enkelttomtene til huseiere.

Etter en beslutning i 2014 om å tilbakeføre til fondet mange av førstelinjeoppgavene som tidligere har vært utført av eksterne tjenesteleverandører, gikk 2015 med til å etablere en ny organisasjon i egne lokaler med oppbemanning og opplæring. Den nye enheten Kontraktsservice ble etablert for å bistå den eksisterende organisasjonen. I 2016 ble organisasjonen justert for å kunne utføre alle oppgaver, hvor de viktigste er overføring av festeretter, oppregulering av festeavgifter og innløsning av festetomter. Oppgavene innebærer omfattende og direkte kontakt med fondets mange kunder og interessenter.

POSITIVE KUNDER

Erfaringen med at egen organisasjon tar hånd om hele eiendomsforvaltningen er ubetinget positiv. Internkommunikasjonen er lettere med alle ansatte samlet på ett sted, og tilbakemeldinger fra kundene viser at de setter pris på å ha mer direkte kontakt med fondet. Det gir en bedre og mer løsningsorientert dialog, og raskere respons. Fondets satsing på å ha all kjernekompetanse i egen organisasjon synes derfor så langt vellykket. Alternativet ville ha vært å sette oppgavene ut, noe som ville ha krevd en stor og offentlig anbuds konkurranse. I stedet kunne organisasjonen bruke 2016 til å arbeide med eiendomsforvaltningen gjennom å sikre fondet fortsatt gode drifts- og salgsinntekter, samtidig med en bedret kundeopplevelse.

FÆRRE KONFLIKTER

Tomtefeste har fra tid til annen vært i medias søkelys, som regel i lokale saker. De siste årene har det vært færre negative oppslag om fondets tomtefeste. Medias omtale av tomtefestesaker er ofte knyttet til gamle saker hvor festeavgiften ble fastsatt ved avtale mange år tidligere, og hvor det

oppstår negative reaksjoner som følge av oppjustering av avgiften til nytt nivå.

STABILE INNTEKTER

Driftsinntektene fra tomtefeste var i 2016 på 108 millioner kroner mot 136 millioner kroner i 2015. Inntekten i 2015 var ekstraordinært høy som følge av etterbetaling av oppregulert festeavgift for tomt til Universitetet i Oslo. Til sammenligning var inntekten 104 millioner kroner i 2014. Til tross for færre festetomter, som følge av innløsning, øker inntektene fra festeavgiftene for hvert år. Av festeinntektene utgjorde ca. 40 prosent inntekter fra festetomter til boligformål.

FÆRRE INNLØSNINGSSAKER

I 2016 ble det innløst festetomter for 62 millioner kroner, mot 145 millioner kroner i 2015. Det var budsjettert med 106 millioner kroner for innløsning i 2016, men dette er vanskelig å budsjettere eksakt siden innløsning i stor grad avhenger av festernes ønske om å kjøpe festetomten. Nedgang i salgsinntekten skyldes blant annet at det var noe færre gjennomførte innløsningssaker totalt (ca. 270) i 2016 enn normalt. Det var også færre store enkelt saker som ellers ville bidratt til å øke samlet salgsinntekt. Utviklingen er i samsvar med fondets policy om å prioritere driftsinntekter.

MARKEDSREGULERT FESTEAVGIFT

Rammebetingelsene for forvaltning av festetomter til bolig- eller fritidsformål har vært gjenstand for endringer opp gjennom årene. I 2015 kom nye lovregler for vilkårene for å forlenge utløpte festekontrakter. Festere av bolig- eller fritidstomter som ved utløpet velger å ikke innløse tomten, vil få en markedsregulering av festeavgiften. Svært få av fondets kontrakter har så langt vært omfattet av de nye reglene, da de fleste av fondets kontrakter har en løpetid på 99 år.

Datterselskaper

- 50 CLEMENS KRAFT
- 54 CLEMENS EIENDOM
- 58 CLEMENS SKOG
- 60 KIRKEPARTNER IKT

VEKST OG FORBEDRET DRIFT I CLEMENS KRAFT

Clemens Kraft er i dag blant de største utbyggerne av småkraftverk i Norge. I 2016 har porteføljen av produserende kraftverk økt ytterligere. Selskapet har samtidig forenklet selskapsstrukturen og forbedret driften.

BØRGE EDVARDSEN
KLINGAN
Administrerende direktør
i Clemens Kraft AS

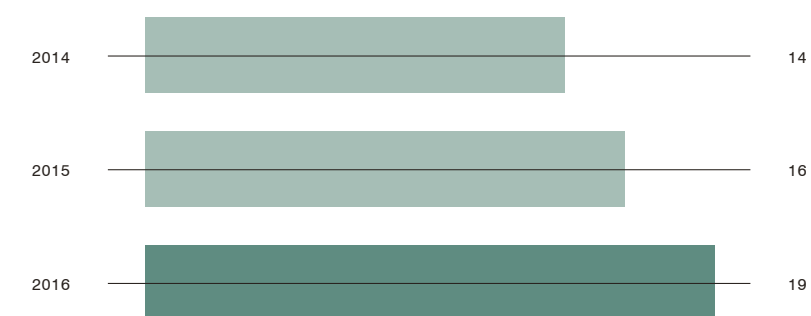
Gjennom produksjonen av fornybar kraft fra vannkraft bidrar Clemens Kraft både til det grønne skiftet og til verdiskaping.

Clemens Kraft bidrar til å styrke Norges ledende posisjon innenfor fornybar energi, og er også viktig for verdiskapingen i mange lokalsamfunn i Distrikts-Norge. I februar 2017 kjøpte sveitsiske CVP/CAP Pensionskasse (Coop Sveits' pensjonskasse) 49,9 prosent av aksjene i Clemens Kraft. Dette vil innebære en vesentlig finansiell og langsiktig styrking av selskapet.

TRE NYE KRAFTVERK

I 2016 har Clemens Kraft satt tre nye kraftverk i produksjon. Dette er Grytneselva i Møre og Romsdal, samt Ullestad og Tverråni i Rogaland. Beregnet årsproduksjon har økt med 36 prosent fra 124 GWh til 169 GWh. Utover dette har selskapet seks kraftverk under bygging i Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Nye kraftverk forventes å tilføre til sammen 107 GWh i økt årsproduksjon i løpet av 2017 og 2018. Clemens Kraft har som målsetting å ha en samlet årsproduksjon på 600 GWh innen 2021. Dette tilsvarer strømforsynin-

Kraftverk i drift

Clemens Kraft skal være en langsiktig eier av norsk, ren fornybar energi.

gen til ca. 30.000 boliger. Egenutviklede prosjekter er bærebjelken i denne utbyggingsplanen. I tillegg kommer nye avtaler på byggeklare prosjekter. Clemens Kraft vil primært realisere prosjekter med produksjonspotensial over 10 GWh, til fornuftig utbyggingskostnad, og lokalisert til definerte regioner.

DRIFTSFORBEDRINGER

I løpet av 2016 har Clemens Kraft etablert en konsernstruktur med regionale selskaper. Clemens Kraft, har 17 medarbeidere som ivaretar hele verdikjeden fra avtale med fallrettseiere til drift av ferdig kraftverk. I 2016 har organisasjonen prioritert arbeidet med å øke effektiviteten og forbedre arbeidsprosessene for å møte utfordringene med økende byggeaktivitet og drift av ferdige småkraftverk. Datterselskapet Clemens Kraft Drifts formål er å optimalisere driften av egneide kraftverk. Drifts-selskapet vil også tilby driftstjenester for eksterne kraftverk.

DET GRØNNE SKIFTET

Vannkraft er en fornybar og ren energikilde som verken slipper ut klimagasser eller forurensner nærmiljøet. Vannkraft har også komparative fortrinn sammenlignet med andre fornybare energikilder, og konsesjonene er evigvarende. Dette gir gode muligheter for stabil og god avkastning til eierne og tilknyttede fallrettseiere, samtidig som Clemens Kraft tilfører fellesskapet bidrag til det grønne skiftet. Gjennom en omfattende konsesjonsprosess i NVE skilles de gode prosjektene fra de mindre gode, og hensynet til ulike interessenter veies opp mot hverandre. Når selskapet beslutter å bygge ut et konsesjonsgitt prosjekt, er det viktig å tilrettelegge og utforme kraftverkene på en måte som etterlater seg minimale fotavtrykk i det lokale landskapet.

Ullestad-utbyggingen i Hjelmeland hadde en investeringsramme på ca. 80 millioner kroner. En stor andel av dette er produkter og tjenester som ble levert av lokale leverandører.

DISTRIKTS- OG NÆRINGSUTVIKLING

Et småkraftverk er et viktig bidrag i lokalsamfunnet både i bygge- og driftsfasen. Som eksempel hadde Ullestad-utbyggingen i Hjelmeland en investeringsramme på ca. 80 millioner kroner. En stor andel av dette er produkter og tjenester som ble levert av lokale leverandører. Når kraftverket settes i drift betales blant annet felleie til lokale grunneiere og normalt eiendomsskatt til kommunen. Utover dette har naboer eller grunneiere ofte en avtale om tilsyn av kraftverket. Til sammen bidrar derfor utbygging og drift av småkraftverk til å styrke livsgrunnlaget i mange lokalsamfunn.

Sveitsiske medeiere i Clemens Kraft

CPV/CAP Pensionskasse Coop (CPV) er fra februar 2017 Ovfs medeier i Clemens Kraft, med 49,9 prosent av aksjene i selskapet. Coop Sveits har en overordnet målsetting om å bli klimanøytral, og selskapets oppkjøp i Clemens Kraft er en del av denne strategien.

Coop Sveits' pensjonskasse har allerede betydelige investeringer i fornybar energi innen sol- og vindkraft. Investeringen i Clemens Kraft er selskapets første vannkraftinvestering.

CPV ble grunnlagt i 1909 og er pensjonsfondet til den sveitsiske Coop-gruppen. CPV forvalter omlag 8,5 milliarder Euro.

Det nye felles eierskapet innebærer en vesentlig finansiell styrking av Clemens Kraft, og innebærer en risikoavlastning for Ovf. Coop Sveits' investering i selskapet bidrar til å gi økt kapasitet til å utvikle selskapets prosjekter, og dermed øke engasjementet innen fornybar energi. Ovf og CPV har begge en langsiktig tidshorisont for partnerskapet.

Ovf eier eiendom over hele Norge, og har derfor rettigheter til mange vassdrag. Bakgrunnen for å opprette Clemens Kraft var å utnytte fondets egne fallrettigheter. Selskapet har også vokst gjennom oppkjøp, og har de senere årene etablert seg som en av de ledende aktørene innen norsk småkraftvirksomhet.

Ullestad og Tverråna kraftverk ligger i Hjelmeland kommune i Rogaland og ble åpnet i september 2016.

Småkraftverk gir lokale inntekter

Utbygging av småkraftverk i kystregionene skaper miljøvennlig og fornybar energi. Kraftverkene er også positive bidragsyttere til lokal næringsutvikling. Ullestad og Tverråna kraftverk er et ferskt eksempel på dette.

Ullestad og Tverråna kraftverk ble offisielt åpnet i september 2016. Kraftverkene ligger i Hjelmeland kommune i Rogaland og vil til sammen produsere 31 GWh i året.

LOKALE KREFTER

Byggearbeidene tok ca. halvannet år. Oppdragene ble for det meste utført av solide lokale bedrifter. Stangeland Maskin har hatt graveoppdraget, Strand Forskaling har utført

betongarbeidene og Hjelmeland Bygg har reist overbygget på kraftstasjonen og inntakshusene. I tillegg har BBE Takst hatt byggelederoppdraget. Brødrene Dahl har levert rør og inntaksdeler og Spetals Verk har hatt leveransen av EL-Mek utstyr som generatorer, turbiner og transformatorer.

ETTER PLANEN

Utbyggingen i Hjelmeland hadde en investeringsramme på ca. 80 millioner kroner. Utbyggingen gikk som planlagt, og kraftverkene ble levert innenfor budsjett.

Clemens Kraft er en langsiktig aktør. Driften innebærer vedlikehold og kontrolloppgaver i mange tiår fremover i Hjelmeland.

NY KURS FOR CLEMENS EIENDOM

Clemens Eiendoms oppdrag er å reinvestere inntekter fra utviklingsprosjekter i sentralt beliggende næringseiendom.

KNUT HALVOR HANSEN
konstituert daglig leder i
Clemens Eiendom AS

Ovf kjøpte Granavolden Gjestgiveri i 2010. Siden den tid har gjestgiveriet, i hjertet av Hadeland, gjennomgått en stor oppgradering.

Clemens Eiendom er Ovfs heleide datterselskap innenfor eiendomsutvikling og næringseiendom. Gjennom samfunnsansvarlig, kommersiell eiendomsutvikling og god forvaltning og utleie av næringseiendom skal selskapet bidra til økning og realisering av Ovfs verdier.

NY STRATEGI

I tråd med selskapets nye strategi skal Clemens Eiendom utvikle prosjekter lokalt og sammen med lokale aktører, og skape verdier gjennom å ta i bruk ny teknologi, grønne løsninger, gjenbruk og deling. Det er et mål å innfri lokale drømmer ved å levere kvalitet som setter varige fotavtrykk. Med eiendommer og prosjekter over hele Norge skal Clemens Eiendom bidra til stedsutvikling og verdiskaping i distriktene.

I samarbeid med lokale partnere skal Clemens Eiendom utvikle og realisere bolig-, fritidsbolig- og næringsprosjekter. For større prosjekter blir lokale aktører invitert inn i et felles utviklingsselskap, hvor Clemens Eiendom skal ha en aktiv rolle. For mindre prosjekter kan

samarbeidspartnere ha en majoritetsrolle i et Utviklingsselskap. Alternativt kan eiendommene selges. I slike saker vil partene få en gevinstdeling ved realisering.

TOMTESALG

I 2016 er det solgt fem boligtomter på boligfeltet Prestegårdsskogen i Rakkestad. Prestegårdsskogen er et større boligprosjekt der totalt 58 tomter er solgt per mars 2017.

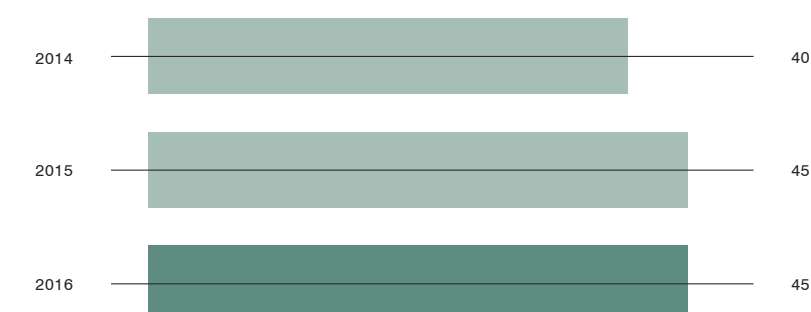
GOD DRIFT PÅ GRANAVOLDEN

Granavolden Gjestgiveri har hatt godt belegg og fornøyde kunder i 2016. Anlegget er ferdig totalrenovert, og møter gjester med en særegen, god atmosfære. Granavolden byr på gjestfrihet, historiske omgivelser, førsteklasses lokaler, nydelig mat, lyse, åpne møterom og himmelsk gode senger.

SKRINLAGTE PROSJEKTER

Et av de større prosjektene, Bakkenteigen i Horten, ble skrinlagt i 2016. Prosjektet var

Leieinntekter (millioner kroner)

Illustrasjonen viser leieinntektene til Clemens Eiendom over tre år.

avhengig av gunstig plassering av ny jernbanestasjonen for den planlagte Intercity gjennom Vestfold. Stasjonen er besluttet lagt til Skoppum, og derfor er prosjektet stanset. Et mindre boligprosjekt i tilknytning til bispegården i Tromsø ble også skrinlagt i 2016 etter betydelig lokal motstand.

UTVIKLINGSPROSJEKTER

Gjennom 2016 har strategien for selskapet blitt utvidet, og Clemens Eiendom arbeider nå aktivt også med mindre utviklingsprosjekter, i samarbeid med lokale partnere. For tiden er det aktivitet på 28 store og mindre prosjekter.

OSSTØLEN

I Os kommune i Hordaland har Clemens Eiendom under omregulering et nytt spennende boligfelt med totalt 60 rekkehus. Området ligger idyllisk til bare fem minutter fra Os sentrum, og med tur- og rekreasjonsområder rett utenfor døren. Forskjellige samarbeidsformer med lokale partnere er under forhandling.

LANGESUND

Boligprosjektet Lilletorget ligger sentralt til ved innkjøringen til sentrum i Langesund. Det skal bygges 23 leiligheter med varierende størrelser og med parkering i kjeller. Forventet salgsstart er høsten 2017, og prosjektet vurderes gjennomført i egen regi.

NESODDEN

På Nesodden har Clemens Eiendom inngått et samarbeidsprosjekt med Rema Etablering Østre Østland om etablering av en dagligvare-

forretning. Dette er et mindre prosjekt hvor samarbeidspartneren gjennomfører alt operativt arbeid, mens Clemens Eiendom fungerer som rådgiver mot en andel av utviklingsgevinsten ved salg.

HOF

Prestegårdshagen i Hof i Vestfold er et større boligprosjekt med ca. 240 småhus. Det første byggetrinn er under utvikling og bygging av infrastruktur starter opp første halvår 2017. Bygging av de første boligene vil etter planen komme i gang første kvartal 2018. Samarbeid med ferdighusleverandør vurderes.

ALTA

Prestegårdsbakken boligfelt ligger på en av Altas mest attraktive tomter med flott utsikt mot Haldefjellet i vest. Med bare fem minutters gangavstand til Alta sentrum er dette et attraktivt boligområde. Prosjektet består av 76 leiligheter i lavblokker (3–5 etasjer). Første byggetrinn består av 36 leiligheter og salgsstart forventes høsten 2017. Clemens Eiendom er i dialog med lokale partnere om gjennomføringen av prosjektet.

Gjennom 2016 har strategien for selskapet blitt utvidet, og Clemens Eiendom arbeider nå aktivt også med mindre utviklingsprosjekter, i samarbeid med lokale partnere. For tiden er det aktivitet på 28 store og mindre prosjekter.

1. Prosjekt Osstølen i Os kommune, Hordaland.
2. Prestegårdsbakken boligprosjekt i Alta, ligger i gangavstand til Alta sentrum.
3. Lilletorget i Langesund hvor tegningene viser leiligheter i småhus.

FAKTA

I tillegg til prosjektutvikling og –gjennomføring, er Clemens Eiendom tilstede utover landet, blant annet med Nordens nordligste bispebolig i Tromsø og med hotell på Granavolden, Hadeland. Clemens Eiendom eier også besøkssenteret ved Nidaros domkirke og verkstedbygningene for Nidarosdomens Restaureringsarbeider i Trondheim. Videre eier selskapet bispedømmekontoret i Hamar og bispebolig og –kontorer i Fredrikstad i tillegg til næringsbygg i hovedstaden.

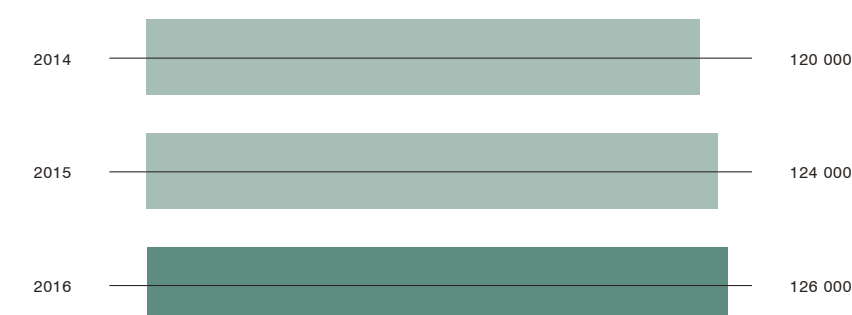
GODE TIDER FOR CLEMENS SKOG

Ovf sitter på betydelige verdier i skogeiendommene som forvaltes av Clemens Skog. I 2016 ble det hentet ut 89 000 kubikkmeter trevirke fra fondets 900 000 dekar med skog. I tillegg kommer inntekter fra jakt, fiske og hytteutleie.

FREDRIK LINDEMANN
Daglig leder i
Clemens Skog AS

Tilvekst volum kubikkmeter

Clemens skog forvalter fondets skoger gjennom egne ansatte og lokale skogforvaltere.

Opplysningsvesenets fond er en av Norges største grunneiere, med skog over hele landet. Hovedtyngden av skog ligger på Østlandet og to tredjedeler av fondets tømmerinntekter kommer herfra. Mens en gjennomsnittlig norsk skogeiendom utgjør 500 dekar, utgjør fondets skogeiendommer 900 000 dekar totalt. Av dette er 500 000 dekar produktiv skog.

Hovedprinsippet for forvaltningen i Clemens Skog, som er et heleid datterselskap av Ovf, er å drive bærekraftig, verdiskapende og profesjonelt skogbruk. Dette skjer på bakgrunn av de biologiske-, økonomiske- og driftsmessige rammebetingelser som til en hver tid gjelder for forvaltning av eiendommene.

LOKALE SKOGFORVALTERE

Clemens Skog AS, drifter fondets skog- og utmarksarealer. I tillegg har selskapet ansvaret for forvaltning av grus- og mineralressurser. Foruten daglig leder er to skogforvaltere ansatt i selskapet. Videre er åtte lokale skogforvaltere, fra Lyngdal i sør til Bardu i nord, engasjert på konsulentbasis.

OVERSKUDD FRA TØMMERSTOKKEN

Samlede inntekter og utgifter for forvaltningen utgjorde henholdsvis 37 millioner kroner og 27,8 millioner kroner. Overskuddet fra forvaltningen ble 9,2 millioner kroner. Økt overskudd skyldes et noe større uttak av tømmer enn planlagt, lavere driftspris på hogst og uttransport av tømmer til skogsbilvei samt lavere utgifter til drift av juletrær og pyntegrønt. Det arbeides målrettet med å styrke det økonomiske resultatet for virksomheten.

Fra og med 2016 legges tilnærmet all tømmerdrift ut på anbud til flere tømmerkjøpere. Dette har resultert i 10–15 prosent bedre overskudd på tømmer salg.

GODT NYTT FOR FRAMTIDEN

Tømmerprisene for 2017 ser ut til å bli svakt stigende i forhold til 2016, da etterspørselen er relativt god i Skandinavia, Mellom-Europa, USA og Kina. I 2016 ble nyplanting og skjøtsel av ungskog lagt ut på anbud. Dette resulterte i en avtale til konkurransedyktige betingelser.

I 2016 inngikk Clemens Skog en avtale om drift av fondets digitale skogbruksplaner,

noe som gir en betydelig forbedret oversikt over fondets skogressurser med tanke på å utføre langsiktige hogstprognoser for eiendommene. Skogforvalterne har fått tilgang og oversikt til planene via nettbrett. Dette bedrer den operative forvaltningen ute i felten.

INNTEKTER FRA JAKT, FISKE OG HYTTEUTLEIE

Inntektene fra jakt, fiske og hytter antas å øke svakt i 2017 grunnet økning av utleieprisene. Økte bestander av ulv, spesielt i Sør-Hedmark, virker negativt inn på inntektene fra jaktutbytte på elg og småvilt.

Clemens Skog og forvalterne arbeider aktivt for å styrke fondets grus- og mineralinntekter. Forvalterne er i stadig kontakt med potensielle drivere av nye ressurser og legger opp til på enda større aktivitet i 2017. Fondet har betydelige inntekter fra grus og mineraler i Tysfjord i Nordland, Kolvereid i Nord-Trøndelag samt Norderhov i Buskerud.

KIRKENS DIGITALE SAMARBEIDSPARTNER

Den norske kirke må bli bedre rustet til å møte den digitale hverdagen i fremtiden – både for kirkens medarbeidere og for medlemmene. Kirkepartner IKT har siden etableringen i 2013 bistått kirken med IKT-tjenester for å nå dette målet.

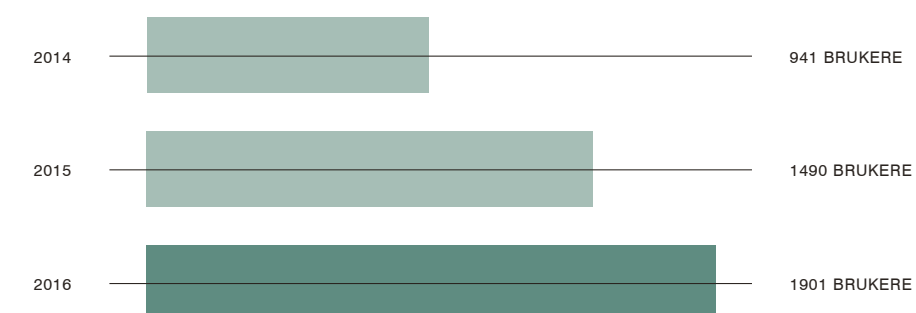

Mange kirkefolk står på trappene til å ta i bruk løsninger fra Kirkepartner IKT.

INGE MAUSETH
Daglig leder i
Kirkepartner IKT AS

Kirkepartner møter den digitale hverdagen og har i de siste årene fått mange brukere i Kirke-Norge

Kirkepartner IKT AS betjener kirkelige enheter over hele landet. 2016 representerte et nytt vekstår for selskapet, og ved utgangen av året besluttet Stavanger Kirkelige Fellesråd å bli med i Kirkepartnersamarbeidet. Samtlige av de fire største fellesrådene i landet har dermed blitt en del av IKT-fellesskapet. En viktig milepæl er nådd. Utover dette, har en rekke små og mellomstore fellesråd tatt basisløsningene fra Kirkepartner IKT i bruk i løpet av 2016, i tillegg til en rekke andre tjenester, bl.a. kirkens nye arkivløsning og intranettet Kirkebakken.

NY ARKIVLØSNING

I 2015 ble viktige fellesløsninger tatt i bruk, og pilotdrift av kirkens nye arkivløsning ble gjennomført. 2016 ble året da løsningene ble tatt i bruk i stor skala. Kirkelig Fellesråd i Bergen gjennomførte sitt innføringsprosjekt med ferdigstillelse i mai. I tillegg tok en rekke større og mindre enheter løsningene i bruk. I kirkens landsdekkende organisasjon – med mer enn 400 kirkelige fellesråd – er det en omfattende oppgave få alle de lokale enhetene med.

SAMLES OM FELLES LØSNINGER

Stadig flere av lederne i kirkens mange enheter ser behovet for at kirken samles

rundt felles IKT-løsninger med tilfredsstillende funksjonalitet og sikkerhet. Dette er både et nødvendig fundament for å sikre tjenestekvalitet, god samhandling internt, og etter hvert også for digital samhandling med kirkens medlemmer.

Ved utgangen av 2016 hadde Kirkepartner IKT etablert kundeforhold for Kirkepartner Basis for totalt 1901 brukere.

PARTNER FOR RAMMEAVTALER

I tillegg til å levere kirkens IKT-løsninger, har selskapet gjennomført offentlige anskaffelser på vegne av kirken, og inngått rammeavtaler med en rekke leverandører, bl.a. for maskin- og programvare, konsulent tjenester, arkivsystem og mobiltelefoni/mobilt sentralbord. Dette gir kirkens enheter lokalt og sentralt en enkel og kostnadseffektiv tilgang til konkurransedyktige avtaler på nødvendige områder, både med hensyn til pris, service, vedlikehold og utvikling. Samtidig har enhetene sikkerhet for at deres anskaffelser gjennomføres i tråd med anskaffelsesregelverket. Kirkepartner IKT opererer i utvidet egenregi for offentlige virksomheter.

Regnskap

64	STYRETS BERETNING
69	ÅRSREGNSKAP OPPLYSNINGSVESENETS FOND
91	ÅRSREGNSKAP OVF KONSERN
103	ÅRSREGNSKAP FORVALTNINGSORGANET FOR OVF
107	REVISORS BERETNING

Styrets beretning

Opplysningsvesenets fond (Ovf) er et selvstendig rettssubjekt som selv eier sine eiendommer og finanskapital. Eiendommene består av prestegårder, presteboliger, skog og utmark, vassdrag, festetomter og andre tomteareal, samt næringseiendommer.

Det er prestegårder over hele landet som utgjør fondets historiske grunnkapital. Ovf er underlagt Kulturdepartementet og forvaltes av Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond (Forvaltningsorganet). Drifts-utgiftene dekkes av fondets avkastning. Avkastning utover dette skal nyttes til vedlikehold av eiendommene, økning av formuen og overføring til kirkelige formål besluttet av departementet. Med utgangspunkt i de ressursene og mulighetene som ligger i eiendommene driver Ovf utstrakt forretningsvirksomhet på en rekke områder i store deler av Norge, blant annet innen eiendomsutvikling og kraft.

Fondets virksomhet er regulert av Grunnlovens § 116 og Lov om Opplysningsvesenets fond.

Virksomheten har forretningsadresse i Oslo.

RISIKO OG RISIKOSTYRING

Fondet har en bred virksomhet som dels skjer i selve fondet, og delvis i fondets datterselskaper. De ulike virksomhetsområder er i ulik grad eksponert for risiko. Det gjelder både strategisk, operasjonell, finansiell og etterlevelsrisiko.

Strategisk risiko

Strategisk risiko kan defineres som risiki som truer selskapets eksistens, selskapets mulighet til å nå sine strategiske mål og/eller gjennomføre planlagt strategi.

Fondets virksomhet er avhengig av et godt omdømme for å lykkes med sin

forretningsmessige drift og samtidig bli oppfattet som en seriøs og troverdig aktør. Omdømmet er nært knyttet til fondets aktiviteter innen de ulike virksomhetsområdene, fondets investeringer og prosjekter, samt kvaliteten på den forvaltning som utføres.

God styring og kontroll er viktig for å ivareta Ovfs interesser og sørge for en god og varig verdiutvikling. Ovf er også avhengig av et godt samarbeid med departementet som har det overordnede ansvaret for styringen av fondet. Det er ikke gjort vesentlige endringer i strategien som ble lagt tilbake til 2013, men det har skjedd enkelte tilpasninger som følge av utviklingen av boplikten for prestene i Den norske kirke som ble innført i 2015.

Ovf er et konsern med flere datterselskaper. Det er etablert en rekke «single purpose» -selskaper for investeringer/prosjekter innenfor eiendom og småkraft. Gjennom sitt datterselskap Clemens Kraft gjennomfører fondet en betydelig satsning innenfor småkraft. Det er tett oppfølging av denne virksomheten. Ovf solgte i februar 2017 49.9% av sine aksjer i Clemens Kraft Holding AS til Coop Pensjonskasse i Sveits.

Den strategiske risikoen anses å være på et akseptabelt nivå.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko forstås som risiko for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Den operasjonelle risikoen vurderes å være på et akseptabelt nivå.

Ovf er avhengig av god kompetanse for å lykkes med sin strategiske satsning innenfor de forskjellige forretningsområdene, enten dette gjøres med egne ansatte eller gjennom eksterne samarbeidspartnere. Ovf har i løpet av året fortsatt arbeidet med å forsterke den interne kompetansen, både

gjennom utvikling av egne ansatte og gjennom rekruttering av nye medarbeidere.

Prosjektet med å insource festekontraktforvaltningen som ble ferdigstilt ved slutten av 2015, har bidratt til en reduksjon i operasjonell risiko og til tettere og bedre kontakt med kunder og brukere.

Finansiell og forretningsmessig risiko

Finansiell og forretningsmessig risiko er risiki som oppstår som en følge av eksterne forhold eller hendelser som påvirker virksomheten. Ovf er eksponert for svingninger i blant annet finans-, kraft-, eiendoms- og tømmermarkedet. Avhengig av markedet på gitte tidspunkter kan dette representere både opp- og nedsiderisiko. For Ovf vil det være viktig å balansere den totale investeringsporteføljen og balansestyringen på tvers av forretningsområdene for å oppnå en moderat risikoprofil.

Det er risiko knyttet til hvor stor andel av forretningskapitalen som plasseres i de ulike markedene og virksomhetsområdene. Innenfor det enkelte marked (finans, kraft og eiendom) finnes det konsentrasjons- og diversifiseringsrisiko.

Fondet har tidligere erfart store tap på grunn av svingninger i finansmarkedet. Arbeidet med å forenkle og gjøre investeringsporteføljen mer transparent fortsatte i 2016. Fondet avvirket i løpet av året store deler av porteføljen innen finansiell eiendom, Private Equity, illikvide rentefond og renteinvesteringer. Dette har bidratt til en samlet reduksjon i risiko.

For eiendoms- og kraftmarkedet er særskilt utbyggingsfasen beheftet med risiko. Denne risikoen kan i stor grad kontrolleres. Det er timing og markedssituasjon som vil ha størst betydning for utfall av prosjektet og avkastningen. Kraftprisene antas å bli lave de nærmeste årene, men forventes fremdeles å gi økte bidrag til virksomheten. På lengre sikt ventes prisene å stige noe.

Risiko relatert til etterlevelse

Ovf opererer innenfor en rekke forskjellige forretningsområder, både som en kommersiell aktør og i form av ren forvaltningsvirksomhet. God virksomhetsstyring (mål, strategi, prestasjonsledelse og risikostyring) er derfor viktig for å sikre rett prioritering og fokus. Det instruksverk som ble etablert for hele virksomheten i 2012, og som dekker eierstyring, etikk og samfunnsansvar,

fullmakter, risikostyring og krav til de ulike forretningsområder, skal også etterleves. Fondet etablerte en egen Compliance-funksjon i 2014. Det har i løpet av året vært arbeidet for ytterligere å redusere risiko relatert til etterlevelse av lover, forskrifter, instruksjoner og interne retningslinjer.

ÅRSREGNSKAPET

Resultat

Opplysningsvesenets fond hadde i 2016 et årsresultat på 114 millioner kroner mot 151 millioner kroner i 2015.

Driftsinntekter

Driftsinntektene utgjorde 187 millioner kroner mot 213 millioner kroner året før.

Salg eiendom

Gevinst fra salg av eiendom beløp seg for 2016 til 124 millioner kroner mot 184 millioner kroner i 2015. Av dette utgjorde 62 millioner kroner innløsning av festetomter, mens resterende var knyttet til annet arealsalg og boligsalg.

Driftskostnader

Driftskostnader og tilskudd til fondets formål utgjorde tilsammen 274 millioner kroner i 2016 mot 327 millioner kroner året før. Drift og vedlikehold av fondets eiendommer beløp seg til 78 millioner kroner, som er 5 millioner mer enn i 2015. Driftskostnader for Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond utgjorde 83 millioner kroner mot 74 millioner kroner i 2015. Økningen forklares i all hovedsak av helårseffekter av ansettelse gjort høsten 2015 knyttet til insourcing av tjenesteleveranser. Fondet har siden 2013 redusert sine kostnader, men omstrukturering av virksomheten og ulike tiltak i den forbindelse har i noen grad flyttet kostnader fra andre deler av fondet og inn i Forvaltningsorganet. Det arbeides stadig med ulike tiltak for å redusere kostnadene effektivisere virksomheten ytterligere. Dette forventes å ha ytterligere positiv effekt i årene som kommer.

Finansielle tilskudd til Den norske kirke beløp seg i 2016 til 51 millioner kroner mot 71 millioner kroner i 2015.

Finansposter

Netto finansresultat for 2016 utgjorde 77 millioner kroner mot 81 millioner kroner i 2015. Fondets finansportefølje bidro med 68 millioner kroner, mens øvrige finansposter utgjorde 9 millioner kroner.

God styring og kontroll er viktig for å ivareta Ovfs interesser og sørge for en god og varig verdiutvikling. Ovf er også avhengig av et godt samarbeid med departementet som har det overordnede ansvaret for styringen av fondet.

Fondet fikk et resultat på 114 millioner kroner i 2016.

114

Disponering av årets resultat

Regelverket for fondet tilsier at alle gevinster fra salg av eiendom skal avsettes til kapitalfondet. Dette følger av § 5 i Lov om Opplysningsvesenets fond.

Styret foreslår følgende disponering av resultatet for 2016:

ÅRSRESULTAT	Tall i mill. kroner
Avsetning av netto salgsinntekt eiendom til kapitalfondet	116,4
Utbytte	0
Til disposisjonsfondet	-2
SUM disponert og overført til fondets egenkapital	114,4

Med foreslåtte avsetning til disposisjonsfondet vil den frie egenkapitalen utgjøre 94 millioner kroner. Det er behov for å øke fondets frie egenkapitalytterligere for å gjøre det bedre rustet til å håndtere fremtidige svingninger i finansmarkedene. Det er derfor et mål at disposisjonsfondet styrkes ytterligere i årene som kommer.

Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond

Forvaltningsorganets regnskap – som inngår i fondets driftskostnader – følger i hovedsak kontantprinsippet. For 2016 utgjorde netto kostnader 83 millioner kroner mot 74 millioner kroner i 2015. Av dette utgjorde lønns- og personalerelaterte kostnader 65 millioner kroner, mens øvrige kostnader utgjorde 18 millioner kroner. Salg av tjenester til datterselskap utgjorde 6 millioner kroner.

TILSKUDD TIL KIRKELIGE FORMÅL

Avkastning fra Opplysningsvesenets fond skal komme den norske kirke til gode. Tilskudd og utbytte gis både rent finansielt og gjennom bolighold for prester i Den norske kirke, og fremkommer som kostnader i fondets regnskaper. Fondet yter også tjenester av ulik art hvor mottaker ikke betaler markedsmessig eller kostnadsdekkende vederlag.

Fondet brukte i 2016 netto 63 millioner kroner på forvaltning av presteboligene. Beløpet består av drifts-, vedlikeholds- og oppgraderingskostnader justert for husleieinntekter.

Verdien av såkalte naturalytelser er for 2016 beregnet til 1,2 millioner kroner og er

subsidieffekt knyttet til gunstigere lånevilkår enn markedsrente.

Finansielle ytelser til kirkelige formål beløper seg til 51 millioner kroner i 2016 mot 71 millioner kroner i 2015. De finansielle ytelsene består av tilskudd til kirkelige formål, tilskudd til kommunale presteboliger og tilskudd til IKT i Den norske Kirke.

FORTSATT DRIFT

I henhold til regnskapslovens krav bekrefter styret at grunnlaget for fortsatt drift er tilstede. Årsregnskapet for 2016 er utarbeidet i samsvar med dette.

SAMFUNNSANSVAR

Ovf legger vekt på å drive sin virksomhet i overensstemmelse med prinsippene for ansvarlig, etisk og sunn forvaltningspraksis og god forretningsskikk. God samfunnsansvarlig forvaltning har en høy grad av egenverdi for Ovf. Fondet driver blant annet omfattende kulturminneforvaltning. Svært mange av fondets bygninger og anlegg har stor kulturhistorisk betydning. Fondet eier 312 av ca. 6.000 fredede bygg i Norge.

Det er i 2016 fortsatt arbeidet med implementering av verdidokumentet for Ovf og retningslinjer for en samfunnsansvarlig forvaltning som ble besluttet av styret i 2014. Virksomheten bygger på anbefalingen fra NUES – Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse, samt andre norske og internasjonale standarder som for eksempel FNs Global Impact Compact.

ARBEIDSMILJØ

Arbeidsmiljøet i bedriften er godt. Som IA-bedrift har Ovf en aktiv livsfasepolitikk. Det arbeides aktivt med å forebygge arbeidsrelatert sykefravær. Den enkelte sykemeldte får individuell oppfølging.

Det totale sykefraværet i Forvaltningsorganet har i 2016 vært på 4,8 prosent mot 4,6 prosent året før. Egenmeldt sykefravær var på 1,1 prosent mens det legemeldte sykefraværet var på 3,6 prosent. Det er et mål for IA-arbeidet i Ovf at sykefraværet ikke skal overstige 4 prosent.

Det har ikke forekommet eller blitt rapportert om alvorlige arbeidsuhell i løpet av året.

DISKRIMINERING

Ovf diskriminerer ikke mennesker på grunn av deres etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstammning, hudfarge, språk, religion eller livssyn, eller på bakgrunn av nedsatt funksjonsevne eller alder.

YTRE MILJØ

Det meste av fondets virksomhet og datterselskaper har ikke negativ innvirkning på det ytre miljø. Virksomheten legger vekt på å vise aktsomhet ved forvaltning og utvikling av fondets skoger og øvrige areal. Den årlige tilveksten i fondets skoger binder CO₂ tilsvarende årlig utslipp fra mer enn 46.500 biler. Fondets andel av utbyggingen av småkraftverk vil bety fornybar energi tilsvarende strømforbruket til flere tusen eneboliger.

Det er i 2016 gjennomført miljøtiltak på flere prestegårder. Et viktig tiltak er å erstatte oljefyr med jordvarme. Gjennom forvaltning og investeringer ønsker Ovf dessuten til å bidra til mer bærekraftig utvikling og renere miljø.

LIKESTILLING

Det legges vekt på likestilling ved rekruttering og avlønning av ledere og medarbeidere i Ovf. Kvinneandelen i 2016 var 52 prosent blant de ansatte og 60 prosent i ledelsen. Fondets styre består av tre menn og to kvinner.

UTSIKTENE FREMOVER

Både som næringsaktør og i sin forvaltning er Ovf påvirket av de politiske og samfunnsøkonomiske utsiktene og driverne, og av utsiktene for næringslivet og finansmarkedene i Norge og internasjonalt. Den usikre politiske situasjonen påvirker også utsiktene for fondets kapitalforvaltning, eiendomsvirksomhet, skogbruk og småkraft som forretningsområder. Markedsutsiktene for småkraft er utfordrende med forventet lave priser også på mellomlang sikt. Gjennom sitt datterselskap Clemens Kraft følger Ovf utviklingen og utsiktene i markedet for fornybar energi nøye. Kravene for igangsetting av nye utbyggingsprosjekter er høye.

Situasjonen og utfordringsbildet stiller store krav til god planlegging, drift og forvaltning innenfor alle de områdene hvor fondet har sin virksomhet. Det er kun gjennom riktig tilgang på kompetanse og ressurser, god organisering, drift og utvikling at fondet vil være i stand til å ivareta og utvikle verdiene i overensstemmelse med sitt mandat og oppgave. Bare slik kan det sikres et godt og robust samsvar mellom inntjening i fondet og tilskudd og støtte til Den norske kirke. Bare slik kan Ovf være langsiktig økonomisk bærekraftig til glede for kirken.

Som i 2016 er det særlig to forhold som vil påvirke Ovf i 2017:

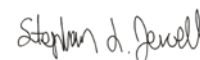
Finansmarkedene er utfordrende. Aksjemarkedet er preget av stor usikkerhet. Rentenivåene i de markedene hvor Ovf

investerer er fortsatt meget lave. Dette innebærer en betydelig utfordring i forhold til å skape en høy avkastning på Ovf's investeringsportefølje. 2017 kan bli et år hvor det kan bli vanskelig å oppnå en avkastning som er høy nok til at Ovf kan levere et tilstrekkelig resultat, gitt de forpliktelser som fondet er pålagt.

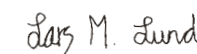
Selv om boplikten for prester er avvirket, skal fondet i henhold til fastsatte kriterier sørge for boliger til prestene der kirken trenger det. Ovf må derfor også fremover påregne vesentlige forpliktelser av økonomisk, finansiell og operasjonell karakter knyttet til boligordningen og for å ivareta det lovpålagte kulturminneansvaret knyttet til prestegårdene. Både fordi salg av ledige presteboliger i mange tilfeller er komplisert og tar lang tid, og fordi salgssummene ikke kan benyttes til drift, men må legges til fondets grunnkapital, er det heller ikke mulig raskt å frigjøre midler til andre og nye formål. Dette betyr at fondet også på lengre sikt kommer til å ha et betydelig vedlikeholdsetterslep på sine kultureiendommer og presteboliger.

Fordi vesentlige deler av fondets og datterselskapenes virksomhet skjer utenfor Oslo, vil Ovf også i 2017 bidra til betydelig verdiskapning og arbeidsplasser mange steder i distrikts-Norge.

Oslo
2. mai 2017

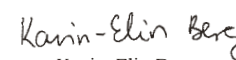
Stephan L. Jervell
Styreleder

Lars Marin Lunde
Nestleder

Kristian Dahlberg Hauge
Styremedlem

Karin-Elin Berg
Styremedlem

Birgit Agnete Bråthen Lockertsen
Styremedlem

Ole-Wilhelm Meyer
Direktør

DETALJBILDE
FRA KLÆBU

Årsregnskap Opplysningsvesenets fond

INNHold

REGNSKAP

Resultatregnskap	70
Balanse	71
Kontantstrømoppstilling	73
Regnskapsprinsipper	74

NOTER

Note 1	Salg av eiendom og kostnader ved salg av eiendom	77
Note 2	Driftsinntekt	77
Note 3	Annen driftsinntekt	77
Note 4	Forretningsområder	77
Note 5	Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	78
Note 6	Refusjon Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond	78
Note 7	Driftskostnad	78
Note 8	Tilskudd kirkelige formål	79
Note 9	Revisjonskostnader	80
Note 10	Investering i datterselskap	80
Note 11	Konsernmellomværende	81
Note 12	Utlån til kirkelige formål	82
Note 13	Kundefordringer	82
Note 14	Andre fordringer	82
Note 15	Verdipapirer	83
Note 16	Gevinst og tap verdipapirer	86
Note 17	Egenkapital	88
Note 18	Skogavgiftsfond	88
Note 19	Rentebærende gjeld kredittinstitusjoner	88
Note 20	Annen kortsiktig gjeld	89
Note 21	Garantier og sikkerhetsstillelse	89

Resultatregnskap

Tall i 1000 kroner

	Note	2016	2015	2014
Gevinst ved salg av eiendom	1	124 319	184 350	178 579
Driftsinntekt	2	173 281	200 931	168 903
Annen driftsinntekt	3	14 194	11 587	11 763
Sum inntekter	4	311 794	396 868	359 246
Avskrivinger varige driftsmidler	5	-17 829	-18 595	-16 586
Nedskrivinger varige driftsmidler	5	-11 834	-28 259	-13 517
Refusjon Forvaltningsorganet	6	-82 675	-74 185	-61 828
Driftskostnad	7,9	-111 079	-134 541	-130 955
Sum driftskostnader		-223 417	-255 580	-222 886
Tilskudd kirkelige formål	8	-50 861	-71 494	-57 097
Driftsresultat etter tilskudd		37 516	69 794	79 262
Driftsresultat ekskl. gevinst ved salg av eiendom		-86 803	-114 556	-99 318
Utbytte fra datterselskap		740	0	22 500
Renteinntekt		15 225	13 651	18 325
Finansinntekter og utbytte verdipapirer		30 334	23 190	49 575
Gevinster og tap verdipapirer	16	40 264	29 990	40 758
Nedskrivning av investering i døtre		-532	-3 550	-13 800
Verdiendring finansielle omløpsmidler	16	-6 052	19 269	64 823
Annen finansinntekt-/kostnad		-3 109	-1 378	-7 936
Netto finansinntekter		76 869	81 172	174 246
Årsresultat	4	114 385	150 967	253 507
<i>Disponering av årsresultat til egenkapital:</i>				
Avsetning av netto salgsinntekt eiendom til				
Kapitalfondet	17	116 414	184 350	178 579
Til/fra disposisjonsfondet	17	-2 029	-33 384	74 928
Sum disponert og overført		114 385	150 967	253 507

Balanse

Tall i 1000 kroner

	Note	2016	2015	2014
ANLEGGSMIDLER				
<i>Immaterielle eiendeler</i>				
Melkekvoter	5	738	825	825
Fallrettigheter	5	2 087	2087	2087
Sum immaterielle eiendeler		2 825	2912	2912
<i>Varige driftsmidler</i>				
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	5	690 210	710 213	723 737
Maskiner og inventar	5	719	657	784
IT-utstyr	5	1 760	3 448	6 700
Sum varige driftsmidler		692 690	714 318	731 222
<i>Finansielle anleggsmidler</i>				
Investering i datterselskap og tilknyttede selskap	10	642 554	643 106	670 276
Lån til datterselskap	11	292 858	271 688	95 626
Lån til tilknyttede selskap	11	176 526	145 155	130 406
Utlån kirkelige formål	12	75 845	85 725	92 515
Sum finansielle anleggsmidler		1 187 785	1 145 674	988 824
Sum anleggsmidler		1 883 299	1 862 904	1 722 957
OMLØPSMIDLER				
<i>Fordringer</i>				
Kundefordringer	13	38 478	17 337	18 443
Mellomværende datterselskap	11	9 753	4 572	5 918
Andre fordringer	14	9 665	11 397	24 461
Sum fordringer		57 896	33 306	48 823
<i>Investeringer</i>				
Aksjer	15,16	660 067	635 422	641 248
Eiendomsandeler	15,16	62 048	163 509	212 594
Rentepapirer og obligasjoner	15,16	1 037 294	835 385	852 661
Andre finansielle instrumenter	15,16	6	6	1 083
Verdiregulering av verdipapirer	15,16	-68 780	-62 728	-81 997
Sum investeringer	15,16	1 690 635	1 571 593	1 625 588
Bankinnskudd		122 910	185 304	163 488
Sum omløpsmidler		1 871 441	1 790 204	1 837 899
Sum eiendeler		3 754 739	3 653 108	3 560 857

Balanse

Tall i 1000 kroner

	Note	2016	2015	2014
EGENKAPITAL				
Kapitalfond	17	3 464 482	3 344 399	3 160 048
Disposisjonsfond	17	94 073	89 217	122 292
Sum egenkapital		3 558 555	3 433 616	3 282 340
AVSETNING FOR FORPLIKTELSER				
Skogfond	18	9 617	8 506	9 225
Sum avsetning for forpliktelser		9 617	8 506	9 225
LANGSIKTIG GJELD				
Lån fra kredittinstitusjoner	19	144 073	172 990	200 982
Sum Langsiktig gjeld		144 073	172 990	200 982
KORTSIKTIG GJELD				
Leverandørgjeld		22 156	22 719	25 731
Skyldig offentlige avgifter		2 188	2 245	517
Annen avsetning for forpliktelser		436	1 744	3 062
Kortsiktig gjeld datterselskap	11	2 050	3 456	32 432
Annen kortsiktig gjeld	20	15 663	7 831	6 568
Sum kortsiktig gjeld		42 494	37 995	68 309
Sum gjeld og forpliktelser		196 184	219 491	278 517
Sum gjeld og egenkapital		3 754 739	3 653 108	3 560 857
Garantier og andre forpliktelser	21	254 422	274 504	277 093

Oslo
2. mai 2017Stephan L. Jervell
StyrelederLars Martin Lunde
NestlederKristian Dahlberg Hauge
StyremedlemKarin-Elin Berg
StyremedlemBirgit Agnete Bråthen Lockertsen
StyremedlemOle-Wilhelm Meyer
Direktør

Kontantstrøm

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
<i>Indirekte modell</i>			
KONTANTSTRØM FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER			
Årsresultat	114 385	150 967	253 507
Gevinst ved salg eiendom	-124 319	-184 350	-178 579
Netto finansresultat	-76 869	-81 172	-174 246
Ordinære avskrivninger	17 829	18 595	16 586
Nedskrivning anleggsmidler	11 834	28 259	13 517
Endring i kundefordringer	-21 219	1 029	2 457
Endring i leverandørgjeld	-1 968	-31 988	28 079
Endring i andre tidsavgrensingsposter	-3 371	14 797	-488
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-83 698	-83 864	-39 167
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER			
Innbetalinger ved salg av eiendom	124 319	184 351	178 579
Netto finansresultat	76 869	81 172	174 246
Endring i anleggsmidler	-7 947	-29 951	-53 237
Endring i investering i datterselskap	552	27 171	-238 292
Endring i finansielle investeringer	-125 305	73 266	-21 022
Verdiregulering verdipapirer	6 052	-19 269	-62 164
Endring i andre investeringer	-31 897	-184 020	40 896
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	42 642	132 720	19 006
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER			
Årets endring langsiktig gjeld	-28 917	-29 300	23 704
Årets endring kortsiktig gjeld	6 468	2 981	-3 447
Årests endring skogfond	1 111	-719	1 154
Utbetalinger av konsernbidrag			
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-21 338	-27 038	21 410
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-62 394	21 818	1 250
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr 01.01.	185 304	163 488	162 239
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr 31.12.	122 910	185 304	163 488

Regnskapsprinsipper

GENERELT : Opplysningsvesenets fond har sitt grunnlag i Grunnlovens § 106. Fondet er et eget rettssubjekt som er regulert ved «Lov om opplysningsvesenets fond» av 7. juni 1996. Det er regjeringen (Kongen) som fastsetter vedtektene, oppnevner styret og gir instruks til styret. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål og retningslinjer. Styret har ansvaret for en tilfredsstillende organisering og forvaltning av selskapet og skal bl.a. påse at registrering og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

Opplysningsvesenets fond er et skattefritt rettssubjekt (statlig innretning eller fond), jfr. skatteloven § 2–30 første ledd bokstav b.

Årsregnskapet er avlagt i henhold til regnskapsloven av 1998. Regnskapet er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder og i henhold til god regnskapsskikk.

KONSOLIDERING : Konsernregnskapet inkluderer Opplysningsvesenets fond og selskaper som Opplysningsvesenets fond har bestemmende innflytelse over. Bestemmende innflytelse oppnås normalt når konsernet eier mer enn 50 % av aksjene i selskapet, og konsernet er i stand til å utøve faktisk kontroll over selskapet. Minoritetsinteresser inngår i konsernets egenkapital. Transaksjoner og mellomværende mellom selskapene i konsernet er eliminert. Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede prinsipper, ved at datterselskapet følger de samme regnskapsprinsipper som morselskapet.

Oppkjøpsmetoden benyttes ved regnskapsføring av virksomhetssammenslutninger. Selskaper som er kjøpt eller solgt i løpet av året inkluderes i konsernregnskapet fra det tidspunktet kontroll oppnås og inntil kontroll opphører.

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er enheter hvor konsernet har betydelig (men ikke bestemmende) innflytelse, over den finansielle og operasjonelle styringen (normalt ved eierandel på mellom 20 % og 50 %). Konsernregnskapet inkluderer konsernets andel av resultat fra tilknyttede selskaper regnskapsført etter egenkapitalmetoden fra det tidspunktet betydelig innflytelse oppnås og inntil slik innflytelse opphører.

Når konsernets tapsandel overstiger investeringen i et tilknyttet selskap, reduseres konsernets balanseførte verdi til null og ytterligere tap regnskapsføres ikke med mindre konsernet har en forpliktelse til å dekke dette tapet.

Regnskapet for Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond følger et modifisert kontantprinsipp, og fondet refunderer de kostnader som er bokført i forvaltningsorganets regnskap.

INNTEKTER : Inntekter ved salg av eiendom bokføres på tidspunktet for inngåelse av kontrakt. Andre inntekter resultatføres etter hvert som tjenestene leveres eller levering av vare har funnet sted og det vesentligste av risiko og avkastning er overført. Driftsinntekt er klassifiserte inntekter som ikke anses å være av midlertidig karakter og som er regulert i avtaler og kontrakter. Annen driftsinntekt omfatter inntekter av forbigående eller midlertidig art hvor det ikke foreligger et avtalemessig grunnlag for inntekten.

PERIODISERINGS- OG VURDERINGSPRINSIPPER : Regnskapet bygger i samsvar med god regnskapsskikk på transaksjons-, opptjenings-, sammenstillings- og kongruensprinsippene. Ved usikkerhet anvendes beste estimat.

KLASSIFISERING AV EIENDELER OG GJELD : Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er klassifisert som omløpsmidler. Tilsvarende regler er benyttet for klassifisering av langsiktig og kortsiktig gjeld.

SKATT : Skattekostnad består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt knyttet til virksomheter som er skattepliktig i konsernet. Utsatt skatt/skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skatt er beregnet med Skattesats på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli utnyttet.

Betalbar skatt og utsatt skatt er regnskapsført direkte mot egenkapitalen i den grad skattepostene relaterer seg til poster ført direkte mot egenkapitalen.

VARIGE DRIFTSMIDLER : Varige driftsmidler balanseføres og avskrives lineært over driftsmidlets forventede levetid. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, fratrukket av- og nedskrivninger.

Fondet har inntil år 2001 ikke aktivert investeringer og påkostninger. Eiendommer ervervet før utløpet av år 2000 er bokført samlet med kroner 1 000. Etter år 2001 har påkostninger og store vedlikeholdskostnader blitt aktivert og avskrevet lineært etter forventet økonomisk levetid.

IMMATERIELLE EIENDELER OG GOODWILL: Immaterielle eiendeler som konsesjoner og goodwill balanseføres og avskrives lineært over forventet økonomisk levetid. Immaterielle eiendeler vurderes til anskaffelseskost, fratrukket av- og nedskrivninger.

OMLØPSMIDLER : Omløpsmidler er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

FORDRINGER : Kundefordringer og andre fordringer er vurdert til pålydende etter fradrag av avsetninger til dekning av påregnelige tap. Konstaterte tap kostnadsføres.

VAREBEHOLDNINGER : Varelager regnskapsføres til det laveste av anskaffelseskost og netto salgspris. Netto salgspris er estimert salgspris ved ordinær drift etter fradrag for beregnede nødvendige utgifter for gjennomføring av salget. Anskaffelseskost tilordnes ved bruk av FIFO metoden og inkluderer utgifter påløpt ved anskaffelse av varene og kostnader for å bringe varene til nåværende tilstand og plassering

GJELD : Gjeld balanseføres til nominelle beløp.

DATTERSELSKAP : Datterselskap vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Det er foretatt nedskrivning til virkelig verdi når verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivninger er reversert når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger fra datterselskap er inntektsført samme år som det er avsatt i givers regnskap. Overstiger utbyttet / konsernbidraget andel av opptjent resultat etter anskaffelsestidspunktet, representerer den overskytende del tilbakebetaling av investert kapital, og utdelingene er fratrukket investeringens verdi i balansen til morselskapet.

TILKNYTTETE SELSKAP OG FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET : Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsføres etter egenkapitalmetoden fra det tidspunktet betydelig innflytelse eller felles kontroll oppnås og inntil slik innflytelse opphører. Ved anskaffelse vurderes tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet til anskaffelseskost. Konsernets andel av resultatet i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter tillegges den balanseførte verdien av enhetene, mens konsernets andel av resultatet regnskapsføres i konsernets resultat. Goodwill og merverdier relatert til det tilknyttede selskapet og felleskontrollerte virksomheten blir inkludert i balanseført verdi av investeringen, og avskrives lineært over økonomisk levetid. Det er foretatt nedskrivning til virkelig verdi når verdifall ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivninger er reversert når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Konsernets resultatandel fra investeringer i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet, er presentert på egne linjer i resultatregnskapet. Endringer i andre inntekter og kostnader i disse investeringene er inkludert i konsernets andre inntekter og kostnader. Tilsvarende konsernets andel av føringer direkte mot egenkapital i underliggende investering, presenteres i konsernets egenkapitaloppstilling. Urealisert gevinst knyttet til transaksjoner med tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er eliminert med konsernets andel i virksomheten.

Normalt føres datterselskaper, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskaper som anleggsmidler.

Noter

BRUK AV ESTIMATER : Bruk av estimater og forutsetninger som påvirker resultatregnskapet og verdsettelsen av eiendeler og gjeld, usikre eiendeler og forpliktelser på balansedagen gjøres i henhold til god regnskapsskikk.

FINANSIELLE INVESTERINGER : Finansinvesteringer vurderes etter porteføljeprinsippet. De fleste egenkapital- og fordringsinstrumenter vurderes etter laveste verdis prinsipp etter regnskapslovens § 5-2. Børsnoterte aksjer regnskapsføres til balansedagens kurs dersom denne er lavere enn kostpris, jfr. Norsk Regnskapsstandard I8 om finansielle eiendeler og forpliktelser (NRS I8) nr. 11. Dette gjelder uavhengig av om aksjene er klassifisert som omløpsmidler eller anleggsmidler. Fordringer, utlån, obligasjoner og lignende fordringsinstrumenter vurderes som omløpsmidler etter regnskapsloven § 5-2. Der et fordringsinstrument er kjøpt for å holde til forfall anleggsføres instrumentet etter regnskapsloven § 5-3. Ved tilordning av anskaffelseskost velges gjennomsnittlig anskaffelseskost etter regnskapslovens § 5-5 og NRS I8 nr. 16. Rentebærende investeringer behandles etter «opptjent rente prinsippet», dvs. at både avtalt rente (kupong) og over/underkurs periodiseres.

Derivater med finansielt oppgjør, som ikke er sikringsinstrumenter og som oppfyller kriteriene i regnskapslovens § 5-8, føres til virkelig verdi. Det samme gjelder verdipapirer som er i en handelsportefølje og som ellers oppfyller regnskapslovens § 5-8. Fondet har normalt slike instrumenter i begrenset omfang.

Der en delportefølje har lavere verdi enn valutajustert anskaffelseskost, blir denne ført til virkelig verdi. Reversering av virkelig verdi tilbake til anskaffelseskost gjøres når det ikke lenger er grunnlag for nedskrivningen. Balanseposter nedskrives i samsvar med regnskapsloven § 5-2 og 5-3, og verdien omregnes ihht. valutakurs på måletidspunktet. For børsnoterte instrumenter eller instrumenter med gode prisopplysninger brukes verdien så nær balansedagen som mulig. For instrumenter med sjeldnere eller mindre gode prisopplysninger brukes av praktiske grunner prisopplysninger som er gjort før balansedagen, jfr. Norsk regnskaps Standard om Transaksjoner og regnskap i utenlands valuta – des. 2012 (NRS 20) nr. 16. Dette gjelder særlig for private equity, hedgefond og unotert eiendom. Ved nedskrivning valutajusteres anskaffelseskost for å reflektere valutasingringen.

Fondet har delt opp finansporteføljen i to deler. Kjerneporteføljen, som består av likvide verdipapirer, slik som aksjer og rentepapirer. Avviklingsporteføljen som består av private equity, eiendom, infrastruktur, skog og andre illikvide finansielle investeringer. Disse porteføljene vurderes hver for seg for eventuell nedskrivning.

Finansielle instrumenter føres ut av balansen når de bortfaller eller når det foreligger en transaksjon eller annet forhold hvor den vesentligste av risiko er overført til en annen part, jfr. NRS I8 nr. 18. Betingede fordringer bokføres til kroner 0.

VALUTA: Enkelttransaksjoner i løpet av året blir omregnet etter dagskursen på transaksjonstidspunktet, jfr. NRS 20 punkt 13. Det gjøres ikke tilnærming etter NRS 20 nr. 14. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til valutakursen på balansedagen, jfr. NRS 20 nr 15. Valutakursdifferanser resultatføres i den periode de oppstår og klassifiseres som finansinntekt eller -kostnad, jfr. NRS 20 nr. 17.

VALUTASIKRING : Fondet valutasierer deler av den globale aksjeporteføljen, og sikringen er en integrert del av løpende styring av porteføljen. Valutakontraktene verdsettes til virkelig verdi. Valutasikringen føres etter NRS I8 nr. A14 om verdisikring. Sikringsinstrumentene vurderes til virkelig verdi, og verdien av valutakontraktene inngår som en del av porteføljeverdsettelsen, etter porteføljeprinsippet. Verdiendringen på sikringsinstrumentet resultatføres ved rullering.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING : Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer.

Fondet har ingen ansatte.

Riksrevisjonen er revisor. Det utbetales ikke revisjonshonorar.

NOTE 1

SALG AV EIENDOM OG KOSTNADER VED SALG AV EIENDOM

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Salg av jordbrukseieendommer	4 218	8 927	3 248
Salg av tomter	70 029	160 449	151 401
Eiendomsutvikling	19 566	-	-
Salg av presteboliger	32 763	17 687	26 704
Direkte salgskostnader	-2 256	-2 712	-2 773
Sum salg eiendommer	124 319	184 350	178 579

NOTE 2

DRIFTSINNTÉKT

Tall i 1000 kroner

	2015	2015	2014
Husleie	20 311	18 438	18 835
Tomtefeste	107 689	135 977	104 446
Skog og utmark	34 684	35 922	34 797
Forpaktning og jordleie	8 146	8 123	6 967
Grus og mineraler	2 451	2 471	3 858
Sum driftsinntekt	173 281	200 931	168 903

NOTE 3

ANNEN DRIFTSINNTÉKT

Tall i 1000 kroner

	2015	2015	2014
Administrasjonsvederlag	3 376	5 486	5 336
Leieinntekter	2 036	2 366	2 887
Vassdragserstatninger	2 794	1 081	1 465
Andre inntekter, avg. pl.	5 988	2 654	2 075
Sum annen driftsinntekt	14 194	11 587	11 763

NOTE 4

FORRETNINGSOMRÅDER

Tall i 1000 kroner

	Tomtefeste	Bygningsforvaltning	Jord / Skog	Eiendoms-salg	Kapitalforvaltning	Øvrige	Sum
Inntekter	111 683	28 038	42 952	124 521	1	4 600	311 794
Brutto driftsresultat	55 784	-45 488	7 844	119 428	-8 295	-11 234	118 040
Av-/nedskrivninger	-	-26 959	-818	-	-	-1 886	-29 663
Driftsresultat	55 784	-72 447	7 026	119 428	-8 295	-13 120	88 377
Netto finans	-	-	-	-	68 066	8 803	76 869
Resultat før tilskudd	55 784	-72 447	7 026	119 428	59 771	-4 317	165 246
Tilskudd kirkelige formål	-	-	-	-	-	-50 861	-50 861
Resultat	55 784	-72 447	7 026	119 428	59 771	-55 178	114 385

NOTE 5

IMMATERIELLE EIENDELER OG VARIGE DRIFTSMIDLER

Tall i 1000 kroner

	IMMATERIELLE EIENDELER		VARIGE DRIFTSMIDLER						Sum imm. eiendeler og varige driftsmidler
	Melkekvoter	Fallrettigheter	Presteboliger	Bygninger og anlegg	Jord, skog, festetomter	Eiendomsutvikling	IKT	Maskiner og inventar	
Anskaffelseskost 1.1. 16	825	2 087	675 135	114 086	46 942	27 117	42 735	1 929	910 856
Sum tilgang	-	-	52 285	3 254	-	-	-	41	55 580
Sum avgang	-87	-	-48 740	-4 535	-	-116	-	-	-53 479
Anskaffelseskost 31.12.16	738	2 087	678 680	112 805	46 942	27 001	42 735	1 970	912 960
Akkumulert avskr	-	-	-80 493	-35 510	-	-	-40 975	-1 250	-158 229
Akkumulert nedskr	-	-	-33 498	-	-	-25 718	-	-	-59 216
Bokført verdi	738	2 087	564 688	77 295	46 942	1 283	1 760	720	695 515
Årets avskrivninger	-	-	-11 672	-4 319	-	-	-1 688	-150	-17 829
Årets nedskrivninger	-	-	-11 834	-	-	-	-	-	-11 834
Avskrivningstype	Avskr. Ikke	Avskr. Ikke	Lineær	Lineær	Avskr. Ikke	Avskr. Ikke	Lineær	Lineær	
Avskrivningssats	0 %	0 %	0-5 %	4 %	0 %	0 %	20-33 %	10 %	
Antatt levertid	Evig	Evig	20 år – evig	25 år	Evig	Evig	3-5 år	10 år	

NOTE 6

REFUSJON FORVALTNINGSORGANET FOR OPPLYSNINGSVESENETS FOND

Alle som arbeider for Opplysningsvesenets fond er ansatte i Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond (FOvf), og alle lønns- og personalkostnader blir viderefakturert fra FOvf til Ovf.

FOvf hadde pr 31.12.2016 gjeld til Ovf på kr. 329.310,- som ble oppgjort i januar 2017.

NOTE 7

DRIFTSKOSTNAD

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Vedlikehold av bygninger	39 016	30 845	35 458
Honorar tjenesteleverandør	9 293	28 128	31 950
Drift av eiendommer	24 101	14 807	15 547
Drift skog og utmark	14 524	27 321	22 245
Annen driftskostnad	24 146	33 439	25 755
Sum driftskostnad	111 079	134 541	130 955

NOTE 8

TILSKUDD TIL KIRKELIGE FORMÅL

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Kirkemusikk og kultur	2 922	2 030	1 259
Diakoni	3 339	3 561	2 809
Barn og unge	1 625	1 859	2 253
Gudstjenesteliv	1 375	1 378	2 529
Søsterkirker	1 699	1 928	1 796
Samisk kirkeliv	700	660	730
Andre fellestiltak	4 639	4 489	4 089
Økumeniske organisasjoner	4 821	5 185	4 535
Samarbeidsråd for menighet og misjon i bispedømmene	988	1 228	1 310
Administrasjon i Kirkerådet	2 545	2 467	1 821
Sum tilskudd felleskirkelige tiltak	24 653	24 786	23 131
Tilskudd til middelalderkirker	-	-	1 200
Sum andre tilskudd	-	-	1 200
Sum tilskudd Kirkelige formål	24 653	24 786	24 331
Tilskudd til kommunale presteboliger	23 063	35 830	36 723
Husleieinntekt kommunale presteboliger	-12 155	-17 722	-18 571
Netto tilskudd kommunale presteboliger	10 908	18 108	18 152
IKT tilskudd til kirken	15 300	15 100	14 615
Ekstraordinært tilskudd	-	13 500	-
Sum IKT tilskudd	15 300	28 600	14 615
Sum tilskudd til kirkelige formål	50 861	71 494	57 097

NOTE 9

REVISJONSKOSTNADER

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Riksrevisjonen	-	-	-
Bistand revisjon	35	254	1 160
Internrevisjon *	655	468	1 988
Sum revisjonskostnader	690	722	3 149

* BDO er valgt som internrevisor for Ovf.

NOTE 10

INVESTERING I DATTERSELSKAP

Tall i 1000 kroner

	Eierandel %	Kontor- sted	Anskaffelses- tidspunkt	Årets resultat	Andel resultat	Egen- kapital	Andel ek	Bokført verdi
Clemens Kraft Holding AS	100 %	Oslo	februar 2006	1 358	1 358	286 906	286 906	355 920
Clemens Eiendom AS	100 %	Oslo	oktober 2004	6 948	6 948	269 016	269 016	268 769
Eltosgodset AS	100 %	Trysil	oktober 2009	211	211	10 586	10 586	9 976
Clemens Skog AS	60 %	Lyngdal	juli 2007	-92	-55	-790	-474	-
Ligos AS	60 %	Lyngdal	juli 2007	-551	-331	-51	-30	-
Ligos KS	72 %	Oslo	februar 2013	-8 990	-6 473	-22 146	-15 945	7 867
								642 532

Ovf har investeringer i følgende andeler

Kirkepartner AS	2 %	Oslo	juni 2013					22
								22

NOTE 11

KONSERNMELLOMVÆRENDE

Tall i 1000 kroner

Konsernmellomværende mellom Ovf og døtre	2016	2015	2014
<i>Lån fra Ovf til datterselskap</i>			
Clemens Kraft Holding AS	143 447	143 447	10 012
Clemens Eiendom AS	97 060	79 636	57 130
Kirkepartner IKT AS	52 352	48 605	28 485
Sum lån til datterselskap	292 858	271 688	95 626

Lån fra Ovf til tilknyttede selskap

FO1 Eiendomsinvest AS	-	-	2 550
Rådhusgaten 1-3 AS	10 700	10 700	10 700
Hynna Kraft AS	56 443	56 443	54 829
Litj-Hena Kraft AS	49 242	49 242	47 834
Væla AS	14 919	14 919	14 493
Clemens Kraft Holding Midt-Norge AS	33 850	13 850	-
Prestegårdshagen AS	11 372	-	-
Sum lån til tilknyttede selskap	176 526	145 155	130 406

Kortsiktige fordringer

Litj-Hena Kraftverk AS	60	-	-
Clemens Tomteutviling AS	4 734	-	-
Clemens Kraft Holding AS	3 827	-	-
Clemens Kraft Holding Midt-Norge AS	866	-	-
Rådhusgaten 1-3 AS	265	291	334
Ligos KS	-	1 116	2 296
Clemens Eiendom AS	-	123	200
Kirkepartner IKT AS	-	3 042	3 042
FO1 Eiendomsinvest AS	-	-	47
Sum fordring datterselskap	9 753	4 572	5 918

Kortsiktig gjeld

Clemens kraft Holding AS	-7	-	-
Clemens Skog AS	-1 260	-1 686	-7 037
Rådhusgaten 1-3 AS	-61	-61	-7 643
Clemens Eiendom AS	-51	-1 507	-6 068
Kirkepartner IKT AS	-671	-122	-645
Clemens Næringsbygg AS	-	-81	-11 002
Granavolden Gjæstgiveri Drift AS	-	-	-37
Sum kortsiktig gjeld datterselskap	-2 050	-3 456	-32 432

NOTE 12

UTLÅN TIL KIRKELIGE FORMÅL

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Kirkelige formål	63 418	71 637	75 105
Kommunale presteboliger	8 828	9 788	10 910
Andre kirkelige utlån	3 600	4 300	6 500
Sum utlån	75 845	85 725	92 515

Rentesats for utlån til kirkelige formål er 3mnd NIBOR minus 0,4 % og reguleres hver kvartal.
Rentesats for utlån til kommunale presteboliger er 1,25 % og fastsettes av Ovf styret hvert år.
Rentesats for andre kirkelige utlån er lik rentesats fra Statens Pensjonskasse (SPK) og er for tiden 2,178 %.

NOTE 13

KUNDEFORDRINGER

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Kundefordringer	41 417	20 276	21 136
Avsetning tap på kundefordringer	-2 940	-2 940	-2 693
Sum kundefordringer	38 478	17 337	18 443

Tap på kundefordringer er klassifisert som annen driftskostnad i resultatregnskapet.
Alle fordringer har forfall innen 31. desember 2017.

NOTE 14

ANDRE FORDRINGER

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Påløpt rente	65	525	558
Kortsiktige fordringer forvaltere	389	211	211
Øvrige fordringer	9 210	10 661	23 691
Sum andre fordringer	9 665	11 397	24 461

Alle fordringer har forfall innen 31. desember 2017.

NOTE 15

VERDIPAPIRER

Tall i kroner

	Kostpris NOK	Markedsverdi i NOK	Urealisert gevinst/tap NOK
Kjernerportefølje			
AKSJER			
<i>Aksjefond Norge</i>			
Danske Invest Norske Aksjer Inst. Restricted	48 035 000	54 410 938	6 375 938
Nordea Norge Pluss	46 000 000	61 632 807	15 632 807
Sum aksjefond Norge	94 035 000	116 043 745	22 008 745
<i>Aksjefond globalt</i>			
F&C Responsible Global Equity Class 1 EUR	59 999 993	64 513 162	4 513 169
Stewart Investors Worldwide Sustainability B Euro	69 950 598	74 751 801	4 801 203
Carnegie World Wide Etisk	70 000 000	69 314 109	-685 891
DNB Global Etisk (V)	58 437 245	83 364 115	24 926 870
Nordea Stabile Aksjer Global Etisk	138 239 930	225 325 707	87 085 777
SPP Global Plus	60 015 189	62 411 530	2 396 341
Sum aksjefond globalt	456 642 954	579 680 424	123 037 470
Sum aksjefond	550 677 954	695 724 169	145 046 215
RENTEPAPIRER			
<i>Obligasjonsfond Norge</i>			
Alfred Berg Obligasjon	123 646 089	121 486 179	-2 159 910
DNB Obligasjon III	128 080 269	123 928 375	-4 151 894
Nordea Obligasjon III	124 605 111	121 184 849	-3 420 262
Sum obligasjonsfond Norge	376 331 468	366 599 403	-9 732 065
<i>Obligasjonsfond utland</i>			
DNB Global Credit Short	131 715 194	126 303 945	-5 411 249
KLP Obligasjon Global I	76 727 699	82 734 998	6 007 299
Payden International Short Bond Fund	202 068 622	206 753 563	4 684 941
Storebrand Global Obligasjon	136 399 374	142 920 076	6 520 702
Sum obligasjonsfond utland	546 910 889	558 712 582	11 801 693
<i>Pengemarkedsfond</i>			
Holberg Likviditet	67 217 680	66 563 694	-653 986
Storebrand Likviditet	40 496 988	40 105 528	-391 460
Sum pengemarkedsfond	107 714 667	106 669 222	-1 045 445
Sum obligasjons- og pengemarkedsfond	1 030 957 024	1 031 981 207	1 024 183
<i>Alternative</i>			
F&C Property Growth & Income Fund LTD	32 521 100	38 334 921	5 813 821
Forwardkontrakter urealisert			-4 742 390
Sum kjernerportefølje	1 614 156 079	1 766 040 297	147 141 828

Tall i kroner

	Kostpris NOK	Markedsverdi i NOK	Urealisert gevinst/tap NOK
Formåls- og avviklingsportefølje			
FORMÅLSPORTEFØLJE			
<i>Unoterte aksjer og egenkapitalbevis</i>			
Kirkelig Kulturverksted AS	2 200 001	94	-2 199 907
Kolibri Kapital ASA B-aksjer	2 909 860	1 986 600	-923 260
Strek Media AS	480 700	476 423	-4 277
Mentor Medier AS	4 999 940	3 068 145	-1 931 795
Cultura Sparebank	750 000	187 500	-562 500
NorTeak AS	12 283 679	13 549 081	1 265 402
Silverland Fund	11 077 733	18 207 819	7 130 086
Nordic Microcap Investment AB	10 664 766	1 572 999	-9 091 767
Sum unoterte aksjer og egenkapitalbevis	45 366 679	39 048 661	-6 318 018
<i>Lån</i>			
Nordic Microcap Investment AB	461 100	478 597	17 497
Sum formålsportefølje	45 827 779	39 527 258	-6 300 521
AVVIKLINGSPORTEFØLJE			
<i>Unoterte aksjer og warrants</i>			
Scanergy AS	13 500 000	1 687 500	-11 812 500
Pareto World Wide Offshore AS	8 404 799	243 305	-8 161 494
Pareto World Wide Shipping Warrant WTS	231 079	25 227	-205 852
LPG Carrier I DIS/AS	1 360 832	685 161	-675 671
Sector Speculare Class A USD	3 548 385	460 650	-3 087 735
Green Resources AS	28 506 546	3 282	-28 503 264
Global Solidarity Fund International AB	8 470 000	95 120	-8 374 880
Sum unoterte aksjer og warrants	64 021 641	3 200 245	-60 821 396
RENTEPAPIRER			
CRYSTAL FUND II	4 126 912	1 034 228	-3 092 684
European Clean Energy Fund	1 138 039	459 502	-678 537
North Haven Credit Partners Offshore Feeder L.P.	604 926	1 406 439	801 513
Sum rentepapirer	5 869 877	2 900 169	-2 969 708
PENGEMARKED			
Diversifisert Norsk Pengemarked	6 444	6 343	-101
Sum rentepapirer og pengemarked	5 876 321	2 906 512	-2 969 809

Tall i kroner

	Kostpris NOK	Markedsverdi i NOK	Urealisert gevinst/tap NOK
EIENDOM NORGE			
Myren Eiendomsinvest AS	729 439	547 199	-182 240
EIENDOM UTLAND			
Nordisk Eiendomsinvest AS	1 580 600	3 223 000	1 642 400
BSA Berlin AS	3 947 120	21 614 460	17 667 340
DE Residential Co-Invest AS	186 889	108 185	-78 704
Pre Eiendomsinvest Tyskland AS	23 082 440	5 341 646	-17 740 794
Sum eiendom utland	28 797 049	30 287 291	1 490 242
Sum eiendom	29 526 488	30 834 490	1 308 002
HEDGEFOND			
Deephaven Global Multi Strategy FD	5 541	9 758	4 217
Sum avviklingsportefølje	99 429 991	36 951 005	-62 478 986
Sum formåls- og avviklingsportefølje	145 257 770	76 478 263	-68 779 507
Verdiregulering av verdipapirer	-68 779 507		
Sum formåls- og avviklingsportefølje etter verdiregulering	76 478 263	76 478 263	-68 779 507
Sum finansportefølje	1 690 635 342	1 842 518 560	78 362 322

NOTE 16

GEVINSTER OG TAP VERDIPAPIRER

Tall i kroner

<i>De største realiserte gevinster på verdipapirer 2016</i>	
Capital Dynamics Secondaries Fund 3	4 410 756
DnB Global Etisk (V)	46 045 622
Emerald Hill Capital Partners 2 LP	3 546 486
EQT Senior Debt FCPSIF Northern Europe Loan Fund A2	1 254 463
Morgan Stanley Private Equity Asia	5 966 997
Sum	61 224 324
<i>De største realiserte tap på verdipapirer 2016</i>	
BSA Lange Kontrakter AS	-13 639 145
CS Globale Private Real Estate	-14 521 431
Morgan Stanley Eurozone Office Fund D1	-12 569 148
Morgan Stanley Eurozone Office Fund E2	-9 664 417
Prime Office Germany	-8 762 911
Sum	-59 157 052

GEVINSTER OG TAP VERDIPAPIRER

Tall i kroner

	2016	2015	2014
<i>Oversikt gevinst/tap</i>			
Gevinst verdipapirer	66 427 052	32 355 313	69 634 261
Tap Verdipapirer	-74 992 690	-9 853 905	-33 784 356
Sum verdipapirer	-8 565 638	22 501 408	35 849 905
Realisert valutagevinst papirer	50 541 835	914 434	3 585 819
Urealisert valutagevinst papirer	-822 061	4 226 162	3 032 359
Realisert valutatap papirer	-	-	-1 988 175
Urealisert valutatap papirer	-945 145	2 477 951	3 117 006
Sum	48 774 629	7 618 547	7 747 009
Realisert gevinst derivater	12 818 755	-	511 601
Realisert tap derivater	-8 151 014	-	-1 466 030
Urealisert løpende kontrakter derivater	-4 612 850	-129 540	757 270
Sum	54 891	-129 540	-197 159
Urealisert valutaeffekt gevinst sikring	-	-	1 212 758
Urealisert valutaeffekt tap sikring	-	-	-3 854 362
Sum			-2 641 604
Sum gevinst/tap	40 263 882	29 990 415	40 758 152
UTBYTTE			
Utdeling fra rentefond	23 688 385	8 632 839	21 180 618
<i>Utbytte fra aksjer</i>			
Aberdeen Eiendomsfond Norge I AS			1 198 450
BSA Berlin AS			7 950 000
Capital Dynamics Secondaries Fund			691 956
CS Strategic Partners Offshore			624 184
CS Globale Private Real Estate		1 389 992	2 091 292
CS Opportunity Partners India		1 149 799	
DE Resedential Co-Invest AS			1 264 500
Kolibirkapita ASA B-aksjer			745 196
Morgan Stanley Private Equity Aia			1 347 131
Myren Eiendomsinvest AS		6 664 385	
Nordea Private Equity II Global Fund		2 504 342	6 829 257
Pre Eiendomsinvest Tyskland AS	4 632 250		
Realkapital European Opportunity			1 059 875
Solist Investor AS	207 012		2 390 897
Thames River Property Growth & Income Fund LTD	1 565 463	1 888 248	1 735 316
Andre aksjer	241 011	960 843	466 519
Sum utbytte aksjer	6 645 736	14 557 609	28 394 574
Sum utbytte	30 334 121	23 190 448	49 575 192
Nedskrivning finansielle omløpsmidler	384 253 495	-62 727 844	-81 996 788
Reversert nedskrivning finansiell omløpsmidler	-390 305 455	81 996 788	146 820 143
Sum nedskrivning finansielle omløpsmidler	-6 051 960	19 268 944	64 823 355

NOTE 17

EGENKAPITAL

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Kapitalfond pr. 1.1.	3 344 399	3 158 624	2 986 717
Korrigerings av feil fra tidligere års regnskap ¹⁾	10 765	-	-5 248
Korreksjon tidligere års resultatdisponering ³⁾	- 7 096	-	-
Årets resultat	116 414	185 775	178 579
Kapitalfondet pr. 31.12.	3 464 482	3 344 399	3 160 048
Disposisjonsfond pr. 1.1.	89 217	122 292	41 710
Korrigerings av feil fra tidligere års regnskap ²⁾	-211	309	5 654
Korreksjon tidligere års resultatdisponering ³⁾	7096	-	-
Årets resultat	-2 029	-33 384	74 928
Disposisjonsfondet pr. 31.12.	94 073	89 217	122 292
Sum Egenkapital	3 558 555	3 433 616	3 282 340

For 2016

1) Gjelder salg av eiendom fra 2015

2) Gjelder en feilført finanspost fra 2015

3) Resultatdisponering for 2014 og 2015 på hhv 3 519 og 3 577

NOTE 18

SKOGAVGIFTSFOND

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Skogavgiftsfond pr. 1.1.	8 505	9 225	8 072
Netto endring	1 111	-720	1 153
Skogavgiftsfond pr. 31.12.	9 617	8 505	9 225

NOTE 19

RENTEBÆRENDE GJELD KREDITTINSTITUSJONER

Tall i kroner

Ovf har følgende lån og trekkfasiliteter	2016	2015	2014
<i>Lån</i>			
Rammelån DNB	-	53 326 716	53 326 716
Kassekreditt SMN	144 073 330	119 663 166	147 655 312
Sum lån	144 073 330	172 989 882	200 982 028

NOTE 20

ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Kortsiktig gjeld finansforvaltning	11	35	-
Gjeld derivater	5 131	130	-
Annen kortsiktig gjeld	10 522	7 666	6 568
Sum annen kortsiktig gjeld	15 663	7 831	6 568

NOTE 21

GARANTIER OG SIKKERHETSSTILLELSE

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Garanti for lån fra kredittinstitusjoner	244 422	262 504	265 093
Garantier til datterselskaper	10 000	12 000	12 000
Sum garantier og andre sikkerhetsstillelser	254 422	274 504	277 093

Årsregnskap Ovf konsern

INNHold

REGNSKAP

Resultatregnskap	92
Balanse	93
Kontantstrømoppstilling	95

NOTER

Note 1	Salg av eiendom og kostnader ved salg av eiendom	96
Note 2	Driftsinntekt	96
Note 3	Annen driftsinntekt	96
Note 4	Forretningsområder	96
Note 5	Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	97
Note 6	Annen driftskostnad	98
Note 7	Revisjonskostnader	98
Note 8	Aksjer i datterselskap	99
Note 9	Felleskontrollerte, tilknyttede selskap, andre aksjer og andeler	100
Note 10	Kundefordringer	100
Note 11	Andre fordringer	100
Note 12	Årets endring i egenkapital	101
Note 13	Rentebærende gjeld kredittinstitusjoner	101
Note 14	Annen kortsiktig gjeld	102
Note 15	Garantier og sikkerhetsstillelse	102
Note 16	Ansatte	102

Resultatregnskap

Tall i 1000 kroner

	Note	2016	2015	2014
Gevinst ved salg av eiendom	1	105 990	224 711	178 579
Driftsinntekt	2	271 972	287 355	254 155
Annen driftsinntekt	3	54 376	24 978	9 880
Sum inntekter	4	432 338	537 044	442 614
Varekostnad		-21 211	-48 620	-17 782
Av- og nedskrivning varige driftsmidler	5	-72 838	-82 552	-75 582
Lønn		-41 587	-30 986	-43 651
Refusjon Forvaltningsorganet		-82 675	-74 185	-61 828
Annen driftskostnad	6,7	-166 200	-191 066	-183 743
Sum driftskostnader		-363 299	-378 789	-364 804
Tilskudd kirkelige formål		-50 861	-71 494	-57 097
Driftsresultat		- 3 032	38 142	2 930
Driftsresultat ekskl. gevinst ved salg av eiendom		-109 023	-186 570	-175 649
Utbytte fra datterselskap			-	-
Renteinntekt		3 015	3 834	28 812
Finansinntekter og utbytte verdipapirer		30 334	23 190	49 575
Gevinster og tap verdipapirer		40 264	29 990	40 758
Nedskrivning av investering i døtre		-	-	-
Verdiendring finansielle omløpsmidler		-6 052	16 269	43 395
Annen rentekostnad		-24 615	-	-32 017
Annen finansinntekt/-kostnad		3 228	3 335	8 137
Netto finansinntekter		46 175	76 618	138 660
Resultat før skatt	4	43 143	114 760	141 589
Skatt av årets resultat		-113	962	413
Resultat etter skatt	12	43 030	115 721	142 001
Minoritetsinteresser		4 058	3 659	7 214
<i>Disponering av årsresultat til egenkapital:</i>				
Avsetning av netto salgsinntekt eiendom til				
Kapitalfondet	12	116 414	184 350	178 579
Til/fra disposisjonsfondet	12	-2 029	-33 384	74 928
Annen opptjent egenkapital	12	-71 355	-35 245	-111 505
Sum disponert og overført	12	43 030	115 721	142 001

Balanse

Tall i 1000 kroner

	Note	2016	2015	2014
EIENDELER				
ANLEGGSMIDLER				
Utsatt skattefordel		1 693	1 693	725
Immaterielle eiendeler	5	89 961	69 536	46 433
Sum immaterielle eiendeler		91 654	71 229	47 158
Varige driftsmidler				
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	5	1 123 303	1 152 826	1 169 480
Maskiner, It og inventar	5	17 959	20 457	18 324
Kraftverk	5	313 707	198 718	176 781
Anlegg under utvikling	5	251 298	229 245	124 731
Sum varige driftsmidler		1 706 267	1 601 246	1 489 316
Finansielle anleggsmidler				
Investering i tilknyttede selskap	9	66 220	64 680	65 803
Investeringer i andre aksjer og andeler	9	590	8 175	10 576
Lån til tilknyttede selskap		5 570	2 646	5 847
Andre langsiktige fordringer		1 173	5 048	1 784
Utlån kirkelige formål		75 845	85 725	92 515
Sum finansielle anleggsmidler		149 398	166 274	176 525
Sum anleggsmidler		1 947 319	1 838 748	1 712 999
OMLØPSMIDLER				
Varelager		60 388	33 301	39 906
Fordringer				
Kundefordringer	10	45 641	22 517	28 442
Andre fordringer	11	26 231	16 942	62 070
Sum fordringer		71 872	39 459	90 512
Investeringer				
Aksjer og aksjefond		660 067	635 422	641 248
Eiendomsandeler		62 048	163 509	212 594
Obligasjoner og rentefond		1 037 294	835 385	852 661
Andre finansielle instrumenter		6	6	1 083
Verdiregulering av verdipapirer		-68 780	-62 728	-81 997
Sum investeringer		1 690 635	1 571 593	1 625 589
Bankinnskudd		263 188	309 149	246 631
Sum omløpsmidler		2 086 083	1 953 502	2 002 639
Sum eiendeler		4 033 404	3 792 249	3 715 639

Balanse

Tall i 1000 kroner

	Note	2016	2015	2014
EGENKAPITAL				
Kapitalfond	12	3 464 482	3 344 399	3 160 048
Disposisjonsfond	12	94 073	89 217	122 292
Annen opptjent EK	12	-398 713	-333 823	-322 118
Sum egenkapital	12	3 159 843	3 099 793	2 960 223
Ikke kontrollerbare eierinteresser		-26 015	-23 053	-9 048
AVSETNING FOR FORPLIKTELSER				
Skogfond		9 617	8 506	9 225
Sum avsetning for forpliktelser		9 617	8 506	9 225
GJELD				
LANGSIKTIG GJELD				
Lån fra kredittinstitusjoner	13	776 640	622 410	620 669
Annen langsiktig gjeld		13 990	8 934	26 937
Sum langsiktig gjeld		790 630	631 344	647 606
KORTSIKTIG GJELD				
Leverandørgjeld		46 920	48 691	69 962
Utsatt skatt		2 965	-	-
Skyldig offentlige avgifter		6 624	-302	-6 617
Annen avsetning for forpliktelser		11 946	9 627	4 379
Annen kortsiktig gjeld	14	30 875	17 643	39 908
Sum kortsiktig gjeld		99 330	75 659	107 632
Sum gjeld og egenkapital		4 033 404	3 792 249	3 715 639

Oslo
2. mai 2017Stephan L. Jervell
StyrelederLars Marin Lunde
NestlederKristian Dahlberg Hauge
StyremedlemKarin-Elin Berg
StyremedlemBirgit Agnete Bråthen Lockertsen
StyremedlemOle-Wilhelm Meyer
Direktør

Kontantstrøm

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
<i>Indirekte modell</i>			
KONTANTSTRØM FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER			
Årsresultat	43 030	115 721	142 001
Gevinst ved salg eiendom	-105 990	-224 711	-178 579
Netto finansresultat	-46 175	-76 618	-138 660
Av- og nedskrivninger anleggsmidler	72 838	82 552	75 582
Endring i varelager	-27 088	6 606	-38 201
Endring i kundefordringer	-23 124	5 925	8 351
Endring i leverandørgjeld	-1 770	-21 271	18 810
Endring i andre tidsavgrensingsposter	25 513	46 922	2 478
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-62 765	-64 875	-108 218
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER			
Innbetalinger ved salg av eiendom	105 990	224 711	178 579
Netto finansresultat	46 175	76 618	138 660
Endringer i anleggsmidler	-198 284	-193 783	-192 642
Endring i investering i tilknyttede selskap og andre aksjer/andeler	6 045	3 525	-36 404
Endring i finansielle investeringer	-125 093	73 266	-21 022
Verdiregulering verdipapirer	6 052	-19 269	-62 163
Endring i andre investeringer	-6 955	-9 991	-8 286
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-166 071	155 076	-3 279
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER			
Årets endring langsiktig gjeld	159 287	-16 263	85 191
Årets endring kortsiktig gjeld	22 476	-10 701	-1 969
Årets endring skogfond	1 111	-719	1 153
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	182 873	-27 683	84 374
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-45 962	62 518	-27 123
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr 01.01.	309 149	246 631	273 755
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr 31.12.	263 188	309 149	246 631

Noter

NOTE 1

SALG AV EIENDOM OG KOSTNADER VED SALG AV EIENDOM

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Salg av skog og jordbruk	4 218	8 927	3 248
Salg av tomter	50 464	200 826	151 401
Eiendomsutvikling	20 803	-	-
Salg av presteboliger	32 763	17 687	26 704
Salgsutgifter	-2 256	-2 729	-2 773
Sum salg av eiendommer, til kapitalfondet	105 990	224 711	178 579

NOTE 2

DRIFTSINNTekt

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Husleie	62 511	61 255	62 893
Tomtefeste	107 689	135 887	104 446
Skog og utmark	37 619	44 240	43 188
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi	31 041	25 649	20 242
Kraft	22 514	9 730	13 769
Forpaktning og jordleie	8 146	8 123	6 967
Grus og mineraler	2 451	2 471	2 651
Sum driftsinntekt	271 972	287 355	254 155

NOTE 3

ANNEN DRIFTSINNTekt

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Administrasjonsvederlag	3 376	5 486	3 471
Konsulentinntekter	10 511	7 131	1 032
Leieinntekter	2 068	2 476	2 887
Vassdragerstatninger	2 794	1 081	1 465
Andre inntekter	35 628	8 804	1 025
Sum annen driftsinntekt	54 376	24 978	9 880

NOTE 4

FORRETNINGSOMRÅDER

Tall i 1000 kroner

	Tomtefeste og eiendomssalg	Bygningsforvaltning	Jord/ Skog	Nærings-eiendom	Kapitalforvaltning	Kraft	Eiendomsutvikling	Konsern-Øvrige eliminerings	Sum		
Inntekter	216 638	28 038	51 478	56 243	1	37 669	38 495	19 697	-15 921	432 339	
Brutto driftsresultat	155 647	-45 488	7 534	26 772	-8 295	-12 585	-10 612	6 029	5 106	-3 443	120 666
Av- og nedskrivninger	-	-26 959	-850	-17 147	-	-14 423	-13 157	-	-698	394	-72 838
Driftsresultat	155 647	-72 447	6 684	9 625	-8 295	-27 008	-23 769	6 029	4 408	-3 049	47 828
Netto finans	-	-	-31	-14 137	68 066	-8 323	-2 109	-968	5 913	-2 237	46 175
Resultat før tilskudd	155 647	-72 447	6 654	-4 512	59 771	-35 331	-25 878	5 061	10 321	-5 286	94 003
Tilskudd kirkelige formål	-	-	-	-	-	-	-	-	-50 861	-	-50 860
Resultat før skatt	155 647	-72 447	6 654	-4 512	59 771	-35 331	-25 878	5 061	-40 539	-5 286	43 143

NOTE 5

IMMATERIELLE EIENDELER OG VARIGE DRIFTSMIDLER

Tall i 1000 kroner

VARIGE DRIFTSMIDLER

	Preste-boliger	Driftsbygninger	Kraftverk	Forretnings-eiendommer	Jord, skog, tomter	Anlegg under utvikling	Eiendomsutvikling	IKT, maskiner og inventar	Sum
Anskaffelseskost 1.1.	675 141	176 381	208 481	479 655	71 122	242 876	27 116	73 326	1 954 098
Tilgang	52 285	3 254	129 663	27 652	-	111 151	-	4 908	328 913
Avgang	-48 746	-4 535	-	-26 128	-	-96 853	-116	-	-176 378
Anskaffelseskost 31.12.	678 680	175 100	338 144	481 179	71 122	257 174	27 000	78 234	2 106 633
Akkumulert avskrivninger	-80 493	-41 910	-24 437	-97 098	-	-7 158	-	-60 275	-311 371
Akkumulert nedskrivninger	-33 498	-	-	-29 778	-	-	-25 718	-	-88 994
Bokført verdi	564 689	133 190	313 707	354 303	71 122	250 016	1 282	17 959	1 706 267
Årets avskrivninger	-11 672	-5 973	-6 543	-13 711	-	-	-	-7 405	-45 304
Årets nedskrivninger	-11 834	-	-4 161	-	-	-	-	-	-15 995
Avskrivningstype	Lineær	Lineær	Lineær	Avskr. ikke	Avskr. ikke	Avskr. ikke	Avskr. ikke	Lineær	
Avskrivningssats	0-2 %	2-4 %	1,5-5 %	0 %	0 %	0 %	0 %	10-33 %	
Antatt levetid	50 år – evig	25-50 år	50 år	Evig	Evig	Evig	Evig	3-10 år	

IMMATERIELLE EIENDELER

	Melkekvoter	Fallrettigheter/ Konesjoner	Forskning og utvikling	Goodwill	Sum
Anskaffelseskost 1.1.	825	36 439	28 698	21 667	87 629
Tilgang	-	23 610	6 980	5 623	36 213
Avgang	-87	-4 551	-	-	-4 638
Anskaffelseskost 31.12.	738	55 498	35 678	27 290	119 204
Akkumulert avskrivning	-	-2 480	-7253	-19 511	-29 244
Akkumulert nedskrivning	-	-	-	-	0
Bokført verdi	738	53 018	28 425	7 779	89 961
Årets avskrivninger	-	-1 174	-4 205	-6 161	-11 540
Avskrivningstype	Avskr. ikke	Lineær	Lineær	Lineær	
Avskrivningssats	0 %	0-2,5 %	0-5 %	20 %	
Antatt levetid	Evig	40 år-Evig	20 år – Evig	5år	

NOTE 6

ANNEN DRIFTSKOSTNAD

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Vedlikehold av bygninger	41 679	31 912	34 921
Honorar fremmedtjenester	53 887	66 617	70 280
Drift av eiendommer	39 904	42 071	43 033
IKT	11 828	13 896	7 332
Annen driftskostnad	18 901	36 570	28 178
Sum driftskostnad	166 200	191 066	183 743

NOTE 7

REVISJONSKOSTNADER

Tall i 1000 kroner

Regnskapet for Ovf revideres av Riksrevisjonen.
PWC er valgt revisor for døtrene i konsernet.
BDO er valgt som internrevisor for konsernet.

	2016	2015	2014
Revisjon	1 374	2 270	905
Bistand revisjon	573	710	1 480
Internrevisjon	655	468	1 988
Sum revisjonskostnader	2 602	3 448	4 373

NOTE 8

INVESTERING I DATTERSELSKAP

Tall i 1000 kroner

	Anskaffelses- tidspunkt	Kontorsteder	Total eierandel %
Følgende datterselskap er inkludert i det konsoliderte regnskapet:			
<i>(eid direkte og indirekte via datterselskap)</i>			
Clemens Kraft Holding AS	februar 2006	Oslo	100 %
Clemens Kraft AS	juni 2013	Oslo	100 %
Clemens Kraft Drift AS	oktober 2014	Oslo	100 %
Clemens Kraftverk AS	desember 2002	Oslo	100 %
Bele Kraft AS	mars 2010	Sunnalsøra	51 %
Nordboåna Kraft AS	desember 2007	Asker	90 %
Vengåkraft AS	april 2006	Rauma	100 %
CK Kraftholding Midt-Norge AS	august 2008	Oslo	100 %
Hynna Kraft AS	januar 2005	Oslo	67 %
Litj-Hena AS	mai 2013	Oslo	100 %
Væla Kraft AS	april 2013	Tydal	66 %
Brekkefossen Kraftverk AS	april 2008	Fjaler	100 %
Halvdagsåa Kraft AS	september 2012	Selbu	50 %
Meraker Kraft AS	februar 2014	Meråker	66 %
Engeset Kraft AS	februar 2005	Oslo	100 %
CK Kraftholding Sør Vest AS	juli 2015	Oslo	100 %
Ullestad Kraft AS	juli 2012	Hjelmeland	100 %
Sleveåne Kraft AS	november 2014	Oslo	100 %
Søråni Kraft AS	desember 2016	Oslo	100 %
CK Kraftsholding Vest AS	juni 2015	Oslo	100 %
Vangjolo Kraft AS	november 2014	Oslo	100 %
Vossedalselvi Kraft AS	november 2014	Oslo	100 %
CK Kraftholding Nord AS	april 2007	Oslo	100 %
Kjeledalselva AS	juli 2011	Oslo	100 %
Aspevikelva AS	juli 2011	Oslo	100 %
Clemens Eiendom AS	oktober 2004	Oslo	100 %
Clemens Næringsbygg AS	oktober 2004	Oslo	100 %
Clemens Tomteutvikling AS	desember 2012	Oslo	100 %
FO1 Eiendomsinvest AS	juni 2011	Oslo	51 %
Rådhusgaten 1-3 AS	november 2003	Oslo	91 %
Alta Boligprosjekt AS	desember 2012	Oslo	100 %
Høyland Kontorbygg AS / IS	desember 2012	Oslo	100 %
Prestegårdshagen AS	november 2011	Mo i Rana	67 %
Granavolden Eiendom AS	oktober 2010	Oslo	100 %
Granavolden Gjæstgiveri Drift AS	mai 2011	Eiverum	100 %
Clemens Skog AS	oktober 2009	Trysil	100 %
Ligos AS	juli 2007	Lyngdal	60 %
Ligos KS	juli 2007	Lyngdal	60 %
Kirkepartner IKT AS	februar 2013	Oslo	72 %

NOTE 9

FELLESKONTROLLERTE, TILKNYTTETE SELSKAP, ANDRE AKSJER OG ANDELER

Tall i 1000 kroner

	Eier andel %	Forretnings-kontor	Anskaffelses-kost	Bokført verdi 01.01.2016	Tilgang/avgang i perioden	Årests resultat-andel	Årest avskrivning merverdi	Endring i egen-kapital	Bokført verdi 31.12.2016
Felleskontrollerte og tilknyttede selskap									
Langfjordkraft AS	50 %	Neset	14 368	11 694	-	5	-49	-	11 650
Kylland Kraft AS	38 %	Åseral	3 325	3 093	630	-184	-14	-79	3 526
Neset Kraft As	34 %	Lund	5 128	8 946	-	-147	-46	-	8 752
Nørståe Kraft As	34 %	Rollag	3 086	2 386	-	206	-18	-	2 574
Heina Kraft AS	49 %	Sunnal	5 515	5 390	-	458	-67	-	5 781
Nordvik Kraft AS	49 %	Sunnal	13 443	13 138	-	516	-156	-	13 498
Gyl Kraft AS	49 %	Sunnal	3 729	3 558	-	268	-43	-	3 783
Storefoss Kraftstasjon AS	35 %	Nord-Aurdal	505	512	-	-	-	-	512
Rodal Kraft AS	49 %	Sunnal	6 137	3 000	-	-86	-92	-	2 822
Kleivane Utviklingsselskap	29 %	Sandnes	5 800	8 247	-	859	-	-1 174	7 932
Prestegårdsveien Utvikling AS	50 %	Larvik	60	60	-	-	-	-	60
Prestegårdsskogen Utvikling AS	50 %	Rakkestad	3 256	3 256	-	-	-	-	3 256
Efteløt Boligutvikling AS	50 %	Kongsberg	2 400	2 400	-	-326	-	-	2 074
									66 220
Andre aksjer og andeler									
Alta Sentrumsutvikling AS	20,0 %	Oslo	600	600	-	-81	-	-	518
Herefoss Energi AS	12,5 %	Herefoss	50	50	-	-	-	-	50
Kirkepartner AS	2,0 %	Oslo	22	22	-	-	-	-	22
									590
Sum bokført verdi felleskontrollerte, tilknyttede selskap, andre aksjer og andeler									66 810

NOTE 10

KUNDEFORDRINGER

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Kundefordringer	48 633	25 689	31 558
Avsetning tap på kundefordringer	-2 992	-3 172	-3 116
Sum	45 641	22 517	28 442

Tap på kundefordringer er klassifisert som annen driftskostnad i resultatregnskapet.

NOTE 11

ANDRE FORDRINGER

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Opptjent rente	631	963	558
Øvrige fordringer	25 600	15 978	61 512
Sum andre fordringer	26 231	16 942	62 070

Alle fordringer har forfall innen 31. desember 2017.

NOTE 12

ÅRETS ENDRING I EGENKAPITAL

Tall i 1000 kroner

	Kapitalfond	Disposisjonsfond	Annen opptjent EK	Sum majoriteter	Ikke kontrollerende eierinteresser	Sum EK
IB 01.01.2016	3 344 399	89 217	-333 823	3 099 793	-23 053	3 076 740
Direkteføringer på ek, grunnet periodefremmede poster	3 670	6 885	619	11 174	-619	10 555
Emisjoner og innbetalt ek	-	-	188	188	-	188
Utkjøp - ikke kontrollerende eierinteresser	-	-	-	-	4 371	4 371
Fusjoner og virksomhets sammenslutninger	-	-	1 602	1 602	-2 658	-1 056
Årest resultat	116 414	-2 029	-67 297	47 088	-4 058	43 030
UB egenkapital 31.12.2016	3 464 483	94 073	-398 713	3 159 843	-26 015	3 133 828

NOTE 13

RENTEBÆRENDE GJELD KREDITTINSTITUSJONER

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
<i>Selskap</i>			
Opplysningsvesenets fond	144 073	172 990	200 982
Rådhusgaten 1-3 AS	97 844	102 919	107 994
Clemens Næringsbygg AS	21 267	25 200	29 333
FO1 Invest AS	-	237 050	242 800
FO1 Eiendomsinvest AS	232 550	-	2 450
Clemens Kraft AS	1 971	2 376	-
Clemens Kraft Holding Midt-Norge As	40 433	-	-
Clemens Kraftholding Sør-Vest As	39 964	-	-
Clemens Kraftholding Vest As	93 844	-	-
Nordbøåna Kraft As	9 702	10 072	-
Ullestad Kraft AS	67 856	43 971	-
Hydroplan AS	-	-	2 757
Halvdagsåa Kraft AS	-	-	7 411
Bele Kraft AS	27 136	27 833	26 943
Totalt rentebærende gjeld hos kredittinstitusjoner	776 640	622 410	620 669

NOTE 14

ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Kortsiktig gjeld finansforvaltning	5 142	165	-
Annen kortsiktig gjeld	25 733	17 478	39 908
Sum annen kortsiktig gjeld	30 875	17 643	39 908

NOTE 15

GARANTIER OG SIKKERHETSSTILLELSER

Tall i 1000 kroner

	2016	2015	2014
Sikkerhetsstillelser for lån fra kredittinstitusjoner	1 216 577	825 891	789 272
Husleiegaranti	1 130	1 130	1 130
Garantier til datterselskaper	15 250	17 250	17 250
Sum garantier og andre sikkerhetsstillelser	1 232 957	844 271	807 652

NOTE 16

ANSATTE

Tabellen nedenfor viser antall ansatte i konsernet pr 31.12:

	2016	2015	2014
<i>Virksomhet</i>			
Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond	71	69	60
Clemens Kraft AS	20	17	12
Clemens Kraft Drift AS	3	3	2
Clemens Eiendom AS	9	6	3
Granavolden Eiendom AS	10	10	10
Clemens Skog AS	3	1	0
Kirkepartner IKT AS	19	19	20
Sum	135	125	107

Årsregnskap

Forvaltningsorganet for

Opplysningsvesenets fond

INNHoldREGNSKAP

Resultatregnskap	104
Balanse	104

NOTER

Note 1	Driftsinntekt	105
Note 2	Lønn og sosiale kostnader	105
Note 3	Lønn til ledende personer	105
Note 4	Andre driftskostnader	106
Note 5	Kundefordringer	106
Note 6	Andre kortsiktige fordringer	106
Note 7	Bankinnskudd, kontanter og lignende	106
Note 8	Annen kortsiktig gjeld	106

Resultatregnskap

<i>Tall i 1000 kroner</i>				
	Note	2016	2015	2014
<i>Driftsinntekter</i>				
Salgsinntekter	1	88 339	80 807	70 394
Sum driftsinntekter		88 339	80 807	70 394
<i>Driftskostnader</i>				
Lønn og sosiale kostnader	2,3	70 237	62 682	54 410
Andre driftskostnader	4	18 102	18 125	15 984
Sum driftskostnader		88 339	80 807	70 394
Driftsresultat		-	-	-
Periodens resultat (til virksomhetskapital)		-	-	-

Balanse

<i>Tall i 1000 kroner</i>				
	Note	2016	2015	2014
EIENDELER				
B. OMLØPSMIDLER				
<i>II Fordringer</i>				
Kundefordringer	5	4 457	2 894	1 516
Andre fordringer	6	264	106	33
Sum fordringer		4 721	3 000	1 549
<i>III Kasse og bank</i>				
Bankinnskudd	7	7 085	8 117	8 743
Sum kasse og bank		7 085	8 117	8 743
Sum omløpsmidler		11 806	11 117	10 292
Sum eiendeler		11 806	11 117	10 292
D. GJELD				
<i>III Kortsiktig gjeld</i>				
Leverandørgjeld		210	19	39
Skyldig skattetrekk		3 196	2 619	2 405
Skyldige offentlige avgifter		2 598	2 670	2 140
Avsatte feriepenger		5 724	4 658	4 139
Annen kortsiktig gjeld	8	79	1 151	1 569
Sum kortsiktig gjeld		11 806	11 117	10 292
Sum gjeld		11 806	11 117	10 292
Sum virksomhetskapital og gjeld		11 806	11 117	10 292

Noter

<i>Tall i 1000 kroner</i>			
NOTE 1	2016	2015	2014
DRIFTSINNTEKTER			
<i>Salgsinntekter</i>			
Salgsinntekter fra Ovf	81 996	74 185	61 828
Salgsinntekter fra døtre til FOvf	6 211	6 266	8 495
Andre salgsinntekter	131	356	71
Sum salgsinntekter	88 339	80 807	70 394
Sum driftsinntekter	88 339	80 807	70 394

<i>Tall i 1000 kroner</i>			
NOTE 2	2016	2015	2014
LØNN OG SOSIALE KOSTNADER			
Lønninger	47 924	42 709	36 654
Feriepenger	5 893	5 123	4 456
Arbeidsgiveravgift	8 459	7 545	6 570
Pensjonskostnader*	5 505	4 953	4 673
Sykepenger og andre refusjoner	-1 181	-1 791	-993
Andre ytelser	3 639	4 144	3 050
Sum lønn og sosiale kostnader	70 237	62 682	54 410
Antall årsverk	70	69	55

* *Nærmere om pensjonskostnader*

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2016 er 13.95 % og for 2015 var den 14 %.

<i>Tall i 1000 kroner</i>			
NOTE 3	2016	2015	2014
LØNN TIL LEDENDE PERSONER			
<i>Direktør</i>			
Fastlønn og feriepenger	1 550 029	1 359 849	1 346 049
Uregelmessige tillegg ¹⁾	250 000	402 300	
Pensjonspremie	131 556	161 124	164 625
Sum	1 931 585	1 923 273	1 510 674

1) Uregelmessige tillegg består av kompensasjon for ekstraordinær innsats for 2013 og 2014, totalt 402 300 utbetalt i 2015, og 250 000 for 2015 utbetalt i 2016

Styre			
Styrehonorar	740 501	834 356	631 600

Det foreligger ingen avtaler om særskilt pensjon, lån eller sluttvederlag for ledende ansatte eller styremedlemmer.

NOTE 4 Tall i 1000 kroner

ANDRE DRIFTSKOSTNADER

	2016	2015	2014
Husleie	4 824	4 365	4 765
Reparasjon og vedlikehold av leide lokaler	177	532	967
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	2 671	3 584	2 816
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	2	-	5
Mindre utstyrsanskaffelser	433	1 222	831
Leie av maskiner, inventar og lignende	608	550	490
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	836	1 296	551
Reiser og diett	3 335	3 078	2 585
Møter, kurs og seminarer	3 777	2 108	1 744
Annonser og trykksaker	582	674	727
Øvrige driftskostnader	857	716	504
Sum andre driftskostnader	18 102	18 125	15 984

NOTE 5 Tall i 1000 kroner

KUNDEFORDRINGER

	2016	2015	2014
Kundefordringer til pålydende	4 457	2 894	1 516
Avsatt til forventet tap (-)	-	-	-
Sum kundefordringer	4 457	2 894	1 516

NOTE 6 Tall i 1000 kroner

ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

	2016	2015	2014
Reiseforskudd	-	-	7
Personallån	177	75	26
Andre kortsiktige fordringer	86	31	-
Sum andre kortsiktige fordringer	264	106	33

NOTE 7 Tall i 1000 kroner

BANKINNSKUDD, KONTANTER OG LIGNENDE

	2016	2015	2014
<i>Beholdninger rapportert i likvidrapport</i>			
Inngående saldo 1.1 på oppgjørskonto i Norges Bank	8 117	8 743	6 138
Endring i perioden	-1 032	-626	2 605
Sum utgående saldo 31.12 på oppgjørskonto i Norges Bank	7 085	8 117	8 743

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet 31.12

Konto - Kontonavn			
820301 - Konto i kapitalregnskapet	7 085	8 117	8 743

NOTE 8 Tall i 1000 kroner

ANNEN KORTSIKTIG GJELD

	2016	2015	2014
Netto skyldig pensjonspremie	-	949	1 155
Annen gjeld til ansatte	-82	-	5
Påløpt gruppelivsforsikring	-	186	107
Annen kortsiktig gjeld	160	17	303
Sum annen kortsiktig gjeld	79	1 151	1 569

Revisors beretning

Vår referanse 2016/01172-3

OPPLYSNINGSVESENETS FOND
Org. nr.: 970955569

Riksrevisjonens beretning

Til Opplysningsvesenets fond

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Opplysningsvesenets fonds samlede årsregnskap for 2016. Årsregnskapet består av selskapsregnskapet og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av årsberetning, resultatoppstilling, balanseoppstilling, kontantstrømoppstilling og noter. Konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapitalen, kontantoppstilling for det avsluttede regnskapsåret, og et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter Riksrevisjonens mening gir Opplysningsvesenets fonds selskapsregnskap og konsernregnskap et rettviseende bilde av virksomhetens finansielle stilling i 2016 i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge. Vi mener videre at selskapsregnskapet og konsernregnskapet gir et rettviseende bilde av virksomhetens resultat for 2016 og av eiendeler, gjeld og egenkapital per 31. desember 2016, i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og de etiske kravene i ISSAI 30 fra International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene og INTOSAI etikkregler. Etter Riksrevisjonens oppfatning er innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Øvrig informasjon består av årsrapporten, men inkluderer ikke årsregnskapet for selskapet, konsern og revisjonsberetningen.

Riksrevisjonens uttalelse om revisjonen av årsregnskapet og uttalelsen om etterlevelse av administrative regelverk dekker ikke øvrig informasjon, og revisor attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det revisors oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskapen opparbeidet under revisjonen, eller hvorvidt den øvrige informasjonen tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom det konkluderes med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er Riksrevisjonen pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Postadresse
Postboks 8130 Dep
0184 Oslo

Kontoradresse
Storgata 16

Telefon
22 24 10 00

E-post
postmottak@riksrevisjonen.no

Internett
www.riksrevisjonen.no

Bankkonto
7694 05 06774

Org.nr.
974760843

Det er ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens, styrets og overordnet departements ansvar for årsregnskapet

Ledelsen og styret er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Ledelsen og styret er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som de finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Overordnet departement og styret har det overordnede ansvar for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999) alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke beslutningene som treffes av brukere på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og ISSAI 1000–2999, utøver revisor profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen.

Revisor identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Revisjonshandlinger utformes og gjennomføres for å håndtere slike risikoer, og tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis innhentes som grunnlag for revisors konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Dette skyldes at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner, eller overstyring av intern kontroll.

Revisor gjør også følgende:

- opparbeider en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll
- evaluerer hensiktsmessigheten av regnskapsprinsippene som er brukt, og rimeligheten av regnskapsestimater og tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, herunder tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde

Revisor kommuniserer med ledelsen og styret, og informerer overordnet departement, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Revisor vil også kommunisere om forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, herunder eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Av de forholdene som blir kommunisert med ledelsen og styret, og som overordnet departement blir informert om, tar revisor standpunkt til hvilke av forholdene som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse regnes som sentrale forhold ved revisjonen. Disse beskrives i så tilfelle under eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom Riksrevisjonen gjennom revisjon av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk for økonomistyring, gjennomføres utvalgte revisjonshandlinger for å kunne gi uttalelse om hvorvidt det er vesentlige brudd på disse.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi gir en uttalelse med moderat sikkerhet på om vi er kjent med forhold som tilsier at virksomhetens disponering av bevilgningene i vesentlig grad er i strid med administrative regelverk for økonomistyring. Uttalelsen bygger på ISSAI 4000-serien for etterleversrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnås gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendig.

Basert på revisjon av årsregnskapet og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til ISSAI 4000-serien, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomhetens disponering av bevilgningene er i strid med administrative regelverk for økonomistyring.

Oslo; 02.05.2017

Etter fullmakt

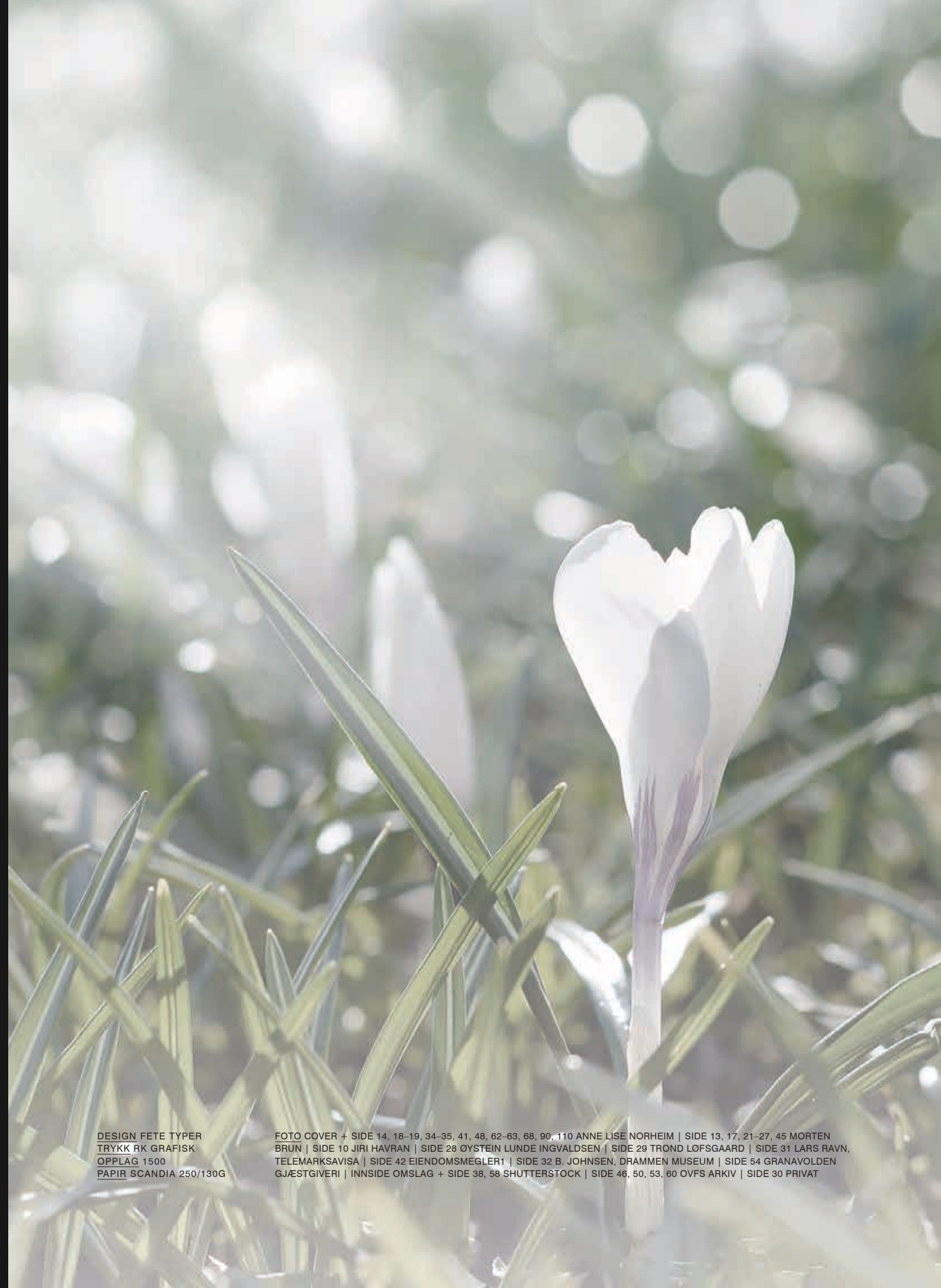
Tor Digranes
ekspedisjonssjef

Harald Haugen
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur

DETALJBILDE FRA RINGSAKER

DESIGN FETE TYPER
TRYKK RK GRAFISK
OPPLAG 1500
PAPIR SCANDIA 250/130G

FOTO COVER + SIDE 14, 18-19, 34-35, 41, 48, 62-63, 68, 90, 110 ANNE LISE NORHEIM | SIDE 13, 17, 21-27, 45 MORTEN BRUN | SIDE 10 JIRI HAVRAN | SIDE 28 OYSTEIN LUNDE INGVALDSEN | SIDE 29 TROND LOFSGAARD | SIDE 31 LARS RAVN, TELEMARSAVISA | SIDE 42 EIENDOMSMEGLER1 | SIDE 32 B. JOHNSEN, DRAMMEN MUSEUM | SIDE 54 GRANAVOLDEN GJÆSTGIVERI | INNSIDE OMSLAG + SIDE 38, 58 SHUTTERSTOCK | SIDE 46, 50, 53, 60 OVFS ARKIV | SIDE 30 PRIVAT

OPPLYSNINGSVESENETS FOND
Postboks 535 Sentrum
0105 Oslo

Besøksadresse
Rådhusgata 1-3
0103 Oslo

Telefon 23 08 15 00
www.ovf.no
ovf@ovf.no

OPPLYSNINGSVESENETS FOND

Org. nr.: 970955569

Riksrevisjonens beretning

Til Opplysningsvesenets fond

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Opplysningsvesenets fonds samlede årsregnskap for 2016. Årsregnskapet består av selskapsregnskapet og konsernregnskap. Selskapsregnskapet består av årsberetning, resultatoppstilling, balanseoppstilling, kontantstrømoppstilling og noter. Konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapitalen, kontantoppstilling for det avsluttede regnskapsåret, og et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter Riksrevisjonens mening gir Opplysningsvesenets fonds selskapsregnskap og konsernregnskap et rettviseende bilde av virksomhetens finansielle stilling i 2016 i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge. Vi mener videre at selskapsregnskapet og konsernregnskapet gir et rettviseende bilde av virksomhetens resultat for 2016 og av eiendeler, gjeld og egenkapital per 31. desember 2016, i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og de etiske kravene i ISSAI 30 fra International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene og INTOSAI's etikkregler. Etter Riksrevisjonens oppfatning er innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Øvrig informasjon består av årsrapporten, men inkluderer ikke årsregnskapet for selskapet, konsern og revisjonsberetningen.

Riksrevisjonens uttalelse om revisjonen av årsregnskapet og uttalelsen om etterlevelse av administrative regelverk dekker ikke øvrig informasjon, og revisor attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det revisors oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskapen opparbeidet under revisjonen, eller hvorvidt den øvrige informasjonen tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom det konkluderes med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er Riksrevisjonen pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens, styrets og overordnet departements ansvar for årsregnskapet

Ledelsen og styret er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Ledelsen og styret er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som de finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Overordnet departement og styret har det overordnede ansvar for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999) alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke beslutningene som treffes av brukere på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og ISSAI 1000–2999, utøver revisor profesjonelt skjønnet og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen.

Revisor identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Revisjonshandlinger utformes og gjennomføres for å håndtere slike risikoer, og tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis innhentes som grunnlag for revisors konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Dette skyldes at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner, eller overstyring av intern kontroll.

Revisor gjør også følgende:

- opparbeider en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll
- evaluerer hensiktsmessigheten av regnskapsprinsippene som er brukt, og rimeligheten av regnskapsestimater og tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, herunder tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde

Revisor kommuniserer med ledelsen og styret, og informerer overordnet departement, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Revisor vil også kommunisere om forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, herunder eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Av de forholdene som blir kommunisert med ledelsen og styret, og som overordnet departement blir informert om, tar revisor standpunkt til hvilke av forholdene som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse regnes som sentrale forhold ved revisjonen. Disse beskrives i så tilfelle under eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom Riksrevisjonen gjennom revisjon av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk for økonomistyring, gjennomføres utvalgte revisjonshandlinger for å kunne gi uttalelse om hvorvidt det er vesentlige brudd på disse.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi gir en uttalelse med moderat sikkerhet på om vi er kjent med forhold som tilsier at virksomhetens disponering av bevilgningene i vesentlig grad er i strid med administrative regelverk for økonomistyring. Uttalelsen bygger på ISSAI 4000-serien for etterlevelserevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnås gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendig.

Basert på revisjon av årsregnskapet og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til ISSAI 4000-serien, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomhetens disponering av bevilgningene er i strid med administrative regelverk for økonomistyring.

Oslo; 02.05.2017

Etter fullmakt

Tor Digranes
ekspedisjonssjef

Harald Haugen
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur